I. ULUSAL SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ KONGRESİ BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

(5-7 Mart 2020)

Editörler: Doç. Dr. Atıl Cem ÇİÇEK

Arş. Gör. Cengiz ERGÜN

ISBN: 978-975-8003-13-6

KARS - 2020

1. ULUSAL SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ KONGRESİ BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

ISBN: 978-975-8003-13-6

Editörler: Doç. Dr. Atıl Cem ÇİÇEK
Arş. Gör. Cengiz ERGÜN

KONGRE DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Hüsnü KAPU

Doç. Dr. Atıl Cem ÇİÇEK

Dr. Öğr. Üyesi Adem ÇELİK

Dr. Öğr. Üyesi Aykut AYKUTALP

Dr. Öğr. Üyesi Cihan KAYMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Murat DEMİREL

Dr. Öğr. Üyesi Zeliha DİŞCİ

Arş. Gör. Aliye Bilge CERTEL

Arş. Gör. Cengiz ERGÜN

Arş. Gör. Duygu DEMİROL DUYAR

Arş. Gör. Hatice Kübra ALTUNSOY COŞKUN

Arş. Gör. Mehmet DEMİR

Arş. Gör. Sevgi KEÇELİ ERCİYAS

Öğr. Gör. Cemal IŞIK

Öğr. Gör. Selahattin GÜLTEKİN

DANIŞMA VE BİLİM KURULU

Prof. Dr. Adem ÇAYLAK Kocaeli Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN Hacettepe Üniversitesi

Prof. Dr. Eyüp Günay İSPİR İstanbul Aydın Üniversitesi

Prof. Dr. Faruk ATAAY Akdeniz Üniversitesi

Prof. Dr. Filiz KARTAL Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Filiz ZABCI Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Hamza ATEŞ İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Prof. Dr. Hasan BURAN Trakya Üniversitesi

Prof. Dr. Haydar EFE Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Prof. Dr. Hikmet KAVRUK İstanbul Gelişim Üniversitesi

Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Mihriban ŞENGÜL İnönü Üniversitesi

Prof. Dr. Musa EKEN Sakarya Üniversitesi

Prof. Dr. Nail ÖZTAŞ İstanbul Gelişim Üniversitesi

Prof. Dr. Selma KARATEPE İstanbul Gelişim Üniversitesi

Prof. Dr. Şükrü NİŞANCI Atatürk Üniversitesi

Prof. Dr. Tevfik ERDEM Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Prof. Dr. Yılmaz BİNGÖL Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Doç. Dr. Atıl Cem ÇİÇEK Kafkas Üniversitesi

Doç. Dr. Ayhan TEKİNSOY Ankara Üniversitesi

Doç. Dr. Aziz TUNCER Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Cengiz SUNAY Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. Ceren KALFA ATAAY Akdeniz Üniversitesi

Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN Polis Akademisi

Doç. Dr. Çetin TÜRKYILMAZ Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Elif ÇOLAKOĞLU Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

Doç. Dr. Hakan ÖZDEMİR İnönü Üniversitesi

Doç. Dr. İbrahim Günay YONTAR Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. İhsan KURTBAŞ Ardahan Üniversitesi

Doç. Dr. Mahmut DOĞAN Marmara Üniversitesi

Doç. Dr. Mustafa DEMİRTAŞ Uşak Üniversitesi

Doç. Dr. Nazım KARTAL Sinop Üniversitesi

Doç. Dr. Özer KÖSEOĞLU Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Ruhtan YALÇINER Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Serdar GÜLENER Sakarya Üniversitesi

Doç. Dr. Şakir EŞİTTİ Ardahan Üniversitesi

Doç. Dr. Uğur SADİOĞLU Hacettepe Üniversitesi

Doç. Dr. Yavuz ADUGİT Kocaeli Üniversitesi

Doç. Dr. Yunus Emre ÖZER Dokuz Eylül Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Adem ÇELİK Kafkas Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aslı YÖNTEN BALABAN Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aykut AYKUTALP Kafkas Üniversitesi

Dr. Öğr. Belma TOKUROĞLU Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Berkan HAMDEMİR Muğla Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Cihan KAYMAZ Kafkas Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif MADAKBAŞ GÜLENER Uludağ Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Emrullah ATASEVEN Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Gül GEDİKKAYA İstanbul Gelişim Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan DÖNMEZ Bitlis Eren Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hale BİRİCİKOĞLU Sakarya Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Halil AKKURT Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Hasan GÜLER Uşak Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İsmet AKBAŞ Çankırı Karatekin Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Murat DEMİREL Kafkas Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi N. Işıl ÇETİNKAYA İSTİKBAL İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Onur KULAÇ Pamukkale Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Seçil Mine TÜRK Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk AYDIN Atatürk Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Yahya DEMİRKANOĞLU Bitlis Eren Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Zeliha DİŞCİ Kafkas Üniversitesi

Dr. Murat COŞKUNER Kocaeli Üniversitesi

ÖN SÖZ

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğretim elemanlarınca, uzunca bir süreden beri bir kongre düzenleme fikrindeydik. Yola çıkarken ilgili kongreyi gerçekleştirmenin zorluklarının farkındaydık. Ancak ülkemizin çok çeşitli üniversitelerinden akademisyenler ve lisansüstü öğrenciler ile bir arada olma düşüncesi bu zorlukları göğüslememizi de beraberinde getirdi. Bu bağlamda Sosyal Bilimler deryasının bir parçası konumundaki Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanına yoğunlaşmayı hedefleyerek yaptık çağrımızı. Süreç içerisinde alana olan ilgi, değerli akademisyen ve lisansüstü öğrencilerin gayretleri ve kongrenin ulusal niteliğinin ön plana çıkması gibi parametrelerle birlikte kongremize büyük rağbet olacağı anlaşıldı. Tüm bu gelişmelerle birlikte geniş katılımlı ve bilimselliği önceleyen bir kongre sürecini geride bıraktık.

Kongre süreci, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanında geçmişten günümüze önem kazanan konuların ve problemlerin tartışıldığı bir platformda tamamlanmıştır. Yönetim biliminden kent ve çevreye, siyaset felsefesinden siyasal hayata, hukuk biliminden medya çalışmalarına kadar çeşitli alanlarda öne çıkan kavramların, düşüncelerin, süreçlerin ve sorunların akademik açıdan tartışıldığı, güncel meselelerle bağlantıların kurulduğu verimli bir süreç geride bırakılmıştır. Bizlere ilgili tartışmalar için olanak sağlayan çalışmaların özetleri de şu anda okumakta olduğunuz 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı şeklinde derlenmiştir.

Bu vesileyle; Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü tarafından 5-7 Mart 2020 tarihlerinde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'ne katkılarından ötürü bölümdeki çalışma arkadaşlarımıza, Kafkas Üniversitesi Rektörlüğüne, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığına, Serhat Kalkınma Ajansına, çağrılı konuşmacılarımıza, danışma ve bilim kurulu üyelerimize, tebliğleri ile kongremize katkı sunan değerli düşün insanlarına ve kongre süresince büyük emek harcayan bölümümüz öğrencilerine kongre düzenleme kurulu olarak teşekkür ederiz. Kars'ta böylesi büyük çaplı bir organizasyonu gerçekleştirmenin vermiş olduğu gurur ve heyecanla, bir sonraki buluşmamızda sizleri tekrardan aramızda görmekten onur duyacağımızı belirtmek isteriz.

Doç. Dr. Atıl Cem ÇİÇEK

Kongre Düzenleme Kurulu Adına

İÇİNDEKİLER

SINIF İLİŞKİLERİNDEN HAREKETLE KADININ KONUMUNU TARTIŞMAK: MARKSİZM'DE KADIN VE AİLE 1

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE BASIN-SİYASET İLİŞKİSİ VE RESMİ İLÂNLAR İLE "BESLEME BASIN"IN YARATILMASI 2

DEMOKRASİNİN TEKNO-BELİRLENİMCİ PARADOKSU 3

SİYASET İLE GELENEKSEL VE YENİ MEDYA İLİŞKİSİ: ETİK VE ÖZGÜRLÜK DENGESİ 4

TANZİMAT DÖNEMİ BASININDA SİYASİ MUHALEFET ARACI OLARAK OKUYUCU MEKTUPLARI 5

TÜRKİYE'DE SİYASETİN DİNAMİKLERİNİ ANALİZDE ANAHTAR BİR KAVRAM: POLİTİK KÜLTÜR 6

İLKÇAĞ SİYASAL DÜŞÜNCESİNDE DOĞA VE TOPLUM 7

HAREKET DERGİSİNİN İSLAM, MİLLİYETÇİLİK VE SOSYALİZM ANLAYIŞLARININ TARİHSEL BİR ANALİZİ (1966-1982) 8

SÜREKLİ YABANCILAŞMA İMALATI VE GÖSTERİ 9

AKP DÖNEMİNDE KÜLTÜREL HEGEMONYA ARAYIŞI 10

KEMALİZM, ATTİLA İLHAN VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE 11

SOĞUK SAVAŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE MİLLİYETÇİLERİN "DOĞU" ALGISI 12

ASKERİ DARBELERİNİN MUKAYESELİ BİR ANALİZİ [27 MAYIS-12 MART-12 EYLÜL-28 ŞUBAT VE 15 TEMMUZ] 13

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TÜRKİYE'DEKİ STK'LARIN SİVİL ALANDAKİ İŞLEVSELLİĞİ 14

RADİKAL DEMOKRASİ BAĞLAMINDA SOL POPÜLİZMİN İMKANI 15

TÜRKİYE'DE YEREL SİYASETTE PARTİ DEĞİŞTİRME OLGUSU: NİCELİKSEL VE NİTELİKSEL ÇÖZÜMLEMEYİ BİR ARAYA GETİRMEK 16

TÜRKİYE'DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ İDEOLOJİK AYGITLARI: HALKEVLERİ SAHNESİ ÖRNEĞİ 17

HANNAH ARENDT VE KAMUSAL EYLEMİN ÖZGÜRLEŞTİRİCİLİĞİ ÜZERİNE 18

TEMELCİLİK-SONRASI DEMOKRASİ TEORİSİ ÜZERİNE NOTLAR: BİRARADALIK VE ANTAGONİZMA 19

TÜRKİYE'DE PARTİ MODELİNİN EVRİMİ 20

EGEMENLİK VE HUKUK BAĞLAMINDA MACHİAVELLİ'YE KARŞI LOCKE'UN FİKİRLERİ 21

EV HALİNİN İÇİNDEN TOPLUMUN GENELİNE MEDYANIN DÖNÜŞTÜRÜCÜ İŞLEVİNDE *"KATILIMCI İZLEYİCİ"* OLGUSU.....22

TÜRKİYE'NİN SOSYAL DEMOKRASİ SERÜVENİ: BÜLENT ECEVİT ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME.....23

DOĞAYI ELE ALMAK: EKOLOJİK DÜŞÜNCENİN DÖNÜŞÜMÜ VE DÜŞÜNCE TARİHİNE ETKİLERİ.....24

BİLDİĞİMİZ AVRUPA'NIN SONU: YENİ POPÜLİST AKIMLAR.....25

IRAK'TA SİYASİ SİSTEMİN VE HÜKÜMET YAPISININ MEŞRUİYET MESELESİ.....26

TÜRKİYE CUMHURİYETİNDE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ ROLÜ.....27

YASAMA ve YÜRÜTME FONKSİYONLARININ TEMEL ÖZELLİKLERİ KARŞISINDA 21.01.2017 TARİH VE 6771 KANUN İLE DEĞİŞİRK 1982 ANAYASASI'NDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİYLE YÜRÜTME ORGANINA MAHFUZ ALAN TANINMASI TARTIŞMALARI.....28

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDEKİ SİYASİ PARTİLERİN PARTİ PROGRAMLARINDA YEREL YÖNETİM DÜŞÜNCESİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ.....29

MODERN DEVLET-VATANDAŞ İLİŞKİSİNİN TEMELİ OLARAK ETKİN BİR KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ SİYASASININ GEREKLİLİĞİ.....30

KÜRESELLEŞEN OLGULARDA TOPLUMSAL HAREKETLER: SARI YELEKLİLER ÜZERİNE BİR İNCELEME.....31

THOMAS HOBBES'UN SİYASET FELSEFESİNİN ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİ.....32

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİNİN KARS'TA TEŞKİLATLANMASI VE 1965 SEÇİMLERİ.....33

FOUCAULT'DA ÖZNE, İKTİDAR VE ŞİDDET İLİŞKİSİ.....34

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN SONRA TBMM'NİN YÜRÜTMEYİ DENETLEME YETKİSİNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE.....35

21. YÜZYILIN DEVLETİNE PARTİZAN TEORİSİNDEN BAKMAK.....36

ALİ ŞERİATİ'YE GÖRE SİYASET, KİST VE ADALET.....37

BİR EGEMENLİK ANLATISI OLARAK GEMİ METAFORU: HANGİ GEMİDEYİZ?.....38

HABER BAŞLIKLARINDA FAİLİN TANIMLANMASI: KADIN CİNAYETİ HABERLERİ.....39

RADİKAL SAĞ KALKIŞMA: NEDENLER, VAATLER VE SONUÇLAR.....40

AVRUPA'DA POPÜLİZM VE SOL PARTİLER.....41

MODERN ORTA DOĞU'DA LEGAL SİYASAL LİDERLİK VE MEŞRULUK SORUNU.....42

İSLAMOFOBİK BİR SAVAŞ İÇİNDE BİR LİDER: BOSNA SAVAŞI VE ALİYA İZZETBEGOVİÇ.....43

ÇAĞDAŞ POPÜLİZM LİTERATÜRÜNDE TÜRKİYE.....44

12 TEMMUZ BEYANNAMESİ'NİN CUMHURİYET HALK PARTİSİ'NDE YARATTIĞI SİYASİ ETKİLER 45

Y-KUŞAĞININ DEMOKRASİ ANLAYIŞI VE 'POLİTİK OLMA' DÜZEYLERİ: ANKARA'DAKİ GENÇLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 46

ŞİDDET "ÇUKUR"UNDA DÖRDÜNCÜ KUVVET: TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNDEKİ ŞİDDET TEMASINI ÇUKUR DİZİSİ ÜZERİNDEN OKUMAK 47

DOĞU YÖNETİM ANLAYIŞINDA YÖNETİCİ ÖZELLİKLERİ: "NİZAMÜLMÜLK SİYASETNAME'Sİ ÜZERİNDE İNCELEME" 48

SİYASAL PAZARLAMA KARMASI ELEMANLARININ SEÇMEN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİ DÜZEYİNİN İNCELENMESİ 49

MODERN DÜNYADA TOPLUMSAL EŞİTSİZLİKLERİN YENİDEN ÜRETİLMESİ BAĞLAMINDA KÜLTÜREL SERMAYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 50

AVRUPA BİRLİĞİ'NE KATILIM SÜRECİNİN TÜRKİYE SİYASETİNE YANSIMASI VE ALTERNATİF ÖRGÜTLER 51

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE BAŞKANIN YASA GÜCÜNDE KARARNAME ÇIKARMA YETKİSİ 52

NÜFUZ ALANLARI VE ULUSLARARASI TOPLUM: JEOPOLİTİKTEN EVRENSELCİLİK ELEŞTİRİSİNE 53

ORTA ASYA ÜLKELERİNİN ALGILADIĞI GÜVENLİK TEHDİTLERİ NEDENİYLE UYGULADIĞI POLİTİKALAR: KIRGIZİSTAN 54

"TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKASININ ŞEKİLLENMESİNDE AVRUPA BİRLİĞİNİNE UYUM SÜRECİNİN KATKISI" 55

ORMANSIZLAŞMANIN ÇEVRE HAKKI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 56

AKILLI BİR KENT ÖRNEĞİ, İSTANBUL: AFET YÖNETİMİ, ULAŞIM VE GÜVENLİK 57

EŞİTSİZ DAĞILAN KENTSEL KOLEKTİF HİZMETLERİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATTAKİ İŞ YÜKÜNE ETKİLERİ: MALATYA İLİ TANDOĞAN MAHALLESİNDE BİR İNCELEME 58

KENTLEŞME SÜRECİNDE EKONOMİK VE SOSYAL YOKSULLUK 59

İSLAM KENTİ TARTIŞMALARININ ELEŞTİREL DEĞERLENDİRMESİ 60

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVESİNDE 25. TARAFLAR KONFERANSI (COP25) 61

KENTSEL ÇÖKÜNTÜ ALANLARI ÜZERİNE TEORİK BİR TARTIŞMA 62

TÜRKİYE'DE GÖÇ VE KENTLEŞME HAREKETİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ 63

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KENTLER ARASI İŞ BİRLİĞİ: TÜRKİYE'DEKİ KENTLERİN DURUMU ÜZERİNE BİR İNCELEME 64

KENT MARKALAMADA YENİ BİR MODEL; CİTTASLOW KENTLER 65

GIDA GÜVENLİĞİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ARASINDAKİ ETKİLEŞİMİN TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 66

SOYLULAŞTIRMAYI YENİDEN DÜŞÜNMEK: KARAKÖY-TOPKAPI AKSI ÖRNEĞİ 67

KENTSEL YOKSULLUKLA MÜCADELEDE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ 68

TÜRKİYE'DE KIRSAL DÖNÜŞÜMÜ VE MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİNİ "METABOLİK YARILMA" ÜZERİNDEN YENİDEN OKUMAK.....69

KITLIK TEORİSİNE GİRİŞ: EKOLOJİK MÜLTECİLİK 70

İNSAN HAKLARI KENTLERİ: İNSAN HAKLARININ YERELLEŞTİRİLMESİNDE STANDART ARAYIŞI 71

TEMİZ HAVA HAKKI BAĞLAMINDA ERZİNCAN'DA HAVA KİRLİLİĞİ 72

KENTLİLEŞMEDEN KENTLEŞME VE KADINA ŞİDDETİN SOSYAL DİNAMİKLERİ; GÖÇ, VAROŞ KÜLTÜRÜ, İŞSİZLİK VE YOKSULLUK 73

KARS YEREL KALKINMASINDA FAALİYET ALANLARININ İSTİHDAMA DAYALI DURUM ANALİZİ 74

KADIN İSTİHDAMI ÜZERİNE BİR ANALİZ: AĞRI TEKSTİLKENT ÖRNEĞİ.....75

İPEK YOLUNUN ANA TİCARET GÜZERGÂHI OLARAK YENİDEN DOĞUŞU VE TÜRKİYE'NİN KALKINMASINDAKİ ROLÜ 76

GÖÇ VE ENTEGRASYON: TÜRKİYE'DE FARKLILIĞIN SİYASAL YÖNETİMİ 77

AB ÜYELİK SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE YASADIŞI GÖÇ POLİTİKALARI VE İDARİ YANSIMALARI 78

FORMEL (BİRİNCİL) İŞ PİYASASINDA KADIN ÇALIŞAN UZMANLAŞMASINA DAYALI TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ ANALİZİ VE TRA2 BÖLGESİ 79

ÖNLEYİCİ BİR ÇEVRE POLİTİKASI OLARAK SIFIR ATIK DÜŞÜNCESİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI 80

TÜRK KAMU PERSONEL YÖNETİMİNDE VERİMSİZLİK SORUNU VE MOTİVASYON 81

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE ÜNİVERSİTELERİN İKTİSADİ FAALİYETE KATILMASI: TEKNOPARK ANONİM ŞİRKETİ.....82

VERİMLİLİK, ETKİNLİK VE TUTUMLULUK İLKELERİ BAĞLAMINDA SAYIŞTAY'IN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNDEKİ KURUMSAL PERFORMANS DENETİMİ.....83

YEREL YÖNETİMLERİN KADIN DIŞLANMASI İLE MÜCADELEDEKİ ROLÜNDE BELEDİYE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ.....84

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMUNUN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAĞLAMADAKİ ROLÜ: YILLIK RAPORLAR VE İDARİ FAALİYET RAPORLARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME.....85

SAĞLIK BAKANLIĞI TEŞKİLAT YAPISINA İLİŞKİN CENTRALISATION - DECENTRALISATION – RECENTRALISATION DÜZENLEMELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME 86

KAMU ÖRGÜTLERİNDE İSTİSMARCI YÖNETİM: SİSTEMATİK LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ 87

TÜRKİYE'NİN YENİ YÖNETİM SİSTEMİ SONRASI YEREL YÖNETİMLERİN DURUMU 88

BELEDİYELERİN GÖNÜLLÜ HİZMETLERİNE BİR ÖRNEK; KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ.....89

BELEDİYELERDE İÇ DENETİMİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA.....90

ENGELLİ BİREYLERE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNDE VERİLEN HİZMETLERDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARINA YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA 91

KATILIMCI YÖNETİM ANLAYIŞININ ARACI OLARAK STRATEJİK PLANLAMA: BÜYÜKÇEKMECE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....92

POLİTİKA OLUŞTURMA SÜRECİNİN BİR AKTÖRÜ OLARAK EKONOMİK VE SOSYAL KONSEY 93

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA YÖNELİK KAMU POLTİKASI ANALİZİ 94

TÜRKİYE'DE ÇOCUKLAR KALKINMA POLİTİKALARININ NERESİNDE? ÇOCUK HAKLARI AÇISINDAN BİR ANALİZ 95

TOPLUM 5.0 IŞIĞINDA KAMU HİZMETLERİNİN DİJİTALLEŞMESİ 96

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE KAMU POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASI VE İDARENİN İŞLEYİŞİ.....97

CUMHURİYET DÖNEMİ KÂĞIT PARALARDA YER ALAN GÖRSELLERİN SİYASAL VE İDEOLOJİK AÇIDAN ANALİZİ.....98

SINIF İLİŞKİLERİNDEN HAREKETLE KADININ KONUMUNU TARTIŞMAK: MARKSİZM'DE KADIN VE AİLE

Ayşem SEZER ŞANLI
Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,
İİBF, SBKY Bölümü

ÖZET

Sol literatürde kadın hakları sorunu, sınıf sorunundan bağımsız olarak değerlendirilemeyecek çalışma alanlarından birini oluşturmaktadır. Marksizm, kadınların sorunlarının tarihin ilk çağlarından beri var olmadığını; aslında kadınların ezilmesinin ve sömürülmesinin sınıflı toplum yapısından ve özel mülkiyetten kaynaklandığını belirtmektedir. Buna göre, kadınların eşitsiz toplum yapısından kaynaklanan sorunlarının ortadan kalkması ancak sınıfsız topluma geçilmesiyle ve bir devrimle mümkün olabilecektir. Aile ise; tıpkı devlet gibi özel mülkiyet örüntülerinden biri olarak tezahür etmektedir. Burjuvazi, kendi ideolojisini aile kurumu içerisinde kurumsallaştırarak topluma aşılamaktadır.

Karl Marks'ın, kadınların ezilmesi ve sömürülmesi üzerine doğrudan bir çalışması olmamakla birlikte, onun yapısal çalışmalarından çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Kadınların sınıfsal konumları için materyalist tarih kavramını incelemek gerekmektedir. Marks, kadın meselesini genel tarihsel bağımlılığı ve haklılığı içerisinde, genel toplumsal bağlantıların ışığında açıklamak istemiştir. Bu nedenle Marx, sınıf ilişkilerinin itici güçlerini ele alarak problemlerin çözüme kavuşacağı koşulları bulabilmenin aracısı olarak tarihsel materyalist anlayışa başvurmaktadır.

Karl Marks ve Friedrich Engels, 1845 yılında ortaya koydukları ortak yapıtları olan Kutsal Aile ve Eleştirel Eleştirinin Eleştirisi'nde, proletaryanın özgürleştirilmesi gerektiğini belirtmiş ve bu özgürlüğün kadın ve erkekler için hak eşitliği altında mümkün olabileceğini göstermişlerdir. Buna ek olarak, 1848 Şubatında yazdıkları Komünist Manifesto'da proletaryayı yalnız erkekleri içermeyen bir örgütlenme olarak ele almışlardır. Engels ise, Ailenin Devletin ve Özel Mülkiyetin Kökeni adlı eserinde kadın ve aile konularını tarihsel bağlamı içerisinde detaylı olarak ele almıştır. Bu eserinde, işçi kadınların özgürleştirilebilmeleri için gerekli koşulları sıralamış ve Marksist devlet teorisi bağlamında bu özgürlüğü sorunsallaştırmıştır.

Bu çalışma kapsamında, Marksizm'in kadın ve aile sorunsalına yaklaşımı ve kadınların kurtuluşu için öngördüğü gereklilikler değerlendirilecektir. Bu bağlamda, ilk olarak aile olgusunun tarihsel gelişimi incelenecek, kapitalizmin aile ve kadın meselesine yaklaşımı ele alınacak ve son olarak Marksist teoride kadınların özgürleştirilmesinin koşulları ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Aile, Marksizm, Özgürlük.

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE BASIN-SİYASET İLİŞKİSİ VE RESMİ İLÂNLAR İLE "BESLEME BASIN"IN YARATILMASI

Halil Emre DENİŞ
Dr., Bağımsız Araştırmacı
Mehmet ÖZÇAĞLAYAN
Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi

ÖZET

Çok partili hayata geçildikten Demokrat Parti birçok gazete ve gazeteci tarafından desteklenmiştir. Demokrat Parti de gazete ve gazeteciler ile iktidara gelmeden önce iyi ilişkiler kurmuş, sorunlarının giderileceği söylemleriyle onların desteğini almıştır. Hatta o dönem Cumhuriyet Halk Partili gazetecilerin bile desteğini aldığı bilinmektedir. İktidara gelir gelmez ilk icraatlarından biri de Basın Kanunu'nu çıkarmak olmuştur. Basın Kanunu, 1931 Matbuat Kanunu'nun yaratmış olduğu etkiyi ortadan kaldırmış, hükümetin basın üzerindeki etkisini bir nebze olsun azaltmıştır. Demokrat Parti muhalefet partisi iken demokratikleşme vaatlerinde bulunmuştur. İktidara geldiklerinde ise bu vaatler unutulmuştur. Basın ile iyi ilişkiler de çok uzun sürmemiş, Demokrat Parti iktidarının çıkarmış olduğu "Neşir Yoluyla ve Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun", 6-7 Eylül 1955 olayları ve sonrasında gerçekleştirilen basın sansürü, bu sansür uygulamalarına gelen tepkiler ve Pulliam davaları, Tahkikat Komisyonunun kurulması gibi süreçler basın üzerinde ciddi baskıların oluşmasına neden olmuştur. Demokrat Parti döneminde resmi ilânların dağıtımı işi Türk Basın Birliği tarafından gerçekleştirilmiştir. Demokrat Parti resmi ilânların dağıtımını kullanarak "besleme basın" yaratmıştır. Bu yolla gazetelere kolaylıklar ve avantajlar sağlamış, girişimciler gazete çıkarma işine girişmiş, tirajlarının düşük olmasına rağmen bu gazeteler iktidarı destekleyen ve öven yayınlar yaparak ilân pastasından nemalandırılmış, muhalif gazeteler de bu yolla cezalandırılmışlardır. O dönem yayın hayatında olan gazetelerin almış oldukları resmi ilân bedelleri incelendiğinde, iktidar yanlısı gazeteler ile muhalif gazeteler arasındaki kazanımların arasında büyük bir uçurum olduğu görülebilecektir. Özellikle Demokrat Parti'nin gazetesi olduğu bilinen Zafer Gazetesi'nin almış olduğu resmi ilân bedellerine bakılacak olursa bu durumun ne derece vahim hale geldiği de anlaşılacaktır. Demokrasi vurgularıyla iktidara gelen ve demokrasiyi sürdürebilir kılmak isteyen Demokrat Parti, basın üzerinde yaratmış olduğu anti demokratik uygulamalar ve resmi ilânlar ile bu uygulamaları taçlandırması 1960 darbesine kadar sürmüştür. Bu çalışmada DP ve basın arasındaki ilişkiler, "besleme basın" kavramı üzerinden analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Demokrat Parti, Basın-Siyaset İlişkisi, Besleme Basın, Türk Basın Birliği, Resmi İlânlar

DEMOKRASİNİN TEKNO-BELİRLENİMCİ PARADOKSU

Mustafa Ali MİNARLI
Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi,
Gazetecilik Bölümü

ÖZET

İnternetin toplumsal hayat içerisinde teşkil ettiği vaziyet günümüzün yadsınamayacak gelişmelerinden birini oluşturmaktadır. Yerkürenin hemen her yerinde yüz milyonlarca insan internetle birlikte ortaya çıkan tele-teknolojik ilerlemelerin neticesi olarak pek çok işlemi internet üzerinden gerçekleştirmektedir. Maddi gerçekliğe dair pek çok öge internet aracılığıyla toplumsal dağarcıkta kendine yer bulmaktadır. Bir bakıma praksisin sanallaşması olarak ifade edilebilecek durum aynı zamanda bu dağarcığı da dönüştürmekte, yeni bir sosyal gerçekliğe karşılık gelmektedir. Dolayısıyla, toplumsal tecrübeden süzülegelen politik kavramların da dönüşmesine neden olmaktadır.

Bu çalışmada politika teorisinin temel temalarından biri olan demokrasinin, tele-teknolojik gelişmeler ekseninde incelemelerde bulunan sosyal bilimciler tarafından ele alınma biçimi sorunsallaştırılacaktır. Çalışmada demokrasinin gelişkin iletişim araçlarının sunduğu olanaklarla ilerlediğini savunan tekno-belirlenimci düşünürlerin ortaya koyduğu yaklaşım soruşturulacaktır. Tekno-belirlenimci yaklaşımın temsilcilerinin esasında kavrama yönelik bütünsel bir bakış açısından uzak olduğu vurgulanacaktır. Söz konusu düşünürlerin iletişim teknolojileriyle demokrasi arasında kurmuş olduğu ilişkiselliğin eksik bir kavrayışa dayandığı iddia edilecektir. Böylelikle, iletişim çalışmaları özelinde tekno-belirlenimci yaklaşımın demokrasi açısından paradoksal bir durumu ortaya çıkardığı vurgulanacaktır.

Bu doğrultuda, öncelikle tekno-belirlenimci yaklaşımın demokrasinin iletişimsel temeli olarak nitelendirilebilecek kamusal alan mefhumunu nasıl kavradığına odaklanılacaktır. Söz konusu yaklaşımın temsilcileri olarak kabul edilebilecek Marshall McLuhan, Howard Rheingold, Manuel Castells ve Clay Shirky gibi düşünürlerin iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kamusal alana olumlu olarak nitelediği etkilerinin kamusal alanın teorik nitelikleriyle uyuşup uyuşmadığı tartışılacaktır. Dolayısıyla, Hannah Arendt, Jürgen Habermas ve Richard Sennett'in kamusal alan yaklaşımları ele alınacaktır. Ardından, iletişim teknolojilerinin politik işlevlerine dair günümüz gelişmelerine odaklanılacaktır. Cambridge Analytica, Çin Sosyal Kredi Sistemi gibi vakaların kamusal alan ve demokrasi açısından anlamı tartışılacaktır. Bu minvalde, politik anlamların mübadele edildiği özgürlük ve eşitlik mekanı olarak kamusal alanın güçlendiği şeklindeki iddiaların aksine kamusal alana dair mevcut görünümlerin bile yoğun bir tahribata maruz kaldığı belirtilecektir. Böylelikle, herhangi bir tele-teknolojik ilerlemenin toplumsal ve politik anlamda da bir ilerlemeye karşılık gelmeyebileceği, dolayısıyla tekno-belirlenimci yaklaşımın dayandığı ön varsayımın zayıf bir temele dayandığı vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Demokrasi, Kamusal Alan, Tele-Teknoloji, İnternet.

SİYASET İLE GELENEKSEL VE YENİ MEDYA İLİŞKİSİ: ETİK VE ÖZGÜRLÜK DENGESİ

Serpil Seda Şimşek
Kocaeli Üniversitesi, SBE, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Doktora Öğrencisi

ÖZET

Küreselleşme kavramının damgasını vurduğu 21. yüzyılda, odağı bilgi olan, bilgi üretiminin, dağıtımını ve paylaşımını kolaylaştıran ve hızlandıran medya adeta ulusların egemenliğine ortak olmaktadır. Gazete, radyo ve televizyon gibi geleneksel kitle iletişim araçlarının bilgisayar ve internet teknolojileri ile bütünleşmesi, yeni teknolojilerle birlikte hayat bulan sosyal medya ağları, geleneksel ve yeni medyayı güç dağılımının merkezine yerleştirmektedir. Adeta her gün güncellenen elektronik ve görsel iletişim teknolojileri sayesinde, değerlerin, politik söylemlerin, pazarlama metotlarının taşıyıcısı haline gelen medya, algı operasyonlarının, pozitif veya negatif şuur ya da duygu süreçlerinin oluşturulmasında birincil aktördür. Toplum, dördüncü kuvvet olarak medyaya farklı anlamlar yüklemekte, ondan, ekonomik ve politik sistemlere, toplumun gelişmişlik düzeyine, kişilerin ilgi ve gereksinimlerine bağlı olarak pek çok işlev beklemektedir. İletişim alanında, bilgi bombardımanı, bilginin anında tüketilmesi, bilginin paylaşımındaki sürat, alıcının bilgiyi kontrol etmesindeki ve kullanmasındaki kolaylık, taşınabilirlik, etkileşim kapsamının sınır tanımaması, sistemlerin network ve şebekeleşme yeteneklerinin genişlemesi, medyanın birbirinden farklı alanlarının birleşip bütünleşmesi, yeni bir çığır açmıştır. Veri tabanları, bilgisayar ağları, kablosuz iletişim (wifi), internet, tabletler, laptoplar, akıllı telefonlar, uydu televizyon, e-posta gibi teknolojiler, ülkelerin ve bireylerin geleceğini belirleyen stratejik unsurlara dönüşmüştür. Geleneksel ve yeni medyanın elinde bulundurduğu bu güç, siyasal yapılar ve özellikle iktidarlar ile geleneksel ve yeni medya arasında, özgürlük, denetim ve etik sorunlarının yaşanmasına yol açmaktadır. Medya etiğinden bahsedildiğinde, haberde doğruluk, ideolojik etki, tarafsızlık, kamu yararı, çıkar mücadeleleri, özel yaşama müdahale, paralı habercilik, şiddetin teşvik edilmesi, çocuklar hakkında haberler, cinsellik – pornografi, kişileri haberi olmadan izleme yöntemleri (kimlik gizleme, gizli kamera vb.) en çok tartışılan konular arasında yer almaktadır. Bu çalışmada, geleneksel ve yeni medyanın sosyal ve siyasal yaşamda ortaya çıkardığı etik ve özgürlük sorunları tartışılmakta, medya etiğinin oluşturulması, ilkelerin belirlenmesi ve denetimi hakkında uluslararası kuruluşlarca gerçekleştirilen düzenlemeler ve etik – özgürlük dengesine ilişkin bazı tipik örnekler incelenmektedir. Gerek geleneksel gerek yeni medyanın, medya özgürlüğü ve medya etiği çerçevesinde sorunları, sınırları açıklanarak, alınması gereken önlemler değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Etik, Yeni Medya, Gazetecilik Etiği, Medya Etiği, Medya Özgürlüğü.

TANZİMAT DÖNEMİ BASININDA SİYASİ MUHALEFET ARACI OLARAK OKUYUCU MEKTUPLARI

Nergiz AYDOĞDU
Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi

ÖZET

Tanzimat dönemi basını, siyasi meselelerin kolaylıkla tartışılabileceği bir hürriyet ortamında yayınlanmaz. Hükümetin gazeteler üzerindeki denetim ve baskısı, yayın organlarını görüş ve düşüncelerini açık olarak ifade etmelerine imkan tanımaz. Bu sebeple, Tanzimat dönemi gazetelerinde gördüğümüz okuyucu mektupları, çoğunlukla gazete başmuharrirlerinin, hükümetin baskı ve müdahalesinden, cezai müeyyidelerinden kaçınmak için imzasız veya başka bir isimle yazdığı siyasi muhtevalı metinlerdir. Söz konusu metinlerin bir kısmı ise basın hayatımızda ücretsiz ve gönüllü muhabirlik hizmeti yapan gazete okuyucularının her konuda halkı bilgilendirmek amacıyla yazdıkları siyasi ve sosyal içerikli yazılardır. Tanzimat dönemi basınında okuyuculardan gelen bir kısım mektuplar ise "Bir varaka", "Bir zat tarafından gönderilen pusula", "Bir mektup", "Varaka", "memurdan ve eşraftan yirmi imzalı mektup", "Teşekkür" gibi çeşitli başlıklar altında yayınlanır. Okuyucunun mevcut siyasi duruma, siyasi problemlere, uluslararası politikaya, sosyal meselelere, ekonomiye dair düşüncelerini yazdığı metinler, gazetelerin okuyucu mektuplarına ayırılmış sütunlarda yer almaktadır. Söz konusu yazılar, gazetelerin yayın politikasına yönelik eleştirileri, şikayetleri, beklentileri ifade eden metinleri de içermektedir. Çoğunluğunu imzasız okuyucu mektuplarının oluşturduğu hükümete yönelik bu eleştirilerin, beklentileri ifade ederek bir kamuoyu oluşturmakta güçlü bir katkı sağladığı gözükmektedir. Kitle iletişim araçlarının gelişmediği, geleneksel kamuoyu merkezlerinin, araçlarının ortadan kalktığı on dokuzuncu yüzyıl Türk toplumunda, bu tür yazıların oluşturmuş olduğu kamuoyu, bir meselenin daha geniş bir kitle tarafından sahiplenilmesine, tartışılmasına imkan tanımaktadır. Okuyucu mektupları ile basında görünür olmaya başlayan mahalli bir problem, kötü yönetim, idari denetim eksikliği, hükümet ve yerel makamlarca daha çabuk müdahale edilir hale gelmektedir. Söz konusu dönemde siyasi, idari ve sosyal problemlere ilişkin toplumsal koşullar, aydınların ve halkın bakış açısıyla okuyucu mektuplarında araştırmacılar için takip edilebilir ve değerlendirilebilir bir özellik kazanır. Bu çalışmada, Tanzimat dönemi basınında *Hürriyet* ve *Le Mukhbir* gazetelerinde yayınlanan okuyucu mektuplarının Türk siyasal hayatına, siyasal muhalefet olgusuna, siyasal muhalefet anlayışının gelişimine katkısı incelenmeye ve değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Muhalefet, Okuyucu Mektupları, Kamuoyu, Tanzimat Basını, Türk Modernleşmesi

TÜRKİYE'DE SİYASETİN DİNAMİKLERİNİ ANALİZDE ANAHTAR BİR KAVRAM: POLİTİK KÜLTÜR

Fatih ERTUGAY
Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi,
Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Politik kültür herhangi bir siyasal sistemin işleyişini ve yapısal özelliklerini analizde anahtar kavramlardan birisidir. Politik kültür kısaca, bir siyasal sistem içerisinde yaşayan insanların siyasal olaylar, gelişmeler, durumlar ve değişimler karşısında gösterdikleri tutumlar ve tavırlar ile siyasal sistem içerisindeki kurumlarla geliştirdikleri ilişki biçimlerinin bütününü anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Bu tanımın da az çok ima ettiği üzere, her ne kadar ülkeler benzer kurumsal ve yapısal özellikler gösterseler bile, farklı tarihsel, kültürel, coğrafi vb. nedenlerden kaynaklı olarak farklı politik kültür biçimleri ortaya çıkmakta ve ortaya çıkan bu politik kültürel özellikler söz konusu siyasal sistem içerisindeki diğer her şeyi doğrudan doğruya etkilemektedir.

Siyasal olan her şeyin üzerinde yeşerdiği toprak olarak düşünüldüğünde, iktidar-muhalefet ilişkilerinden parti içi güç mücadelelerine, "öteki"yle olan ilişkilerden "güç"ün kullanımına, siyasal elitlerle vatandaş ilişkisinden, vatandaş-vatandaş ilişkisine, kamu kurumlarının kendilik algısından bunların vatandaşlarca nasıl algılandığına kadar pek çok duruma ilişkin tutum, tavır, davranış, algı ve imajlar politik kültür toprağı üzerinde yetişmektedir. Türkiye'de de siyasal olaylar, ilişkiler, kurumlar vb. hiç şüphesiz ki politik kültürün izlerini ve etkilerini açık ya da örtük olarak taşımaktadır. Politik kültür bir ekosistem gibi işlediğinden o ekosistem içerisinde yer alan bütün parçaları bilaistisna etkiler. Bu son cümle Türkiye siyasetinde döngüsel hareketleri ve gelişmeleri (özgürlük-baskı, demokrasi-otoriteryanizm vb.) de açıklamaktadır. Başka bir anlatımla bir siyasal hareketin muhalefetteyken kullandığı dil ve pratik ile iktidardayken kullandığı dil ve pratik arasında zamanla ortaya çıkan farkın altında politik kültüre ilişkin özellikler ve etki yatmaktadır. Dahası söz konusu bu etki, aynı ekosistemi yani politik kültürü paylaşan bütün unsurlar için geçerlidir. Dolayısıyla Türkiye siyasetini, siyasetin dinamiklerini, yönelimlerini, kurumsal ve yapısal değişimleri anlamak her şeyden önce politik kültürü sağlıklı ve açık bir tahlile tabi tutmaktan geçmektedir. Bu amaçla bildiride, bildiri sınırları elverdiği ölçüde Türk politik kültürünün kimi özellikleri ile siyasal alana etki kanalları üzerinde durulacak; politik aktörlerin nasıl bir ekosistem içerisinde hareket ettikleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Politik Kültür, Türk Politik Kültürü, Türkiye Siyaseti, Yapısal Öğe

İLKÇAĞ SİYASAL DÜŞÜNCESİNDE DOĞA VE TOPLUM[1]

Ümit FEYZİOĞLU
Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, ilkçağ siyasal düşüncelerinin ve kozmolojilerinin mahiyetlerini irdeleyerek siyasal tasavvurlar ile doğa/evren tasavvurları arasında bir ilişki olup olmadığı sorgulamak; var ise söz konusu ilişkinin niteliğini ele almaktır. Antik Yunan felsefesi; pre-sokratik dönemde doğa filozofları ile doğayı ve evreni, sofistler sonrası dönemde ise insanı ve toplumu tanımlamaya çalışmıştır. Bu bağlamda felsefe; öncelikle insanın varolduğu fiziki ve biyolojik mekân olarak doğa ve evrenin ontolojisini, daha sonra insan ve insanın içinde bulunduğu sosyal mekân olarak toplumun ve siyasetin ontolojisini ortaya koymuştur. Doğanın ontolojisi kozmolojide, toplumun ontolojisi de siyaset felsefesinde şekillenmiştir. Kozmoloji, doğa ve evrendeki anlam ve düzen arayışını; siyaset felsefesi de toplumsal anlam ve düzen arayışını ifade etmektedir. Bu bağlamda kozmolojik modelleme ve yöntem ile siyasal modelleme ve yöntem arasında ontolojik ve epistemolojik olarak yakın bir ilişki bulunmakta; iki farklı alan gibi görünen doğa ve toplum, 'düzen ve gerçeklik arayışı' temelinde ortak argümanlarla betimlenen iç içe geçmiş kavramlar olarak ortaya çıkmaktadır. Söz konusu bu ilişki, gerek Antik gerekse Helenistik dönemde ardıllarını da etkileyen özellikle Platon, Aristoteles ve Stoa felsefelerinde kendini göstermekte, her şeyin belirleyicisi olan doğa ve doğa yasaları, insanın ve siyasal toplumun da belirleyicisi olmaktadır. Öyle ki toplum ve siyaset, doğası gereği ve doğaya uygun düzen ve gerçekliğin yansıması olarak doğallaşırken; doğa da, kıymeti kendinden menkul toplumsal ve siyasal düzen ve gerçekliğinin meşruiyet kaynağı olarak siyasallaşmaktadır. Zira doğa ve toplum tasavvurları arasındaki bu etkileşim, organizmacı siyaset anlayışını da beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada ilkçağ siyasal düşüncesi ile ilkçağ kozmolojisi, doğa ve toplum tasavvurları ve bu tasavvurların yöntemi bağlamında incelenecek ve ikisi arasındaki etkileşim ortaya koyulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İlkçağ Siyasal Düşüncesi, İlkçağ Kozmolojisi, Organizmacı Toplum, Doğa Ve Toplum İlişkisi.

[1] Bu çalışma Doğa Paradigmasından Siyasal Paradigmaya: Derin ve Toplumsal Ekoloji başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

HAREKET DERGİSİNİN İSLAM, MİLLİYETÇİLİK VE SOSYALİZM ANLAYIŞLARININ TARİHSEL BİR ANALİZİ (1966-1982)

Halil AKKURT
Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

ÖZET

Hareket, ismini, kurucusu olan Nurettin Topçu'nun sahiplendiği felsefeden almış; kendisini bu felsefenin İslam'la ve milliyetçilikle buluşturulduğu zemin üzerinde bir toplum düzeni inşa etmeye vakfetmiş bir dergidir. Düşün, kültür, sanat ve bilim dünyamızdan birçok önemli isimden yararlanmış, birçok önemli ismin de yetişmesine olanak tanıyan bir okul işlevi görmüştür. Yedi farklı zaman diliminde de olsa, 1939'dan 1982'ye kadar varlık göstererek Cumhuriyet tarihimizin uzun soluklu süreli yayınlarından birisi olmuştur.

Hareket'in Topçu'nun sağlığında yayınlanan son dönemi, beşincisidir. Bu dönem, derginin on üç yıllık bir aradan sonra 1966 yılında aylık olarak yayınlanmasıyla başlamış; Topçu'nun vefat ettiği 1975 yılında derginin yayınına son verilmesiyle tamamlanmıştır. Bununla birlikte Topçu'nun takipçileri, kısmen düzensiz devirlerle, 1976-1977 ile 1979-1982 yılları arasında dergiyi iki dönem daha yayınlamışlardır. Bu haliyle *Hareket*, 1961 Anayasası'nın göreli özgürlük ortamında sosyalizmin Türkiye'de bir süredir alternatif sistem olarak dillendirilmekte olduğu bir ortama doğmuş; gençlik hareketlerinin silahlı mücadele yoluna evirildiği bir aşamadan sonraki 12 Mart Ara Dönemi'ni atlatmış; ancak arada kurucusunu yitirmiştir. Bu büyük kayba rağmen yayın mücadelesini sürdürmeye gayreti göstermişse de 12 Eylül Darbesi'yle büyük yara almış ve Darbe'den sonra yayınlanan birkaç sayının ardından yayınını nihayete erdirmiştir.

Görüldüğü üzere, *Hareket*'in son üç dönemi Türkiye'nin siyasal ve toplumsal devingenlik içinde olduğu bir tarihsel sürece eşlik etmiştir. Bu da bir toplum düzeni tahayyülü olan derginin çeşitli pratiklerle sınanmasına neden olmuş ve kimi etkileşimlere girmesini sağlamıştır. Bu çalışmada, *Hareket*'in söz konusu tahayyülünün en önemli kavramları olan İslam ve milliyetçilik ile bir biçimde bu tahayyül içerisinde yerini almış olan sosyalizmin, derginin son üç dönemi temelinde incelenmesi ve bunların yukarıda kabaca tablosu çizilmeye çalışılan Türkiye'nin siyasal ve derginin yayın hayatındaki akış ve kırılmalarla bağlantılı olarak analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Hareket* Dergisi, Nurettin Topçu, Türkiye'de İslam, Türkiye'de Milliyetçilik, Türkiye'de Sosyalizm, Türk Siyasal Hayatı

SÜREKLİ YABANCILAŞMA İMALATI VE GÖSTERİ

Gülen GÖKTÜRK
Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu bildiri, endüstriyel sistemin yarattığı can sıkıntısını alt etmeye çalışan çağımız insanlarıyla ilgilidir. Bir tarafta sistemi terk ederek kendi işini yapan, bir başka değişle, hobilerini yaparak para kazanan, benim Arendt terminolojisi kullanarak homo faber dediğim kesim; diğer tarafta ise farklı olanı tüketerek görünmeye çalışan çoğunluğunu beyaz yakalıların oluşturduğu bir tüketici kitle vardır. Ben onları Recaizade Mahmud Ekrem'in "Araba Sevdası" romanındaki gösteriş budalası roman kahramanı Bihruz Bey'e benzetiyorum ve onlara Bihruz Beyler diyorum. Homo faber ve Bihruz Bey, varlıkları birbirini destekleyen ve zaman zaman örtüşen iki kesimi temsil ederler. Onların varlık sebebi endüstriyel sistem karşısında sürekli hale gelen yabancılaşmadır. Bihruz Bey, homo faberin nitelikli ürünlerini tüketerek görünür ve farklı olmaya çalışırken aslında farklılaşarak bayağılaşmaktadır. Bu görünme çabası "gösteri" ile yakından ilişkilidir ve sosyal medya bunu bir yandan tetikleyen, öte yandan kolaylaştıran bir mecradır.

Modern çağda ekonomik veya sosyo-kültürel farklılıklarını vurgulamak isteyen gruplar belirli tüketim kalıplarını benimserlerdi. Post-modern insan, modern insandan farklı olarak akışkandır. Farklılaşmanın derdinde bir sosyal gruptan diğerine kolayca atlayabilir. Özgün ve farklı olduğunu kanıtlayabildiği ölçüde herhangi bir şeyi üstün bir tüketim malı haline getirir. Bu, homo faberin sınırlı sayıda ürettiği bir ürün olabildiği gibi, bir esnaf lokantasındaki kuru fasulye yemeği de olabilir. Bunu yaparken kullandığı araç ise sosyal-medya hesaplarıdır. Neo-liberalizmin bireyselciliği ile de yakından ilişkili bu durum Bihruz Beyleri giderek daha fazla narsisist yaparken, narsisizmi çağımızın değeri haline getirmiştir. Sosyal medya üzerinden kendini var eden gösteri, narsisizm özelliklerinin pek çoğuna aynı anda sahip olan insanların sayısını görünür bir biçimde arttırmıştır.

Son tahlilde bu bildiri, sürekli yabancılaşma imalatının devrimci bir süreç olmadığını, canı sıkılan Bihruz Beylerin sosyal-medya üzerinden kısa süreli kaçış imkânları aradıklarını, kaçışlarını farklı olanı tüketerek veya bu illüzyonu yaratarak başardıklarını ve netice olarak yabancılaşmanın ister bizzat sistemi terk edip kendi ürününü ortaya koyarak, ister onu tüketerek olsun kapitalizme koltuk değneği çıktığını iddia etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılaşma, Gösteri, Can Sıkıntısı, Narsisizm

AKP DÖNEMİNDE KÜLTÜREL HEGEMONYA ARAYIŞI

Erdem Ünal DEMİRCİ
Dr., Marmara Üniversitesi

ÖZET

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), iktidarı elinde tuttuğu yıllarda birçok başarılı seçim ve referandum sayesinde kazanılan kitlesel destekle sosyal, siyasal ve iktisadi alanlarda hegemonya kurmayı başarmıştır. 2010 sonrası ise partinin yetersiz ve haliyle pasif kaldığına inanılan kültürel alana dönük politikalar baş gösterdi. Kuruluş döneminde öne çıkan "muhafazakâr demokrasi" kavramına benzer bir şekilde AKP, kültürel alanda hegemonya kurmak için "muhafazakâr sanat" inşası söylemiyle kültürel iktidarı ele geçirmeye çalışmıştır.

AKP'nin kültürel hegemonya kurma sürecinde sanat inşası iki boyutludur. İlk boyut, kendi içinde iki yoldan ilerler. İlk yolda, batı etkisinde kalarak toplumsal yaşamın birçok değerini yozlaştıran aydınların, gelenek bağını yok ederek muhafazakâr bilinçte onarılmaz yaralar açması eleştirilir. Bu sebeple, ırmağın doğal akışını bozduğuna inanılan Cumhuriyet'in batı örneğiyle kurulmuş sanat kurumları hedef haline getirildi. Devlet Tiyatroları, Güzel Sanatlar Müdürlüğü, Devlet Opera ve Balesi gibi kurumlar kapatılma tehlikesi yaşarken; muhalif sanat hareketleri baskı altına alınmıştır. Cumhuriyet'in kültürel radikalizmine karşı ideolojik mevziler böylelikle kuruldu. İkinci yol ise daha kurucu bir politik manevrayı ortaya çıkardı. Parti, muhafazakâr bir dille mazinin değerlerini geri çağırırken onu güne uyarlayıp bir bakıma geleneğin icadına yöneldi. Ramazan etkinliklerinden, fetih kutlamalarına; dini ve siyasi şahsiyetleri anma törenlerinden geleneksel sanat formlarının ihyasına uzanan süreçte; geçmişin birikimi zamanın mazi-hal-ati halleriyle hemhal edilerek günün teknolojik altyapısıyla yeniden yorumlanıp tedavüle sokuldu.

Kültürel hegemonyanın ikinci boyutu, AKP'nin 1980'li yıllarda Özal dönemiyle yükselişe geçen popüler kültürün yılmaz bir savunucusu olmasıyla belirginleşir. Bu sürekliliğin kendi içinde önemli bir sonucu vardır. Özelleştirme sürecinin başladığı dönemde kültür-sanat piyasası yaşamın her alanını kültüralist söylemle ele geçirerek kültür endüstrisine katkı sunmuştur. Üstelik bu anlatılar, yerelle küreseli; merkezle çevreyi birleştiren ve artık onların sınırlarını muğlaklaştırıp yok ettiğine inanılan bir post-modern dönem içinde filizlendi. Piyasanın marka/meta yaratım sürecine, tarihsel ürünler sunulurken; televizyondan sinemaya, bienalden festivale, müzeden galeriye uzanan yelpazede sanat fragmanları her geçen gün hayatı daha fazla işgal ederek piyasa diliyle uyumlaştırıldı.

Anahtar Kelimeler: AKP, Kültür Endüstrisi, Kültürel Hegemonya, Muhafazakâr Sanat

KEMALİZM, ATTİLA İLHAN VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE

Ömer BAYKAL
Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Ulus-devlet anlayışı doğrultusunda kurulan Cumhuriyet rejimi, halkçılık söylemini temel umdeleri arasına koymakla beraber reel düzlemde seçkinci bir usulün takipçisi olmuştur. Kitlelerin iptidai olduğu tespitinden hareketle, vesayetçi bir tavır geliştiren resmi ideoloji aktörleri, toplumun "iyiliği" adına acı bir reçete uygulamışlardır. Bürokratik elitler kadar ideolog olarak ifade edebileceğimiz, çoğunlukla siyasal mekanizmaların içerisinde yer alan, entelektüel kimliğinin ihtiva ettiği eleştirel söylemin uzağındaki birçok isim, sistemin tahkim edilmesi adına rejim için seferber olmuştur. Kemalist siyasetin otoriter ve boğucu ortamında eleştirel söyleme haiz istisnai isimlerin başında Attilâ İlhan gelmektedir. İlhan'ın, Kemalist ideologlardan farklılaşmasının gerisinde, sahip olduğu ideolojik müktesebatın önemli bir yeri vardır. Rejimin kurucu aktörü Mustafa Kemal'i mahfuz bir alana yerleştiren İlhan, sert bir şekilde, cari rejimdeki çürümenin İsmet İnönü ile başladığını, demokratik devrimin Atatürk sonrasında bürokratik bir yapıya büründüğünü, ülkenin çağdaşlaşma adı altında emperyalist bir düzene teslim edildiğini iddia etmektedir. Cari rejimi tedirgin eden sosyalist düşünceden kayda değer oranda etkilenen İlhan, anti-emperyalist, millici sol bir söylem geliştirmiştir. Sahip olduğu ulusal ve sol söylemin kökleri ise 1917 Ekim Devrimi içerisinde yer alan Müslüman Tatar Aydın Sultan Galiyev'e dayanmaktadır. Kemalist sistemin çarpıtıldığı iddiasında olan İlhan, ulusal kültür, sivil toplum, aydın, burjuva devrimi, emperyalizm ve Batılılaşma kavramları etrafında geliştirdiği siyasal tezler üzerinden "sözde Atatürkçü" olarak tanımladığı sol ideologlara ve siyasetçilere karşı eleştirel bir tutum geliştirmiştir. Buna karşın, Atatürk'ü karşı kutba konumlandıran İlhan, kurucu liderin icra ettiği otorite dozu yüksek uygulamaları ise dönemin bir zorunluluğu şeklinde okuyarak onu hatalardan âri olarak telakki etmiştir. Çalışmamız, temel düzeyde, Kemalist bir düşünür olarak İlhan'ın ideolojik kabullerini ele aldıktan sonra ana akım resmi söylem ile olan mesafesini ve bu mesafenin gerçekliğini çözümleme çabasında olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kemalizm, Resmi İdeoloji, Atilla İlhan, Aydın

SOĞUK SAVAŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE MİLLİYETÇİLERİN "DOĞU" ALGISI

Bayram KOCA
Arş. Gör. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi,
SBKY Bölümü

ÖZET

19. yüzyılın son dönemlerinden itibaren yaşanan teknolojik, ekonomik, sosyal ve politik değişiklikler kentleri de tüm dünya ölçeğinde farklı açılardan etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Özellikle neoliberal politikaların ülke gündemlerinde yer almasıyla birlikte mekân olgusunda ciddi değişiklikler yaşanmıştır. Literatürde kentsel çöküntü kavramı; kentin merkezi veya merkezine yakın bir mekânda yer alan eski bir mahallenin "normal oturma alanı" kimliğini kaybetmesi ve bu duruma bağlı olarak mekânsal, sosyal, fiziksel ve kültürel özelliklerinin değişmesi anlamında kullanılmaktadır. Middleton (1991) kent merkezlerindeki çöküntüyü yoksulluk, yeni iş fırsatlarının yaratılamaması ve çevre kalitesinin düşmesi ile açıklamaktadır. Ona göre, şartları çeşitli nedenlerden dolayı kötüleşen mekanlar alt gelir tarafından istila edilmekte ve böylece mekânın çöküntüleşme süreci hızlanmaktadır.

Soğuk Savaş sürecinde Türkiye'de milliyetçiler/ülkücüler, genel olarak Doğu'nun ekonomik olarak geri kaldığını ve sosyolojik olarak ise "cahil" olduğunu düşünmekte ve bu çerçevede "kandırılmaya" ya da "suiistimal edilmeye" açık olduklarını ileri sürmektedir. Bu çerçevede milliyetçiler, dış güçler ve onların maşası olarak gördükleri TİP, YTP, DDKO gibi iç dinamiklerin Doğu'ya yönelik emellerinin olduğunu düşünmektedir. Bu kesim dış güçlerin özellikle de Sovyetlerin suni bir "Kürtçülük" hareketi kurarak "Müslüman Türk milletinin birlik ve beraberliğini" bozmayı ve Doğu'da kendi denetiminde bir "Kürt devleti" kurmayı hedeflediğini öne sürmektedir. Milliyetçiler, dış güçlerin yanı sıra onların "maşası" olarak gördükleri YTP, TİP, DDKO gibi "iç dinamikler"in de Doğu'ya yönelik bölgecilik yaptığını, Doğu halkının "cahil"liğini ve "geri kalmışlığını" kullandıklarını ileri sürmüştür. Milliyetçiler, dış mihraklar ve onların maşası olarak gördükleri iç dinamiklere karşı ise devleti ve milliyetçileri göreve çağırmaktadır. Bu çerçevede Doğu'yu bölmeye çalışan "komünist-Kürtçülere" karşı Doğu'yu koruma misyonu edinmişlerdir. Dolayısıyla Soğuk Savaş süreci boyunca "Doğu", milliyetçiler ile "komünist-Kürtçüler" arasında güç mücadelesi mekânına dönüşmüş olup bu çalışmada bu mücadele serimlenecektir.

Bu çalışmada Soğuk Savaş sürecinde Türkiye'de milliyetçilerin Doğu algısı ele alınacaktır. Milliyetçilerin Doğu'ya yönelik söylemini tartışmak için Millî Hareket (1966-1971), Devlet (1969-1978), Genç Arkadaş (1975-1979), Hasret (1975-1979), Nizâm-ı Âlem (1979), Kon (1979) gibi CKMP-MHP ve Ülkü Ocakları'nın yayın organları incelenecektir. Bu çalışmada ilk olarak milliyetçilerin Doğu algısı ortaya konacak, akabinde dış mihrak ve iç dinamik olarak kodlanan yapıların Doğu'ya yönelik faaliyetleri ve milliyetçilerin onlara karşı yürüttükleri mücadele ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçiler, Doğu, Kürtler, Sovyetler, TİP

ASKERİ DARBELERİNİN MUKAYESELİ BİR ANALİZİ [27 MAYIS-12 MART-12 EYLÜL-28 ŞUBAT VE 15 TEMMUZ]

Cengiz SUNAY
Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı sonrasında değişen dünya koşullarının mecbur ettiği, çok partili siyasal hayata geçiş kararının alınması, Türk siyasal literatüründe, 23 yıl süren tek partili yılların kalıcı olmadığının ispatı olarak sunulmuş ve yorumlanmıştı. Oysa çok partili siyasal hayata geçiş kararını alan dönemin tek partisi, arkasında bulunduğu sıkça iddia edilen bir askeri darbeyi hızlandıran ve örgütlenmiş rekabete imkan veren düzene geçiş kararının içtenliğini de sorgulatan suçlamalara muhatap olmuştu. 27 Mayıs darbesi Türk siyasetinde bir kilometre taşıdır; öyle ki, akabinde meydana gelen 22 Şubat 1962 ve 21 Mayıs 1963 tarihli iki darbe girişimiyle nihayetinde, 12 Mart Muhtırası ve ülkenin üzerine bir kabus gibi çöken 12 Eylül darbesi de ilhamını ve de derslerini hep 27 Mayıs askeri darbesinden çıkarmıştır. Yine de, askeri darbelerin sıkça meydana geldiği Türkiye'de; askeri idarelerin bir müddet sonra yerini, görece seçilmiş parlamento içinden çıkmış hükümetlere bıraktığı gözlenmektedir. Böylesi bir oluş silsilesine rağmen; doğrudan darbe olmasa bile, çeşitli tarz ve tonlarla, müdahalelerin neredeyse onar yıllık aralıklarla tekrarlandığı da bilinmektedir. Her darbenin; bir öncekinden farklı, görünür gerekçelerle meşru kılınmaya çalışıldığı, toplumsal mutabakata konu olan muhatapları dikkate alınmaksızın, ismine anayasa denilen toplumsuz toplum sözleşmeleri akdettiği, buna rağmen yeni bir darbenin önlenemediği de aşikârdır. Bu tebliğin amacı da işte tam bu noktada ileri sürülüyor: Ülkenin geleceğinin karanlık bir istikamete gittiği; çok, hatta hiç istenmemesine rağmen müdahale mecburiyetinde kalındığı noktasında, darbeci tezin argümanları sorgulanıyor ve her bir darbenin iç ve dış dinamikleri arasındaki ilişki biçimi, arasındaki benzerliklerle farklılıklar çerçevesinde karşılaştırılıyor. 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül, 28 Şubat darbeleri ve 15 Temmuz darbe girişimi; aktörleri, muvafık ve muhalifleriyle; ulusal ve uluslararası konjonktür ekseninde, özellikle 15 Temmuz'a giden sürecin, ne ölçüde kilometre taşları olduğu noktasında tahlil edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül, 28 Şubat, 15 Temmuz, Darbe, Darbe Teşebbüsü, Askeri Muhtıra, Anayasal Süreç

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE TÜRKİYE'DEKİ STK'LARIN SİVİL ALANDAKİ İŞLEVSELLİĞİ

Şahin ÖZÜTÜRK
ADÜ, SBE, SBKY, Yüksek Lisans Öğrencisi
Duygu BİBAR
EBYÜ, SBE, SBKY, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Günümüz dünyasında yaşanan değişim- dönüşüm küreselleşme ile bir bütünlük içerisindedir. Dünyada küreselleşme süreciyle birlikte neoliberal politikalar ile STK'lar veyahut hükümet dışı organizasyonlar da ciddi derecede önem kazanmaktadır. Bu süreçten ulus-devlet yörüngesinde konumlanan Türkiye'de etkilenmektedir.

Küreselleşme; STK'lara katılımcı demokrasi, insan hakları ve hukuk vurgusunu sınırlar ötesine taşıyan bir imkânı oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu söylemlerin yeterlilik durumları hem ulusal hem de ulus üstü kurumlarca vurgulanması STK'ların dünya politikasındaki yeri ve önemini arttırmaktadır. Sivil alanda devlet ile vatandaş arasında bir tampon görev üstlenen STK'lar kendi amaç ve imkân doğrultularında faaliyet göstermelidir. STK'lar kar amacı gütmeyen, bağımsız ve gönüllü olarak faaliyet yürüten kurumlardır. Bu sebeple STK'lar politika yapıcıların ve karar vericilerin güdümünde olmayan kurumlar olarak rol üstlenmelidir.

Türkiye'deki STK'lar örgütsel ağ bakımından gelişmiş ülkelere nazaran oldukça zayıftır. Türkiye'deki STK'ların yapı ve faaliyetlerinin gelişmiş olmamasının ardındaki temel etken, STK'ların merkeziyetçi yapı karşısında tam olarak bağımsızlık sağlayamamasıdır. Devlet- STK ilişkisinin sivil alandaki yansımalarının tam anlamıyla işlevsellik kazanamamasında demokratikleşme sorunu, merkezi yönetimin baskıcı rolü ve hukuki zemin boşlukları yer almaktadır. Siyasi baskınlığın insani baskınlığın üzerinde olması küreselleşme sürecinde STK'ların sivil alan faaliyetleri birtakım zaafları da beraberinde getirmektedir. Türkiye'de politikanın baskınlık göstermesi STK'ların sivil alanda hâkimiyet sağlamalarını olumsuz etkilemektedir.

Bu çalışmada, STK'ların örgütlenmelerinin küreselleşme sürecinde ne derecede aktif olduğuna dair saptamalarda bulunulacaktır. Bu çerçevede STK'ların küreselleşme karşısındaki pozisyonlarının güçlü ve zayıf yönlerinin sivil alanda oluşturduğu değişiklikler üzerindeki etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Demokrasi, hak ve özgürlüklerin dünya genelinde yayılmasının baş aktörü olarak görülen STK'ların günümüzde ne derecede belirleyici bir rol üstlendiğine dair çıkarımlarda bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Sivil Toplum, Ulus-Devlet, Sivil Alan, Devlet-STK İlişkisi

RADİKAL DEMOKRASİ BAĞLAMINDA SOL POPÜLİZMİN İMKANI

Selim RUŞEN
Kocaeli Üniversitesi, Doktora Öğrencisi
Kocaeli Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

ÖZET

Bu çalışmamızda çok farklı tanımlara sahip olan ve tarihi koşullar içerisinde çeşitli zaman ve mekanlarda ortaya çıkan popülist hareketlerin demokrasiyle olan ilişkisi tartışılacaktır. Çalışma, özellikle tarihi tecrübeler ışığında Batı Avrupa'da popülizmin, demokratik değerleri zedeleyen negatif 'itibarına' yönelik eleştirel bir duruşa sahip olan Chantal Mouffe'un 'Sol Popülist Stratejisi' bağlamında, demokrasinin radikalleştirilmesi imkânına odaklanacaktır. Mouffe, liberalizm ve demokrasi arasındaki birlikteliğin zorunlu bir ilişki değil tarihsel bir ittifak olduğunu ileri sürerek, 2. Dünya Savaşı sonrasında demokrasi ve liberalizm arasındaki agonistik dengenin/gerilimin demokrasinin aleyhine olacak şekilde dağıldığını ve post-demokrasi olarak tanımlanan, demokrasinin eşitlik, özgürlük ve halk egemenliği ilkelerinin dışlanmasıyla siyasal olanın, teknokratik siyasetle yer değiştirdiğini ifade etmektedir. Mouffe, post-politik vasatın, agonistik mücadeleye imkan tanımayan ve merkez sağ ve merkez sol politikalar arasındaki farklılıkları yok eden konsensüsünün, 2008 yılında patlak veren küresel mali kriz ile dağılmaya başladığını iddia etmektedir. Neoliberal krizin Avrupa ekonomilerinin birçoğunu etkilediğini ve kemer sıkma politikalarına karşı çeşitli direniş hareketlerinin 'popülist bir moment' meydana getirdiğini belirtir. Ancak Mouffe, neoliberal hegemonyanın, halk ve siyasal elitler karşıtlığı üzerinden sağ popülist bir formda kitleselleşmesine müdahale etmek için sol popülizmin bir fırsat olduğunu ileri sürer. Zira sağ popülizmin demokrasiyi gerileten ırkçılık, aşırı sağ ve göçmen karşıtlığı üzerinden antagonize edilmesinin bir yanılsama olduğunu ve fakat toplumsal talepleri, oligarşi ve halk karşıtlığı bağlamında bir siyasi sınır üzerinden düşünmeyi teklif etmektedir. Mouffe, sol popülizmin bir ideoloji veya programının olmadığını, yeni bir karşı-hegemonyanın inşa sürecinde bir siyasal mantık ve strateji olduğunu belirtir. Krizin mağdurlarının çeşitli taleplerinin eklemlenmesiyle halk egemenliği ve özgürlük gibi demokrasinin iki önemli idealinin radikalleşmesine olanak sağlayan sol popülizmin işlevselliğini tartışmaya açan Mouffe, özcü bir yaklaşımla popülizmi, demokrasi karşıtlığı üzerinden değerlendiren pejoratif literatürü reddeder.

***Anahtar Kelimeler*:** Sol popülizm, Agonizm, Demokrasi, Post politika

TÜRKİYE'DE YEREL SİYASETTE PARTİ DEĞİŞTİRME OLGUSU: NİCELİKSEL VE NİTELİKSEL ÇÖZÜMLEMEYİ BİR ARAYA GETİRMEK

Toygar Sinan BAYKAN
Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, SBKY Bölümü
Osman KOCAAGA
Arş. Gör. Dr., Kırklareli Üniversitesi, SBKY Bölümü

ÖZET

Bu tebliğ Türkiye'de ilçe belediye başkanlığı seçimlerinde gerçekleşen parti değiştirme olgusu üzerinedir. Çalışma, yerel siyasette parti değiştirme olgusunun genel görünümüne ve bu tercihin siyasetçiler için hangi koşullarda başarılı ya da başarısız bir stratejiye dönüştüğüne, 2009, 2014 ve 2019 yerel seçimlerine niceliksel ve niteliksel yöntemler kullanarak odaklanmaktadır. Bunun için, öncelikle, ilçe belediye başkanlığı seçimlerinde parti değiştirme olgusunun yaygınlığını tüm Türkiye genelinde görebilmek adına 2009, 2014 ve 2019 seçimleri için YSK'nın sağladığı kesin aday ve kesin kazananlar listeleri karşılaştırılmıştır. Ayrıca tekil partiler düzeyinde hareketler yine toplu veriler üzerinden tespit edilmiştir. Araştırma için atılan diğer adım ise Türkiye'de parti değiştiren ilçe belediye başkanlığı seçimleri adaylarının stratejilerini, sahip oldukları bireysel sermaye kompozisyonlarını ve içinde bulundukları yerel ve örgütsel bağlamı önemli bazı parti değiştirme ve partiden ayrılma vakalarına odaklanarak, niteliksel yöntemlerle incelemektir.

Niceliksel verilerin niteliksel veriler ile desteklenmesinin bizi götürdüğü sav ise şudur: ilçe belediye başkanlığı seçimlerinde parti değiştirerek kazanan adaylar çoğunlukla hem belirli simgesel, ekonomik ve toplumsal sermaye bileşimine sahip olan siyasetçilerdir hem de çoğunlukla yerel bağlamın büyük egemen partisine hareket ederek bu konumlarını güçlendirmişlerdir. Ancak yerel bağlamın güçlü partisinden de ayrılma vakalarında, Kırklareli'nde Kesimoğlu örneğinin gösterdiği gibi, özellikle belediye başkanlığı yapmış ve bu süreçte belirli bir simgesel, ekonomik ve toplumsal sermaye kompozisyonu oluşturmuş adayların yine de kazanma şansları mevcuttur. Bu sonucun çoğunlukla yüz yüze ilişkilerin yaygın olduğu ve siyasetin kişisel etkilere daha açık olduğu düşük nüfuslu yerel bağlamlarda ortaya çıkma olasılığı hayli yüksektir. Tebliğ, sonuç olarak, yerel siyasette parti değiştirme tercihini başarılı ya da başarısız bir hamle yapan koşulların üç değişkenin etkileşimi olduğunu öne sürmektedir: adayların bireysel sermaye kompozisyonları, adayların stratejik tercihleri ve yerel siyasal bağlamın özellikleri. Bu inceleme, bir yandan Türkiyeli siyasetçilerin parti değiştirme stratejisini yerel seçimler bağlamında anlamayı hedeflerken diğer taraftan da bu stratejinin Türkiye'de parti siyaseti ve parti sistemi açısından işaret ettiği eğilimleri ve sorun alanlarını tartışmayı da amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Partiler, Parti Değiştirme, Yerel Siyaset, Belediye Başkanlığı, Yerel Seçimler.

TÜRKİYE'DE ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ İDEOLOJİK AYGITLARI: HALKEVLERİ SAHNESİ ÖRNEĞİ

Fevzi Can GÜRÜZ
Hacettepe Üniversitesi,
Siyaset Bilimi, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye'de Erken Cumhuriyet Dönemi yıllarında resmi ideolojinin sanatsal faaliyetler üzerindeki yansımaları, iktidarın sanatın gücünü kullanarak nasıl bir söyleme ulaşmayı hedeflediği ve bu doğrultuda halka nasıl bir ideoloji yüklemesi yapıldığı, bu değişim ve dönüşüm dönemi içerisinde bir ideolojik aygıt olarak sanatın nasıl kullanıldığı incelenecektir. Çalışmada bu inceleme 1920'li ve 1930'lu yıllarda Halkevleri bünyesinde yazılmış ve oynanmış olan tiyatro oyunları üzerinden yapılacaktır. Çalışmada ideoloji ve ideolojik aygıt kavramlarının kullanımında Louis Althusser'in düşüncelerinden yararlanılacaktır. Althusser'in tanımladığı devletin ideolojik aygıtları arasında bulunan kültürel olanın, tiyatro üzerinden örneklemesi sunulacaktır. Cumhuriyetin ilanı sonrası resmi ideoloji inşa etmeye çalıştığı yeni ulus-devlet yapısı içerisinde halk ile bütünleşebilmek ve derdini halka anlatabilmek için tiyatroyu bir araç olarak kullanmıştır. Bu noktada tiyatro, içerisinde barındırdığı kendisine has özellikleriyle diğer sanat dalları arasında daha çok öne çıkmış ve daha yaygın olarak tercih edilmiştir. Böylelikle yeni bir ulus-devlet yaratım süreci içerisindeki devlet ile halk arasında sosyal, kültürel ve sanatsal alanda da bağ oluşturulmaya çalışılmıştır. İktidar yeni oluşturulan düzene toplumu ikna edip bu düzen içerisinde toplumu organize etmekte ve tüm bu sürece toplumun aktif katılımını beklemektedir. Resmi ideoloji olarak benimsenen Kemalizm'in kurumsallaşma sürecinin en önemli unsurlarından biri olan Halkevleri çeşitli alanlarda olduğu gibi tiyatro alanında da faaliyet göstermiştir. Halkevleri bünyesinde ortaya konan tiyatro oyunları bir yandan halkın sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunurken bir yandan da iktidarın politikaları ile donanmış bir haldedir. Bu doğrultuda Halkevleri tiyatro oyunları, dönem iktidarının mesajlarını halka ileten ve de halkın iktidarın hedeflediği doğrultuda bir değişim ve dönüşüm geçirmesini amaçlayan propaganda araçları olarak kullanılmıştır. Bu dönem tiyatro oyunlarının konuları incelendiğinde çoğunun ortak bir dil ile yazılmışçasına hemen hemen aynı konuları işlediği görülmektedir. Çalışmanın içerisinde o dönem yazılmış ve oynanmış Halkevleri tiyatro oyunlarından çeşitli örnekler sunularak çalışmanın ana düşüncesi desteklenecektir.

Anahtar Kelimeler: İdeoloji, İdeolojik Aygıt, Tiyatro, Halkevleri, Siyasi Tarih, Louis Althusser

HANNAH ARENDT VE KAMUSAL EYLEMİN ÖZGÜRLEŞTİRİCİLİĞİ ÜZERİNE

Buşra ÇELİK
Kocaeli Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Doktora Öğrencisi

ÖZET

Siyasetin; hükümet etme sanatı, kamusal faaliyet, uzlaşma/ mutabakat ve iktidar alanı olarak tanımlanması onun birçok işlevi bir arada barındırabileceğine dair kanıtlar sunmaktadır. Siyasetin ancak kamusal alanda biricik ve birbiriyle eşit insanlar arasında gerçekleşecek diyalogla özgürleştirici bir faaliyet olarak var olabileceğini Hannah Arendt *İnsanlık Durumu* (The Human Condition, 1958) adlı eserinde ifade etmiştir. Arendt, özgür insanların kamusal alanda düşüncelerini yatay bir düzlemde birbirleri ile paylaşmaları ve bu paylaşımı yaparken ideolojik ve dini aidiyetlerinden bağımsız olarak farklılıklarını bir araya getirmelerini engelleyen her türlü siyasal modele eleştirisini sunmuştur. Totalitarizmin insanı gerçekliğinden ve biricikliğinden koparan ideolojisi, kişilerin aklını lidere teslim etmesiyle sürüleşen ve fanatikleşen bir güruhu toplum sahnesine çıkarır. Arendt'in özgürlükle özdeşleştirdiği politikanın imhası totalitarizmin kökleşmesine katkı yapan insanların aynılığı durumu ile doğru orantılıdır. Totaliter sistemin yarattığı yeryüzü, toplum ve insan resmi Arendt'i bunu değiştirebilecek eylem teorisi üzerine düşünmeye sevk etmiştir. Edim ve sözü bir araya getirerek oluşturduğu eylem teorisi, hakikati tekeline almış ve ona keyfiyetince şekil vermeye çalışan liderlerin elinden özgürlüğün geri kazanılma çabası olarak somutlaşmaktadır. Kişinin aidiyetlerinden sıyrılarak farklılıklarla bir araya geldiği kamusal alan, kişinin benzersizliğini ortaya koymasına imkan tanır. İnsanın tek bir kimliğe hapsolmasındansa kimlikler arası dolaşımın mümkünlüğünden bahseden Arendt, böyle bir dolaşımda iktidarın zulüm uyguladığı ve baskı altında tuttuğu her kimliği kendi benliğinde kabullenmenin daha ahlaki bir sorumluluk taşıdığından bahsetmektedir. Dolayısıyla bu çalışma Arendt'in perspektifinde özgürleştirici bir kamusal eylem olarak işlev gören siyaset anlayışının nasıl bir kamusal alanda mümkün olacağını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, Totalitarizm, Kamusal Eylem, Özgürlük

TEMELCİLİK-SONRASI DEMOKRASİ TEORİSİ ÜZERİNE NOTLAR: BİRARADALIK VE ANTAGONİZMA

Hayrettin Furkan LİVAN
Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi

ÖZET

Demokrasinin farklı bağlamları göz önüne alındığında, Antik Yunan'ın *doğrudan demokrasi* tecrübesi ile bu sisteme karşı temkinli olan teorik argümanların yanında, modernite sürecinde yükselen insan hakları, eşitlik, özgürlük, birey, rasyonalite gibi temaların etkisinde *temsili/parlamenter/liberal demokrasi* argümanlarının ön plana çıktığı görülmektedir. 20. yüzyılın sonları ve içinde bulunduğumuz yüzyılda ise, demokrasi teorisinde klasik görüntülerin ve ideolojik yaklaşımların ötesine geçen perspektiflerin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur. Zira, bugünün dünyasında geleneksel demokrasi argümanlarının kriz içerisinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kriz, temsilin ve kurucu özdeşliğin krizi olarak adlandırılabileceği gibi, *temelcilik krizi* olarak da ifade edilebilir. Bahsi geçen krizin yansımaları politika teorisinin her temasına sirayet etmiş, *demokrasi*nin temelci-olmayan (non-foundational) aynı zamanda temelcilik karşıtı da olmayan (non-anti-foundational) ve/veya temelcilik-sonrası (post-foundational) bir bakışla değerlendirilmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada, öncelikle demokrasi teorisinde başat rol oynayan; uzlaşıya dayalı *birarada yaşam* imkânı ile şekillenen birleştirici perspektif ile başta dost-düşman karşıtlığı olmak üzere *antagonizma*nın kurucu olduğu modern demokrasi argümanları ele alınmaktadır. 18. yüzyılda, modernitenin ulus-devletlerinde pratiğe sokulan idealist eşitlik ve özgürlük düşüncesi ile Carl Schmitt'te net bir biçimde ortaya konan dost-düşman antagonizmasının getirdiği *politik olan* anlayışı üzerine destekleyici ve eleştirel teorik çıkarımlarda demokrasinin muhtevasını belirleyen antagonizma (ve agonizma) düşünceleri modern ve sonrası demokrasi perspektifleri açısından oldukça belirleyicidir. Bu unsurlar etrafında çeşitlenen argümanlar, doğrudan ve temsili demokrasinin yanında müzakereci demokrasi, radikal demokrasi gibi farklı tanımların/yaklaşımların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ancak, her ne kadar temsilin ve özdeşliğin krizinden ve birarada yaşamın imkânından yola çıksa da ortaya konan argümanlarda aşkınsallık, özcülük ve *temelcilik* problemleri sürmeye devam etmektedir. O halde, odaklanılması gereken husus, Oliver Marchart'ın terimiyle *politik fark* (*political difference*) kavramından yola çıkarak bizi *temelcilik-sonrası*na götürecek olan, olumsallık ve nihaî bir zeminin imkânsızlığı düşüncesine yaslanan, uzlaşı ve çatışma çerçevelerinin yapısöküme uğratıldığı bir demokrasi arayışı olmalıdır. Bu bağlamda, çalışma boyunca, temelcilik-sonrası demokrasi imkânı için geleneksel/temelci ve temelcilik-sonrası demokrasi tartışmalarının ne anlama geldiği ve ne yönlerden sakıncalar barındırdığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Temelcilik-sonrası, Demokrasi, Biraradalık, Uzlaşı, Antagonizma, Politik Olan

TÜRKİYE'DE PARTİ MODELİNİN EVRİMİ

Düzgün ARSLANTAŞ
Dr., Köln Üniversitesi, Max Planck Enstitüsü

ÖZET

Bu makale öncelikle, Türkiye'de parti modeli değişimini ortaya koymaktadır. İkincisi, AKP'nin yakın dönemdeki politika değişikliğinin parti modeli üzerinde nasıl etki bıraktığını analiz etmektedir. İlk hususa ilişkin olarak, Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde yaygın olan kadro partileri– merkez sağ partileri istisna olmak koşuluyla – 1960'larda yaşanan hızlı kentleşme ve sanayileşmeyle birlikte yerlerini sınıf temelli kitle partilerine bırakmıştır. 1980 askeri darbesinin ardından parti modelinde hızlı değişimler olmuştur. Bir taraftan, sosyal demokrat partiler, oy tabanlarını oluşturan sivil toplum örgütlerinin zayıflamasıyla birlikte "catch-all" strateji izlemeye başlamışlardır. Diğer taraftan, milliyetçi, muhafazakar ve siyasi partiler yelpazesine yeni katılan Kürt yanlısı partiler ise, tabanla kurdukları güçlü ilişkiyi muhafaza ettiklerinden kitle partisi statülerini devam ettirmişlerdir. Bu durum, kitle partilerinin etnik ve dini nitelik kazanmasına neden olmuştur. AKP'deki politika değişiminin parti modeline olan etkisi ise üç ana başlık altında incelenmektedir. Örgüt yapısı açısından, karizmatik liderin (Recep Tayyip Erdoğan) partinin karar alma sürecinde öneminin artması, profesyonelleşme, tabanla ve sivil toplumla bağların zayıflaması, parti çalışmalarında sermaye-emek dengesinin ikincisi lehine bozulmaya başlaması ve parti içi iletişim kanallarının zayıflaması, AKP'nin son dönemlerde örgütsel açıdan kitle partisi özelliğini yitirdiğini göstermektedir. Bunun yanında, üyeler açısından temel motivasyonun, iktidarın hizmetlerinden duyulan memnuniyetten ziyade bir takım kliyentalist hizmetlere erişime dönüşmesi kitle partisinden kopuşu doğrulamaktadır. Finansal açıdan ise, AKP, diğer ana akım partiler gibi, kartel partisi özelliğine haizdir. Diğer bir değişle, parti faaliyetlerinin finansmanı, kitle partilerinde görülen üyelik aidatı, bağışlar gibi üyelerden elde edilen gelirlerden ziyade, yıllık olarak dağıtılan hazine yardımlarından sağlanmaktadır. Partinin kamu kaynaklarına bağımlı hale parti içi demokrasiyi zayıflamakta; yani parti liderinin otoritesini artırmakta ve yerel örgütlerin merkezi teşkilat üzerindeki etkisini azaltmaktadır.

Anahtar Kelimeler: AKP, Kadro Partileri, Kitle Partileri, Kartel Partiler, Parti Finansmanı, Parti Üyeliği, Parti Örgütü

EGEMENLİK VE HUKUK BAĞLAMINDA MACHİAVELLİ'YE KARŞI LOCKE'UN FİKİRLERİ

Abuzer ER
Kocaeli Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

ÖZET

Modern devletlerin kuruluşundan günümüzde kadar egemenliğin ve hukukun mahiyetinin ne olduğu ya da olması gerektiği üzerine tartışmalar süregelmektedir. Bu noktada çalışmada, bir tarafta otoriter merkeziyetçi, sınırsız ve mutlak bir egemenlik anlayışını ve hukukun iktidara hizmet etmesini savunan Machiavelli'nin fikirleri; diğer tarafta ise liberal ve özgürlükçü söylemiyle, egemenliğin birey hak ve özgürlükleriyle sınırlandırılmasını ve hukukun siyasal iktidardan ziyade bireylere hizmet etmesi gerektiğini savunan Locke'un görüşleri incelenecektir. Bu noktadan hareketle siyaset bilimini din, ahlak, adalet, özgürlük, doğruluk gibi metafizik konulardan soyutlayarak yeni bir iktidar anlayışı ortaya koyan Machiavelli, egemene olağanüstü yetkiler vermekte ve siyasal iktidarın niteliğini, çıkar ilişkisini, amaç için iktidarın bir araç olarak kullanılmasının zorunluluğunu savunmaktadır. Locke ise, Machiavelli'nin bu egemenlik anlayışını reddederek egemenliğin sınırsız olamayacağını, yönetimin (devletin) bireyin temel hakları olan hayat, hürriyet ve mülkiyete dokunamayacağının altını çizmiş, hatta gerektiğinde ona karşı direnmeyi meşru saymıştır. Machiavelli'nin hukuku, iktidarın emirlerine, direktiflerine, çıkarlarına, otoritesinin meşruluğunun devamının sağlanmasına hizmet ederken, Locke'ta ise bireylerin hak ve hürriyetlerinin korunmasına, adaletin yerine getirilmesine, bireylerin devlet karşısında korunmasına hizmet etmektedir. Bu açıdan egemenliğin sınırlandırılması ve hukukun işleyişine ilişkin otoriter egemenlik anlayışına karşı liberal politikalar bağlamında devlet ya da siyasal iktidarın sınırlandırılması noktasında bu iki düşünürün fikirleri üzerinden hem kavramsal hem de karşılaştırmalı analiz yapılacaktır. Bu çalışmada mutlak egemenlik anlayışı noktasında Machiavelli'nin görüşleri ile sınırlı egemenlik anlayışı noktasında Locke'un fikirleri açıklanmaya çalışılmıştır.

***Anahtar Kelimeler*:** Egemenlik, Hukuk, Özgürlük, Temel Haklar

EV HALİNİN İÇİNDEN TOPLUMUN GENELİNE MEDYANIN DÖNÜŞTÜRÜCÜ İŞLEVİNDE *"KATILIMCI İZLEYİCİ"* OLGUSU

A. Baran DURAL
Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

ÖZET

Bilindiği gibi, medya, artık bir evin içindekilerin hayat tarzını belirleyen başat güç haline gelmiştir. Prof. Dr. Nurçay Türkoğlu'nun *"Appadurai'nin 1990'larda öne sürdüğü 'medya uzamı (mediascape)' gündelik yaşamın içinden ayıklanabilir/ ayırt edilebilir bir kuşağı değildir, medya her yerdedir"*öne sürümünde belirtildiği gibi, yazılı- görsel- sanal medya toplumun temel dönüştürücüsü haline gelmiştir (Türkoğlu, 2010: 35). Tecimsel kaygılarla yayın akışlarını düzenleyen özel televizyon kanalları, varlıklarını sürdürebilmek adına, daha yüksek izlenme oranlarına ulaşabilmek zorundadırlar. Rakipleriyle kıyasıya bir rekabet içerisinde olan özel kanallar, ister tematik ister ana akım medyaya dahil olsunlar, kendilerini *"izlenme oranı (rayting)"* tartışmasının yakıcılığından kurtaramamaktadırlar. Bu uğurda TV yapımcıları, yönetmenleri, yöneticileri ve program sorumluları gibi yapıma niteliğini veren medya emekçileri/sermayedar kesimler, programlara izleyicinin dikkatini daha çok çekmek istemekte ve buna bağlı olarak da amaçlarına ulaşmalarına yarayacak farklı yöntemleri denemektedirler.

Bir televizyon programının oluşumunda ekran başındaki hedef izleyicinin de bariz olarak fark edebileceği, en net olgu, programın ana konusu kadar *"katılımcı izleyicilerin"* anlık tepkileridir. *"Katılımcı izleyici"* belli bir konunun işlendiği bir programda, sergilediği konuşma ve hareketlere göre kimi kesimlerce oldukça *"sıradan ve itici"* bulunsalar da, kimi kesimler tarafından, *"oldukça dikkat çekici, hatta ekrana bağlayıcı"* nitelik taşıyan unsurlar olarak gösterilmektedir. Bu çalışmada, gün geçtikçe sayısı artan ve televizyon yapımcıları tarafından ana program içine monte edilen *"katılımcı izleyici performansı"*nın, kanallara tecimsel- ideolojik- etik olarak ne kattığı sorusuna değinilecek, Türkiye'deki *"sahte, sözde gündem yaratma"* tartışması, *"katılımcı izleyici"* unsuruyla beraber ele alınarak sorgulanacaktır. *"Büyülü kutu"*nun toplumu bir *"aptal kutusu"*na dönüştürüp dönüştürmediği sorunsalı, ilgili uzmanların söz dağarında (literatür) yer alan görüşleriyle karşılaştırılmalı olarak irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Katılımcı İzleyici, KİA'lar, Reality Showlar, Toplumsal Dönüştürücüler

TÜRKİYE'NİN SOSYAL DEMOKRASİ SERÜVENİ: BÜLENT ECEVİT ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Hayrettin Alparslan ÇELİK
Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Kamu Yönetimi, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Türkiye' de solun gelişmesi geç bir döneme rastlamaktadır. Osmanlı Devleti'nden gelen fikri bir altyapı mevcutsa da, devlet, solu tehlike olarak görmüş ve gelişmesine müsaade etmemiştir. Solun Türkiye'de gelişememiş olması devletin baskısının yanında, ülkenin koşullarının yetersiz olmasından da kaynaklanmıştır. Yine de hem Osmanlı Devleti'nin son yıllarında hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin çok partili yaşama geçtiği yıllarda, sol parti denemelerine girişilmiştir. Ancak bu girişimlerden de başarılı bir sonuç alınamamıştır. Türkiye' de solun çağdaş anlamda gelişebilmesini sağlayan en önemli faktör, 1961 Anayasası'nın yürürlüğe konmasıyla sağlanmış olan temel hak ve özgürlükler olmuştur. Başta Yön Dergisi olmak üzere, birçok sol yayın ortaya çıkmış; ideolojilerine göre siyasal partiler kurulmaya başlamıştır. Bu defa solun gelişimi geçmiştekine göre oldukça başarılı olmuştur. Bu başarının en temel sebeplerinden biri solun, kitleleri -özellikle de gençliği ve bir ölçüde işçileri- kendine çekebilmesi olmuştur. Türkiye'de solun gelişimi yalnızca yeni partiler ortaya çıkmasını sağlamamış, mevcut partilerin de yeniden yapılanmalarında önemli rol oynamıştır. Eski tabanının desteğini kaybeden Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), hem sayısı oldukça fazla olan gençlerin, köylülerin ve işçilerin desteğini almak amacıyla hem de sağ ve soldaki partiler karşısında, siyasal yelpazedeki yerini belirtmek amacıyla "ortanın solu" sloganını ortaya atmıştır. Ortaya atıldığı yıllarda içi boş bir söylem olan "ortanın solu", CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit' in sahip çıkmasıyla anlam kazanmış, partinin kapılarını sosyal demokrasiye açmıştır. Parti içi tartışmalar ve bölünmeler karşısında da "ortanın solu"na sıkıca sarılan Ecevit, hem yeni hareketin lideri hem de teorisyeni olmuştur. CHP Genel Başkanı olduktan sonra Ecevit, "ortanın solu" ve "sosyal demokrasi" kavramları yerine "demokratik sol" kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Kemalizmden beslendiği ve yerlilik iddiasıyla hareket ettiği için Ecevit'in sosyal demokrasiyle ilişkisi inişli çıkışlı olmuştur. 1980'den sonra Demokratik Sol Parti (DSP)' nin genel başkanlığını üstlendiği dönemde ise piyasacı, milliyetçi söylemlere sarılması ve devletçi refleksle hareket etmesi onu çağdaş sosyal demokrasiden bir hayli uzaklaştırmıştır. Bu çalışma, Ecevit üzerinden Türkiye'de sosyal demokrasinin serüvenini incelemeyi hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Demokrasi, Bülent Ecevit, Ortanın Solu, Demokratik Sol, Ulusal Sol.

DOĞAYI ELE ALMAK: EKOLOJİK DÜŞÜNCENİN DÖNÜŞÜMÜ VE DÜŞÜNCE TARİHİNE ETKİLERİ

M. Burak ATALAY
Öğr. Gör., Kafkas Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, insanın tarihsel süreçte doğa hakkındaki düşüncelerinin değişimini ve bu değişimin ortaya çıkardığı sonuçları gösteren bir çerçeve çizmektir. Bu amaçla incelendiğinde Antik Yunan'dan yirmi birinci yüzyıla kadar pek çok düşünürün doğayı ele alış biçimlerinin siyaset ve hukuk felsefesini etkilediği görülmektedir. Doğa-insan ilişkisi konusundaki fikir farklılıklarının etkilerine örnek olarak: Yeşil Teori'nin bir uluslararası ilişkiler teorisi olarak ortaya çıkmasından sömürgeciliğe, liberalizmden Marksizm'e, demokrasi teorisinden hukuk teorilerine kadar pek çok konu sayılabilir. Siyaset felsefesi ve hukuk felsefesi alanında pek çok görüşü (ilk bakışta fark edilmese bile) belirleyen, doğa ile insan arasındaki ilişkinin ne olduğu veya olması gerektiği konusundaki ön kabullerdir. Aralarında yüzyıllar olsa da pek çok filozofun görüşlerinin temelinde Doğa-Tanrı-İnsan arasındaki ilişkinin yattığı görülecektir. Bu sebeple çalışmada incelenecek bir zaman aralığı belirlemek çalışmanın ruhuna aykırı olacağından kronolojik değil tematik olan üç bölüm çalışmanın gövdesini oluşturacaktır. Ekolojik düşünce biçimlerinin düşünce tarihine yaptığı etkileri göstermek amacıyla, öncelikle ekolojik düşüncenin kökenlerini bulabildiğimiz antik dönem düşünürlerinin doğayı kavrayışlarına, insanı doğada konumlandırışlarına yer verilecektir. Bunu takiben, önemli bir değişken olarak karşımıza çıkan çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere geçişin bu hususta yarattığı etki izlenecektir. Ardından Rönesans ve Reform'un getirdiği bu konudaki yeni düşünce yapılarına yer verilecektir. Devamında ise Aydınlanma düşüncesinin etkileri incelenecek ve son bölümde, yirminci yüzyılda yaşamış düşünürlerin doğayı ele alma biçimlerinin siyaset ve hukuk felsefesini nasıl etkilediği yer alacaktır. Ortaya çıkan bu fikrî zenginliğin dünya tarihi çalışmalarında daha fazla yer edinmesi için söz konusu ön kabullerin sonuçlarını ortaya koymak gerekmektedir. Dünya tarihine ekolojik düşünce perspektifinden bakmanın (savaşlar, devlet politikaları, ekonomiler gibi alışıldık karşılaştırma alanlarına sıkışmış) bu alandaki literatüre zenginlik katacağı açıktır.

Anahtar Kelimeler: Düşünce Tarihi, Ekolojik Düşünce, Siyaset Felsefesi, Hukuk Felsefesi.

BİLDİĞİMİZ AVRUPA'NIN SONU: YENİ POPÜLİST AKIMLAR

Emrullah ATASEVEN
Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Popülizmin sağcı-milliyetçi versiyonu küresel bir harekete dönüşmüş gibi görünüyor. Batı'da ve Doğu'da bu cereyan ana akım siyasi partilere meydan okuyarak tedricen merkeze yerleşmeye başlıyor. Hindistan'da, İtalya'da veya Türkiye'de benzer örüntüyü takip eden popülist dalgalar elitlerin, müesses nizamın yerine kendilerince halkın hakiki çıkarlarını savunduklarını ileri sürüyorlar. Popülizm esasında demokrasi içinde yeşerip büyüyen birtakım farklı ideoloji ve uzun vadeli akıma yapıştırılan genel bir etiket. Bu ideolojiler veya akımlar Britanya'da Brexit biçiminde, ABD'de Trump aracılığıyla veya İtalya'da Lega Nord ile kendisini açığa vuruyor.

Peki, popülizm denen bu çeşitli benzerlikler taşıyan olaylar ve olgular dizisi siyaset alanında tarihi bir dönüşüme veya kırılmaya yol açabilecek midir? Yoksa kısa vadeli, gelip geçici bir akım olarak mı kalmaya mahkûmdur? Hiç kuşku yok ki, bu sağcı-milliyetçi popülist akımlar özellikle AB ülkelerinin siyasi manzarasının ciddi şekilde değişmesine yol açacak. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra toksik ve yıkıcı milliyetçiliğin bir daha yeşermemesi için Avrupalı halkların örtük bir şekilde de olsa milliyetçi duygularını törpülemeyi kabullenmesiyle güçlenen AB projesi ve milli egemenliğin ortak yarar için aşındırılması artık Avrupa'nın yeni bazı sağcı-milliyetçi kesimlerini tatmin etmemektedir.

AB'nin doğu genişlemesi, post-komünist mekânı liberalleştirme projesi birçok açıdan geri tepti. İlliberal demokrasi denen bir demokrasi anlayışının Macaristan, Polonya gibi orta Avrupa ülkelerinde güçlenmesi halkın önemli bir kesiminde, bilinçli veya bilinçsiz, bir destek görüyor. Demokrasi zorunlu olarak liberalizmle özdeşleştirilmiyor. Göçmenler ve ötekiler şeytanlaştırılıyor. Elitler ile sıradan halk arasında oluşan kopukluk Avrupa ülkelerini yeni siyasi arayışlara itiyor. Kozmopolitan ve küresel yaklaşımlar da popülist etiketli akımların hedefinde. Bu bağlamda, popülist olarak etiketlenen bu bir kısmı "toksik" siyasi cereyanlara alternatif bulunabilir mi? Alternatif bir küreselleşme anlayışı hayata geçirilebilir mi? Son Britanya seçimlerinde de görüldüğü gibi her geçen gün güç kaybeden Britanya ve Avrupa solu "popülist söylemlerle" mücadele edebilecek mi? Konuşmam bu sorulara odaklanarak Avrupa halklarının popülizmle imtihanını tartışmaktadır.

***Anahtar Kelimeler*:** Popülizm, Avrupa Siyaseti, Siyasal Akımlar, Avrupa Birliği.

IRAK'TA SİYASİ SİSTEMİN VE HÜKÜMET YAPISININ MEŞRUİYET MESELESİ

Hasan Emir AKTAŞ
Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi,
İ.İ.B.F., Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Meşruiyet, bir ülkede siyasi iktidarın yönetme hakkının halkın büyük çoğunluğu tarafından kabul edilmesidir. Kuşkusuz ki meşruiyet bir ülkede siyasi sistemin kurumsallaşması, ekonomik düzenin istikrar kazanması ve sosyal barışın sağlanması açısından hayati önem taşımaktadır.

Bir ülkede sosyal hizmetlerin ve ekonomik imkânların sunulmasında adalet ve verimlilik sağlanması, vatandaşların kendini güvende ve hukukun güvencesi altında hissetmesi, adil temsilin gerçekleştirilmesi ve siyasi katılımın temin edilmesi, tarafların siyasi oyunun kuralları konusunda uzlaşabilmesi, toplumsal unsurların ortak değerler zemininde buluşabilmesi, siyasi iktidarın toplum kesimlerinin kültürel değerlerine yakın veya saygılı olması ve yerli ve milli bir pozisyon arz etmesi ve siyasi kurumların ve demokratik kültürün kökleşmiş olması, siyasi sistemin meşruiyetini pekiştiren faktörlerdir.

Irak'taki siyasi sistemin meşruiyet problemi çözülebilmiş değildir ve bu problem, siyasi istikrarın sağlanması ve sosyal barışın gerçekleşmesi açısından ciddi bir risk teşkil emektedir. Ülkenin siyasi şiddet geçmişi, etnik ve dini kimlik grupları arasındaki derin ihtilaflar, devlet tecrübesindeki yetersizlik ve demokratik yapıların ve uzlaşma kültürünün kökleşmemiş olması, Irak'ın meşruiyet zeminini verimsizleştiren faktörlerden bazılarıdır. Kürt unsurun ayrılıkçı eğilimleri, Sünni kesimlerin illegal yapılanmalarla iktidar imkânı araması ve en son, güneydeki Şii kesimlerin demokratik kanalları zorlayarak, siyasi istikrarı zayıflatacak protestolar gerçekleştirmesi, Irak'ta meşruiyet probleminin devam ettiğini gösteren gelişmelerdir.

Irak'ta meşruiyetin gelişip güçlenmesi için ilk şart, belli başlı bütün sosyal unsurları kucaklayacak bir uzlaşma zemininin oluşturulmasıdır. Tarafların birbirinin siyasi varlığını kabul etmesi ve siyasi sistemin işleyiş ve kuralları konusunda uzlaşmaya varması ve siyasi ve sosyal grupları temsil eden elitlerin, ülkenin geleceğini kurtaracak uzlaşma zemini konusunda samimi ve kararlı bir irade ortaya koyması, Irak'ta sağlam bir meşruiyet zemini tesis etmenin en temel şartıdır. Bu demokratik altyapı oluşturulduğu zaman, meşruiyeti geliştiren diğer bütün mekanizma ve dinamikler aktifleşecek ve siyasi sistemin meşruiyet problemi büyük ölçüde çözülecektir.

Anahtar Kelimeler: Irak, Meşruiyet, Çoğulculuk, Siyasi Çatışma

TÜRKİYE CUMHURİYETİNDE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ ROLÜ

Binali KOÇOĞLU
Atatürk Üniversitesi, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı,
Doktora Öğrencisi

ÖZET

Batılı bir tarzda inşa edilen Türkiye Cumhuriyeti, laiklik ve milliyetçilik ilkeleri üzerine kurulmuştur. Başlangıçta din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlanan laiklik, süreç içerisindeki uygulamalarla evrilmiş ve Türkiye'ye özgü bir laiklik anlayışı oluşmuştur. Yeni kurulan devlet, Osmanlı ve İslam geçmişini söylemsel olarak ötekileştirmiş ve "irticayı" bir tehlike olarak görmüştür. Buna karşın, bir taraftan laiklik ilkesine uygun olduğunu düşündüğü uygulamaları hayata geçiren devlet, diğer taraftan da halkın din ile ilgili ihtiyacını gidermek için bir zorunluluk hissederek Diyanet İşleri Başkanlığını kurmuştur. Diyanet kurumu ile sadece halkın dini ihtiyaçları giderilmemiş aynı zamanda devletin sınırlarını çizdiği yeni bir Müslüman tipinin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu, Diyanet İşleri Başkanlığınca; hutbe, fetva, camilerde halka vaaz edilecek konular, hangi konuların daha çok işleneceği, imam hatip eğitimleri gibi her türlü faaliyetin merkezden belirlenmesiyle sağlanmaya çalışılmıştır. Camilerde devletin istemediği konular din adamlarınca vaaz konusu edilmemiştir. Devlet, istediği konuları Diyanet üzerinden cami kürsülerinden vaaz ettirmiş ve bununla yeni devletin istediği tarz Müslüman Türk tipi oluşturulmaya çalışılmıştır. Diyanet, halifelik, Şeyhül-İslamlık gibi kurumların ortadan kaldırılmasından sonra önemli roller verilmiştir. Bu roller, yeni düzene geçilirken çok büyük önemler arz etmektedir. Devlet, Diyanet Kurumu ile dini kendisine bağlamış ve din, devlet erkinin otoritesi karşısında savunmasız bırakılmıştır. Osmanlı'daki din devleti yerine bu sefer de devlet dini oluşturulmaya çalışılmıştır. Oysaki laiklik din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olması olduğu gibi aynı zamanda din ve vicdan özgürlüğüdür. Laiklik, dinin devlete müdahale etmemesini sağlamaya çalıştığı gibi devletin de dini alana müdahale etmeyip vatandaşını özgür bırakmasını gerektirir. Devletin, Diyanet teşkilatı ile birlikte ortaya koyduğu yüzeysel Sünni-Hanefi uygulamalar, Sünni-Hanefi halkı memnun etmediği gibi Sünni olmayan halkta da kırgınlıklar oluşturmuştur. Türkiye'de hatırı sayılır sayıdaki Alevi inancına mensup halk, devlet tarafından görmezden gelinmiştir ve bu durum 21. yüzyılda halen devam etmektedir. Bu çalışmada Diyanet İşleri Başkalığının Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze üstlendiği roller ve yaratılmaya çalışılan yeni Müslüman-Türk tipi eleştirel bir gözle çözümlenecektir.

Anahtar kelimeler: Diyanet, Laiklik, Hutbe, Şeriat

YASAMA ve YÜRÜTME FONKSİYONLARININ TEMEL ÖZELLİKLERİ KARŞISINDA 21.01.2017 TARİH VE 6771 KANUN İLE DEĞİŞİRK 1982 ANAYASASI'NDA CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİYLE YÜRÜTME ORGANINA MAHFUZ ALAN TANINMASI TARTIŞMALARI

Berkan HAMDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi,
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

ÖZET

Bilindiği üzere devletin yasama, yürütme ve yargı olmak üzere üç temel fonksiyonu bulunmaktadır. Yasama, başta kanun koymak, değiştirmek ve kaldırma yetkisi olmak üzere, yasama organına anayasa ile tanınan (para basılmasına, savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak vb.) yetkilerin tümü olarak tanımlanabilir. Bu yetkinin "genellik" ve "aslilik" gibi temel özellikleri bulunmaktadır. Yasama yetkisinin genelliği, yasama organının, kanunla düzenleme alanının konu itibariyle sınırlandırılamaması ve anayasaya aykırı olmamak koşuluyla dilediği konuyu kanun ile düzenleyebilmesidir. Yasama yetkisinin asliliği, yasama organının, bu yetkisini doğrudan anayasadan alması dolayısı ile araya başka bir işlem girmeksizin bu yetkisini kullanabilmesi demektir. Devletin yasama fonksiyonu dışındaki diğer bir fonksiyonu olan yürütme fonksiyonu ise özünde yasamanın koyduğu kanunları uygulama görevinden ibarettir. Yasama yetkisinin genelliği ve asliliğine karşılık; yürütme fonksiyonu, kanuna dayanma yani ikincil nitelikte olma (secundum legem) ve kanuna aykırı olmama (intra legem) özelliklerini haizdir. Yargılama fonksiyonu ise hukuka uygunluk denetimi yapma ve hukuki uyuşmazlıkları çözmedir.

Bilindiği üzere, 21.01.2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanun ile değişik Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nda, Üst kademe kamu yöneticilerinin atanmalarına ilişkin usul ve esasların (m.104/9); Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatının kurulmasının (m.106/11), Devlet Denetleme Kurulu'nun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerinin düzenlenmesinin (108/son) ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevlerinin (m. 118/6) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenleneceği belirtilmiştir. Son anayasa değişikliği ile getirilen bu düzenlemeler ile, yürütme organı mahfuz bir düzenleme alanı yaratıp yaratmadığı tartışmalarını da beraberinde getirmiştir.

Bu çalışmanın konusu, 21.01.2017 tarihli ve 6771 kanun ile değişik 1982 Anayasası ile yürütme organına verilen yetkilerin yürütmeye "mahfuz alan" yaratıp yaratmadığı, yarattı ise bu durumun yasama yetkisinin genelliği ilkesi ve yürütme yetkisinin secundum legem özeliği karşısında ne anlama geldiğidir.

Anahtar Kelimeler: Kuvvetler Ayrılığı, Yasama, Yürütme, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Mahfuz Alan.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDEKİ SİYASİ PARTİLERİN PARTİ PROGRAMLARINDA YEREL YÖNETİM DÜŞÜNCESİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Mehdi PEKEDİS
İnönü Üniversitesi, SBKY Bölümü,
Kentleşme ve Çevre Sorunları ABD, Doktora Öğrencisi

ÖZET

Tarihsel süreçte Türkiye'de kurulan her bir siyasi partinin parti programında, belirli bir yerel yönetim paradigması egemen olmuştur. Bununla birlikte Türkiye, kendi tarihsel-toplumsal ve maddî koşullarına bağlı olarak kendine içkin bir yerel yönetim modelini dizayn etmiştir. Benzer şekilde Türkiye'deki siyasi partiler de içinde bulunduğu tarihsel-toplumsal ve maddi koşullar tarafından şekillendirilmişlerdir. Bu bağlamda parti programlarının yerel yönetim modelleri incelendiğinde üç ana eğilimden bahsetmek mümkündür. Birincisi, merkezi yönetimin ağırlıklı olduğu yönetim sistemi; ikincisi, yerinden yönetimin ağılık olduğu yönetim sistemi; üçüncüsü ise yerel ile merkezi yönetim arasında denge kurmayı amaçlayan yönetim sistemidir. Türkiye'de 24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra meclis bünyesinde temsil edilme hakkı kazanan siyasi partilerin yerel yönetim üzerine farklı eğilimleri olduğu açıktır ve temelde üç ana eğilimden en az birine ağırlıklı ölçüde sahip olduğu görülmektedir. 24 Haziran seçimlerinden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Halkların Demokratik Partisi (HDP) ve İyi Parti (İP) gibi temsil etme hakkı kazanan partilerin parti programları incelendiğinde, sahip olduğu ideoloji, toplumsal tabanın sosyolojik yapısı ve coğrafi dağılım gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Söz konusu partilerin parti programları incelendiğinde hem benzer hem de farklı bir yerel yönetim anlayışına sahip oldukları görülmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin muhafazakâr ideolojik konumlanması yerel yönetimlerde daha korumacı ve merkeziyetçi olmasına neden olmaktadır. Buna karşın Halkların Demokratik Partisi'nin milliyetçi-sol eğilimli olması ve belirli bir bölgede yerelde etkili olması, yerel yönetimlerin daha fazla güçlendirilmesi düşüncesini egemen olmasını zorunlu kılmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi ise Türk milliyetçiliği ekseninde daha merkeziyetçi yönetim anlayışını benimsemektedir. Cumhuriyet Halk Partisi ve İyi Parti, merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki görev dağılımının daha dengeli olması anlayışı içerisinde oldukları görülmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bulunan siyasi parti gruplarının parti programlarında bulunan yerel yönetim modellerini tarihsel ve maddi koşullar düzleminde nasıl şekillendikleri üzerine karşılaştırmalı bir analizini yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Merkezden Yönetim, Yerinden Yönetim, Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Halkların Demokratik Partisi, İyi Parti.

MODERN DEVLET-VATANDAŞ İLİŞKİSİNİN TEMELİ OLARAK ETKİN BİR KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ SİYASASININ GEREKLİLİĞİ

Gökhan ÇAPAR
Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

ÖZET

Modern devlet - vatandaş ilişkisinin başlangıcını ve özünü oluşturan başlıca konu, devletin vatandaşı üzerindeki koruyucu rolüdür. Bu açıdan devletin en öncelikli görevi, kamu düzenini ve dolayısıyla kamu güvenliğini sağlamaktır. Kamu düzeni kavramı esas olarak "bütün toplumu ilgilendiren" sorunları içermektedir. Fakat 2018 yılında kapatılan Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı'nın teşkilat olarak başlıca görevi, 5952 sayılı ve 17/2/2010 tarihli yasada "terörle mücadeleye ilişkin politika ve stratejileri geliştirmek" şeklinde tanımlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye'nin kamu düzeni ve güvenliği politikası, terörizmle mücadele odaklı olmuştur. Diğer bir ifadeyle bu durum, kamu düzeni ve güvenliğine ilişkin politikaları uygulamada terörizmle mücadele ile eş anlamlı hale getirmiştir. Terörizmle mücadele elbette önemlidir. Zira terörizmin amacı, bireyin ve toplumun bilincinde "devlet vatandaşını koruyamaz" algısını oluşturmaktır. Böylece devletin vatandaşını koruma işlevini aksatarak devlete olan güveni ve inancı sarsar. Ancak kadın cinayetleri, dolandırıcılık faaliyetleri, gıda güvenliği gibi konular da kamu güvenliğinin kapsamındadır ve kamu düzeni açısından önemsiz konular değildir. Bu açıdan kamu düzeninin etkin olarak sağlanması, kamuya yönelen tüm tehditlerle kapsamlı mücadeleyi gerektirir. Çünkü bu sorunların sürekliliği veya engellenememesi de vatandaşın bilincinde teröristin yaratmak istediği aynı algıyı doğuracaktır: "Devlet vatandaşını koruyamaz". Buradan hareketle bu çalışma, topluma yönelen ve etkin şekilde önlenemeyen tüm tehditlerin uzun vadede vatandaşın devlete olan güvenini sarsacağını varsaymaktadır. Her ne kadar terörizm faaliyetlerinin amacı kasten devletin vatandaşını koruyamayacağı algısını yaratmak olsa da önlenemeyen diğer tehditler de dolaylı olarak aynı sonucu doğuracaktır. İşte sağlam bir devlet-vatandaş ilişkisinin temeli, devletin koruyuculuğuna olan inancın vatandaşa verilmesiyle sağlanabilir. Bu nedenle daha kapsamlı ve işlevsel bir kamu düzeni siyasası oluşturulmalı ve bu siyasa kalıcı bir politikaya dönüştürülmelidir. Bu siyasanın kalıcılığını gerçekleştirecek olan da kamu düzeni ve güvenliğini sağlayacak etkin bir kurumun oluşturulmasıdır. Bu çerçevede çalışmanın amacı, güncel sorunlardan hareketle Türkiye'de toplumun güvenlik ihtiyaçlarını ortaya koymak; bunların karşılanmaması durumunda devletin bekasına yönelik olası sonuçları açıklamak ve böylece kamu düzenine ilişkin siyasalara katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Düzeni, Kamu Güvenliği, Terörizm, Modern Devlet, Kamu Politikası

KÜRESELLEŞEN OLGULARDA TOPLUMSAL HAREKETLER: SARI YELEKLİLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Sıddıka AKDENİZ
Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü
Hasan AÇAR
Şırnak Üniversitesi, LEE,
Siyaset Ekonomisi ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi
Mahmut METE
Şırnak Üniversitesi, LEE,
Siyaset Ekonomisi ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Küresel değişim ve dönüşümü ifade ederken başvurulan küreselleşme kavramı, sahip olduğu popüler tanımlar içerisinde geçen; insanları ve ülkeleri birbirine yaklaştırması, ulaşım, iletişim, erişim kolaylığı sağlaması gibi özelliklerin dışında gelir adaletinin bozulması, çevrenin ve doğal kaynakların tüketilmesi, küresel iklim değişikliğine neden olması gibi sorunlu boyutlar da içermektedir. Bu anlamda küreselleşme, dünyayı global bir köy haline getirirken onu farklı olumsuz etkilere de maruz bırakan, farklı sınıfsal ve ekonomik etkiler barındıran bir süreçtir. Küreselleşme ve beraberinde gelişen ekonomik politikalar, bu politikaların sonucunda ortaya çıkan sosyal sorunlar, kaçınılmaz olarak toplumsal dinamikleri etkilemiştir. Gerçekleşen toplumsal değişimle oluşan 'yeni' düzene ve içerdiği aksaklıklara duyulan memnuniyetsizliklerin bertaraf edilmesini talep eden, aynı gündeme sahip insan toplulukları, ortak amaçlar ile sosyal hareketlilikler oluşturmuşlardır. Toplumlardaki sosyal adaletsizlik düşüncesi bağlamında ideolojik, demokratik, özellikle de ekonomik talepler doğrultusunda meydana gelen toplumsal hareketler, tarih boyunca kitleler üzerindeki etkisinden dolayı sosyal bilimlerde önemli bir yer tutar. Son yüzyılda ulusal ve uluslararası ekonomik sistemlerin değişimi, kapitalizmin aksaklıklarının derinleşmesi, sosyal hareketlerin de dönüşümünü kaçınılmaz hale getirmiştir. Kapitalist ekonomilerin çelişkileri, küreselleşmenin dünyadaki politik-ekonomik etkileri globalleştirmesi sebebiyle küresel bir sonuca dönüşmüş, kaçınılmaz olarak da sosyal olaylara, kolektif eylemlere ve küreselleşme ile birlikte artık ekonomik temellere dayanan toplumsal hareketlere yeni bir boyut kazandırmıştır.

Çalışmada, küreselleşme ile toplumsal hareketler ve bunların ekonomik temelleri doğrultusunda Fransa'da ortaya çıkan 'Sarı Yelekliler Hareketi' incelenmiş, toplumsal hareketlerin ortaya çıkışı ile ekonomik adaletsizlik arasındaki ilişkiye vurgu yapılmıştır. Sarı Yelekliler Hareketi ile ilgili küresel medya haberleri ve bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi yöntem olarak belirlenmiş olup sosyal hareketliliklerin ekonomik temellerine odaklanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Toplumsal Hareketler, Sarı Yelekliler, Kapitalizm.

THOMAS HOBBES'UN SİYASET FELSEFESİNİN ULUSLARARASI İLİŞKİLER DİSİPLİNİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİ

Halit HAMZAOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi

ÖZET

Hobbes'un siyaset felsefesinin temel sorunsalını oluşturan kavramlar içerisinde insan doğası ve söz konusu doğa durumunu belirleyen öğeler öne çıkmaktadır. İnsan doğasının temel parametrelerini ortaya koyan Hobbes, uluslararası ilişkiler disiplininin makro araştırma alanını teşkil eden devlet, egemenlik, güvenlik kaygısı, savaş ve barış kavramları ile ilgilenmektedir. Başyapıtı olan Leviathan eserinde doğal yasaları ve doğa durumunun inşa ettiği mottoları varoluşsal perspektifinden ele almaktadır. Rasyonel siyasetin öncülerinden olan Hobbes, metafiziğin sunduğu projeksiyonları ürettiği argümanlar vasıtasıyla reddeder. Siyaset tarafından inşa edilecek olan bir orta yol arayışı Hobbes'un dünya görüşünün çıkış noktasıdır. Söz konusu orta yol arayışı bireyi toplumsal sözleşmeye doğru itmekte ve esasında devlet mekanizmasının istikametini tayin etmektedir. Rasyonel akıl ve sözleşme sayesinde birey kendini daha güvenli hisseder ve böylelikle devletin sağladığı faydayı daha bilinçli bir şekilde idrak etmesi kolaylaşır. Hobbes'un rasyonel aklı ve güvenlik perspektifinden devletin mevcudiyetini öncelemesi uluslararası ilişkilerin kuramsal çerçevesinin meydana çıkması bağlamında önemli katkı sağlamıştır. Söz konusu katkı Uluslararası İlişkiler Disiplininin realist paradigmasının bilimsel manada ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Klasik realizmin kuramcıları Hobbes'un sunduğu kavramlar aracılığıyla uluslararası politikanın yapısal reflekslerini, tepki ve nihayetinde felsefesini inşa etmişlerdir. Bu çerçevede Hobbes'un siyaset felsefesinde öne çıkan mottolar klasik realist ekolün kavramsallaşması açısından bir ilham kaynağı olmuştur. Çalışmamızın temel konusunu Hobbes'un siyaset felsefesinin Uluslararası İlişkiler Disiplinine katkılarının ve etkisinin araştırılması teşkil etmektedir. Hobbes perspektifinin temel kavramları olan rasyonalite, devlet aparatının mevcudiyetinin zarureti ve egemenliğin ehemmiyeti kavramları söz konusu katkı ve etkinin somutlaşması açısından fevkalade önemlidir. Hobbes'un vurguladığı toplumsal sözleşmenin güvensizliği ve anarşiyi ortadan kaldıracağı meselesi bir başka üzerinde durulan konudur.

Anahtar Kelimeler: Hobbes, Leviathan, Rasyonalite, Toplumsal Sözleşme, Uluslararası İlişkiler

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİNİN KARS'TA TEŞKİLATLANMASI VE 1965 SEÇİMLERİ

Nebahat ARSLAN
Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

ÖZET

1960 darbesi sonrası değişen siyasi hayatta yerini alan Türkiye İşçi Partisi'nin Kars'ta teşkilatlanması ve 1965 seçimlerine girmesi ve milletvekili çıkarması süreci bu bildiride değerlendirilmiştir. Türkiye İşçi Partisinin Kars'ta teşkilatlanması Adil Kurtel'in ve Kemal Kaya'nın yoğun çalışmaları sonucu olmuştur. Adil Kurtel ve Kemal Kaya 23 Şubat Gazetesine özel bir demeç vererek Türkiye İşçi Partisi'nin neden Kars'ta teşkilatlanması gerektiğini şöyle açıklamışlardır:

"*Yirmi yedi vilayette teşkilatı bulunan Türkiye İşçi Partisinin Kars'ta teşkilatlanması için Genel Merkezce yetkili kılınmış bulunmaktayız. Teşebbüsümüz toplumcu aydınların teşviklerinden doğmuştur. Demokrasi mücadelemizde müstesna yeri olan Kars halkının bu davada öncülük edeceğine ve başarı kazanacağına inanıyoruz.*

Davamız, her karış toprağı ecdadımızın kanlarıyla yoğrulmuş bulunan bu aziz vatanın hudutları içerisinde yaşayan herkesin insanca yaşamasını sağlamaktır. İki yüz seneden beri uyutulan ve avutulan milletimizi Türkiye İşçi Partisi çatısı altında uyarmak başlıca görevimiz olacaktır. Davaya inananları göreve çağırır, uyanık ve ileri görüşlü Kars halkını saygı ile selamlarız."

Adil Kurtel Cumhuriyet Halk Partisinden istifa etmiş ve ilçe parti başkanlığına gönderdiği istifa mektubunda şunlara değinmiştir: *"Özlediğimiz demokrasinin gerçekleşmesi halkın iktisadi ve ekmek sahibi olmasına bağlıdır. Cumhuriyet Halk Partisi bugün izlemekte olduğu politikası ile belki birkaç milyoner daha yaratabilir. Ama halkı hiçbir zaman ne ekmeğe ne de toprağa kavuşturabilir. CHP'nin seçimden seçime tekrarladığı herkse iş, herkese ekmek, herkese toprak vaadini tutacak ve özlediğimiz demokrasiyi gerçekleştirebilecek bir siyasi kadro içerisinde görev almak kararıyla CHP'den ve ilçe idare heyetinden istifa ediyorum."*

Zaten siyasi hayatta var olan bu kişiler, Türkiye İşçi Partisi'nin kuruluşunu, teşkilatlanmasını ve seçim çalışmalarını yürütmüşlerdir. Ardahan'da 23 Şubat Gazetesini çıkaran İşçi Partisi üyeleri partilerinin amaç ve çalışmalarını burada duyurmuşlardır. Bu çalışmada arşiv belgeleri, yerel gazeteler, TBMM Zabıt Cerideleri ve telif eserler kullanılmıştır. Bildiri hazırlanırken Kars'ta 1960 sonrası siyasi gelişmeler üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kars, Türkiye İşçi Partisi, Türkiye İşçi Partisi Kars Teşkilatı, Adil Kurtel, Kemal Kaya

FOUCAULT'DA ÖZNE, İKTİDAR VE ŞİDDET İLİŞKİSİ

Adem ÇELİK
Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Metehan KARAKURT
Öğr. Gör., Kafkas Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Michel Foucault'nun çalışmalarının merkezi noktalarından birisini, Batı kültüründe insanların, özneye dönüştürülmesinin tarihini ortaya çıkarmak oluşturmaktadır. Diğerini ise, özneye dönüştürme tekniklerine karşı verilen mücadeleler, çeşitli iktidar tekniklerinin dayattığı bireysellik ve kimlikten kurtulmanın, özgürleşmenin imkânı oluşturmaktadır. İnsanları, öznelere dönüştüren süreçleri bir bütün olarak ele almak yerine, çeşitli nesneleştirme kipleri üzerinden incelemenin daha akıllıca bir yol olduğunu düşünen Foucault, çalışmalarında insanı özneye dönüştüren üç ayrı nesneleştirme kipine yoğunlaşır. Bunlar; kendilerine bilim statüsü kazandırmaya çalışan filoloji gibi araştırma kipleri, deli ile akıllı, hasta ile sağlıklı, suçlular ile "iyi çocuklar" gibi "bölücü pratikler" olarak adlandırılan pratiklerde ortaya çıkan nesneleştirilme kipleri ve son olarak cinsellik gibi alanlarda bir insanın kendini özneye dönüştürme biçimindeki nesneleştirme kipleridir. İnsan, özneye dönüştürme süreçlerine girerken, iktidar ilişkilerine de dâhil olur. Çünkü bireyleri özne yapan iktidar teknikleridir. Özne sözcüğünün taşıdığı bütün anlamlar, boyun eğdiren ve tabi kılan bir iktidar biçimi telkin etmektedir. Bundan dolayı, özneye dönüşme süreçlerine karşı mücadeleler söz konusudur. Özne, iktidar ve şiddet arasındaki ilişkinin nasıl kurulduğuna dair düşünen Foucault, öznesi olarak tanıtıldığımız deneyimlerin kurulmasını gerçekleştiren bir iktidar alanı olduğunu, şiddetin de modern iktidarın kurumsal ağı içerisinde gelişen öznellik deneyimleri çerçevesinde her yere sirayet ettiğini belirtmektedir. İktidarın kurumsal düzeyde, düzenleyici ve denetleyici mekanizmalar sayesinde toplumsal ağın en uç yerlerine kadar sirayet etmesiyle birlikte şiddet, normlar, tüzükler ve prosedürler aracılığıyla belirli bir kapatma içinde gelişmektedir. Ancak, Foucault, şiddetin, iktidarın etkili bir aracı olduğunu kabul etse de, iktidarın esasını oluşturmadığını belirtmektedir. Bu çalışmada, Foucault'nun kuramsal çözümlemelerinden hareketle, özne, iktidar ve şiddet arasındaki ilişkiyi nasıl ele aldığı tartışılacak, onun düşünsel serüveni açısından önemli olan bu kavramların kendi tarih anlayışı bağlamında bir çözümlemesi yapılacaktır. Ayrıca, modern iktidar ilişkilerinin dayatmış olduğu öznellik deneyimlerine ve inceltilmiş şiddet araçlarına karşı verilecek direnişin imkânları sorgulanacaktır.

***Anahtar Kelimeler*:** Özne, İktidar, Şiddet, Tahakküm, Özgürlük, Direniş

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN SONRA TBMM'NİN YÜRÜTMEYİ DENETLEME YETKİSİNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE

Mustafa KARAMAN
Arş. Gör., Trakya Üniversitesi, İİBF
Hasan BURAN
Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, İİBF

ÖZET

Nisan 2017'de hükümet değişikliğini öngören halkoylaması gerçekleştirilmiş ve sisteme geçişe yol açan Haziran 2018'deki Cumhurbaşkanlığı ve TBMM seçimleri birlikte yapılmıştır. Seçim sonuçlarının kesinleşmesinden sonra Sn. Cumhurbaşkanının 9 Temmuz 2018'de ant içmesinin ardından fiilen girilen 'Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi' (Başkanlık Sistemi) Türk siyasal sistemi ve sosyo-ekonomik alanda ve bu arada TBMM'nin yürütmeyi denetleme yetkilerinde de önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu değişikliklerin hangi alanda ve hangi düzeyde olduğu ve olabileceği konusu ele alınması gereken başlıca konular arasında yer almaktadır.

Yeni hükümet sisteminin yürürlüğe girmesinden sonra TBMM'nin yürütmeyi denetleme yetkisinde daralma olduğu görülmektedir. Şöyle ki; TBMM'nin yürütmeyi dolaylı denetleme araçlarından güven oylaması ortadan kaldırılmış, bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerinin görüşülmesi dışındaki TBMM Genel Kurul çalışmalarına yürütmenin katılımı sınırlandırılmıştır. TBMM'nin yürütmeyi doğrudan denetleme araçlarından yazılı soru aynı kalırken; cevaplanmalarının giderek azaldığı, sözlü sorunun ise kaldırıldığı görülmektedir. Genel görüşme ve meclis araştırmasının temel yapısı aynı kalmakla birlikte bu araçların işleyiş süreçlerine katılan aktörler bakımından denetimin sınırlanması anlamına gelebilecek değişikler yapıldığından da söz edilebilir. Meclis soruşturmasının Cumhurbaşkanın denetimi ile ilgili kısmı genişletilirken; bakanların denetlenmesi ile ilgili kısmı zorlaştırılmıştır. Gensoru ise denetleme aracı konumundan çıkarılmıştır.

Çalışmada TBMM'nin yürütmeyi denetleme araçlarının nitelik ve etkinliklerinde ne tür değişiklikler olduğu ve olabileceği konusu üzerinde durulmaktadır. Ortaya çıkan ve ortaya çıkabilecek muhtemel denetleme sorunları ele alınırken; muhtemel çözüm önerileri üzerinde de durulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Sistem, Denetim, TBMM, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi.

21. YÜZYILIN DEVLETİNE PARTİZAN TEORİSİNDEN BAKMAK

Mustafa KARAHÖYÜK
Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada devletin güncel konumu tartışılacaktır. Bu tartışma Carl Schmitt'in 1963 yılında kaleme aldığı 'Partizan Teorisi' başlıklı eserinde öne sürdüğü iddialar üzerinden yürütülecektir. Yöntem olarak metin çözümlemesi ve karşılaştırma teknikleri kullanılacaktır. Schmitt II. Dünya Savaşı öncesinde yazdığı 'Siyasal Kavramı'nda, siyasetin 'üzerine kurulması gereken' zeminin dost-düşman ayrımı olduğunu iddia eder. 'Dünyanın Nomosu'nda ise devletin *nomos*unun ve toprağa bağımlılığını tartışır. II. Dünya Savaşı sonrasında ise dünyanın *nomos*unun genel bir başkalaşıma gittiğini öne sürerek, Siyasal Kavramı ve Dünyanın Nomosu'nda yaptığı analizlerini birleştirir ve 'Partizan Teorisi'ni inşa eder. Savaş sonrası sönümlenmiş (kendi kendini ortadan kaldırmakta olan) devletlerinin dünyasının siyasal oyuncularından partizanlarda 'eski dünyanın' devletinin kurucu öğelerini görür. Siyasallığını ve *nomos*unu yitirmiş devletlerin yeniden var olabilme ihtimalini partizan mücadelesinden çıkarmaya uğraşır. Schmitt'in bu eserini yazdığı 1960'lı yılların sonuyla, bugün deneyimlediğimiz 2010'lu yıllar karşılaştırıldığında Schmitt'in devlet tasavvuru açısından farklılıklar görülebilir. 20. yüzyılın ortasında sınırların ortadan kalktığı ve devletin 'tarafsızlığının' vurgulandığı bir dünyayla, bugün sınırların yeniden kalın çizgilerle belirginleştirildiği ve sınırsız olmaya dayanan Avrupa Birliği gibi konfederatif projelerin geçerliliğinin yeniden tartışıldığı uluslararası siyasal zeminde, Schmitt'in devletin geleceğine ilişkin kaygıları ve partizanın siyasal olanın geleceğindeki rolü ve konumu yeniden tartışılmalıdır. Bu tartışma Schmitt'in partizan mücadelesinin çözümlemesini yaparken kullandığı dört kriter üzerinden işletildiğinde Schmitt'in iddialarının bugüne yansımasının tartışılması kolaylaşacaktır. Bu kriterler; düzensizlik, hareketlilik, koyu siyasal bilinç ve toprakla kurulan yaşamsal bağlılıktır. Bu kriterlerden düzensizlik ve hareketlilik, olayın askeri boyutunu ilgilendirirken siyasal bilinç ve toprak siyasi boyutu işaret eder. Bu nedenle tartışma özellikle son iki kriter üzerinden yürütülecektir. Çalışmanın hedefi Schmitt'in siyasal kavramından ve siyasal olanın toprakla ilişkisinden hareket ederek bugünün devletinin konumunu Schmitt'e özgü bir bakışla çözümlemek ve partizan hareketlerinin siyasal olanın yeni konumuna ulaşmada rol üstlenip üstlenmediğini tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Dost-Düşman, Nomos, Partizan, Carl Schmitt.

ALİ ŞERİATİ'YE GÖRE SİYASET, KİST VE ADALET

Gökhan DÜZ
Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı
Ferhat ATEŞ
Öğr. Gör., Aksaray Üniversitesi

ÖZET

Kur'an'da ve Hadislerde yer alan "kist" ve "adalet" kavramı yaygın olarak eş anlamda kullanılmasına karşın Ali Şeriatî, bu iki kavramı ince ve keskin bir çizgiyle ayırmaktadır. O'na göre "kist" kavramı zulmün karşıtı iken "adalet" kavramı ise cefanın karşıtıdır. Yani "kist", herkesin veya her grubun maddî-manevî nimetlerden, sosyal imkânlardan gerçek hisse sahibi olarak yararlanması iken; "adalet" ise bu hak ve hisselerin kabul görülen bireysel ya da toplumsal hukukun yasal şeklinden ibarettir. Bu bağlamda kist, bireyin toplum içindeki gerçek payını temsil eden iktisadî alt yapı iken; adalet ise düzenlenen kanunlar esasına göre kişiye biçilen paydır yani iktisadi üst yapıyı teşkil etmektedir. Şeriati'ye göre kist yürürlüğe girilmesi ilahî iradenin gereği, bütün büyük peygamberlerin risaleti, imametin vazifesi ve hatta ümmetin tüm dünya insanlarına karşı bir sorumluluğudur. Dolayısıyla, Şeriati felsefesine göre; şayet bir toplumda "kist" varsa, "adalet" zorunlu olarak orta çıkacaktır. Adaletin tesis edilmesinde ise siyasetin daha çok devlet eliyle özne rolünü yerine getirmesi gerekmektedir.

Şeriati'ye göre, öncelikle adil bir toplum tasavvuru, özellikle İslam dünyasında zaruri bir haldir. Cahiliye dönemi kalıntıları İslam toplumunda, İslam kisvesiyle yer edinmekte ve etkisini sürdürmektedir. İslam'a akın akın gelen, daha çok "zor" temelli bu güçler, İslam'ı siyasî anlamda güçlü kılsa da, İslam'ın özü hastalanmaya, yaralanmaya başlar. Bu anlamda, Müslüman devletlerin genelinde başat siyasa yapıcı erk olarak devlet kurumunun konumlandığı zemini "kist" ve "adalet" kavramları çerçevesinde analiz etmek önem arz etmektedir. Zira bugün yaşanmaya devam eden siyasal, sosyal, ekonomik sorunlar başta olmak üzere, din, ahlak ve kültürel anlamda dejenere olma halinin başladığı nokta "kist" ve "adalet" kavramlarında saklı olabilir. Devletin "her şey" olduğu bir toplumsal yaşamda, sorunların kaynağının da aynı yerde aranması, bulunması ve deşifre edilmesi akademik ahlakın gereği addedilmelidir.

Bu çalışmada, Ali Şeriati'nin "kist" ve "adalet" kavramları bağlamında siyaset, daha çok kurumsal-devlet boyutuyla, ele alınarak çeşitli çıkarımlar ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kist, Adalet, Siyaset, Devlet

BİR EGEMENLİK ANLATISI OLARAK GEMİ METAFORU: HANGİ GEMİDEYİZ?

Şenol GÜNDOĞDU
Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi

ÖZET

Türkiye güncel siyasetinin son yıllarında "hepimiz aynı gemideyiz" sözü sıklıkla kullanılmaktadır. Bu söz genellikle muhalif olup yönetimden ve ülke işlerinden memnun olmayanlara karşı öne sürülmektedir. Ülke bir gemiye benzetilirken vatandaş da onunla birlikte seyahat eden kişi olarak betimlenir. 'Gemi' bu noktada bir ülkeyi, vatanı, topluluğu ya da egemenliği betimleyebilmek adına kullanılagelmiş bir metafordur. Bu metafor bahsi geçen bir aradalık hallerinin sınırlarının çizilmesinde bir çember ve sınır oluşturur. Gemi metaforu bu bakımdan uzam ve zamanda bir birliktelik duygusuna karşılık gelir. Bu birliğe dâhilsen gemidesindir ya da gemide değilsen bu birlikten değilsindir. Kaptan(lar)ı (yönetenler) ve yolcuları (yönetilenler) olan gemi, farklılıkları barındırsa da aynı anda ve aynı mekânda aynı yöne gidenlerin birlikteliğini tanımlar. Fakat bu mükemmel betimleme akla peki gemi kimin, onun kaptanını kim seçiyor, kaptanın sorumlulukları neler, kaptanın yanlışı sonucunda ne olur gibi siyasete ve egemenliğe atfedilebilecek soruları getiriyor. Bu bakımdan bu ve benzeri sorular gemi ve bir arada olma hali arasındaki ilişkiyi betimleme konusunda yeterli mi? Bu çalışma gemi metaforunu bir egemenlik tartışması olarak ele alacaktır. İlk olarak siyasal kuramda gemi benzetmesi ve egemenlik kuramlarını tartışacaktır. Bunun devamında Türkiye'deki güncel "aynı gemide değiliz" polemiği üzerinden tarihsel okuma yapmaya çalışacaktır. Bunun neticesinde gemi metaforunun egemenlik nosyonunu karşılayıp karşılamadığını ve Türkiye'deki bu tartışmanın egemenlik konusu ile ne kadar alakalı olduğunu saptamaya çalışacaktır. Son tahlilde ise Hobbesçu egemenlik anlayışının bahsi geçen "hepimiz aynı gemideyiz" sözünün sıklıkla kullanılmasında etkisi olduğu tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gemi, Egemenlik, Siyasal Kuram, Türkiye, Bir Aradalık

HABER BAŞLIKLARINDA FAİLİN TANIMLANMASI: KADIN CİNAYETİ HABERLERİ

Merve Kevser POLAT
Balıkesir Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi,
Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Türkiye'de kadına yönelik şiddetin psikolojik boyutu gelişerek en uç noktası olan kadın cinayetlerinin, gün geçtikçe arttığı görülmektedir**.** Ataerkil toplumlarda kadın cinayetinin artmasının en büyük sebebi kadının toplumsal cinsiyet kimliği ve erkeğe verilen tahakküm hakkıdır. Toplumsal cinsiyet; kadını erkeğe bağımlı ve muhtaç kıldığından, erkek kadına karşı cinayete varacak kadar bir güç ve otorite kurma hakkını kendinde görmektedir. Bu cinayetlerin oluşmasında, her geçen gün artmasında ve yeniden üretilmesinde hiç kuskusuz en etkin araçlardan birisi de medyadır. Toplumu etkileme, dönüştürme ve değiştirme gücüne sahip olan medya; olaylara bakış ve çözümlemede kanaat oluşturabilmektedir. Burada dikkat çeken konu medyanın şiddet ve cinayet haberlerini okuyucuya nasıl bir söylemle ilettiğidir. Cinsiyetçiliği benimseyen ve meşru kılan söylemleriyle günümüz medyası; faillerin suçlarını, gerekçelendirerek adeta suçu meşrulaştırmaktadır. Cinsiyetçi söylemi yeniden üreten medya; eril dil söylemlerine sık sık başvurmakta ve erkek iktidarını pekiştirici örnek teşkil etmektedir. Diğer bir deyişle, medyanın dilinin özellikle bu tür haberlerde kullanımı doğurduğu sonuçlar bakımından önemlidir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı kadın cinayeti haberlerinde kullanılan haber başlıklarını medya dili bağlamında analiz etmek ve medyanın kadın cinayeti sorununa yaklaşımını ortaya koymaktır. Bu anlamda 2019 yılında işlenen kadın cinayeti haberleri çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bir yıl içinde işlenen kadın cinayeti haberlerinin manşetleri ve failin bu başlıkta tanımı söylem analizi yöntemiyle çözümlenecektir. Bu çalışmanın kadına şiddet ve kadın cinayeti haberlerine ve medya diline dikkat çekmesi ve bir farkındalık oluşturması düşünülmektedir. Çalışmanın şiddet ve cinayet konuları üzerine temellenmesi şiddet olgusuna karşı, toplumun tüm kesimlerinde sorumluluk bilincinin artmasının gerekliliğidir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadın Cinayeti, Medya Dili, Haber Manşetleri, Toplumsal Cinsiyet

RADİKAL SAĞ KALKIŞMA: NEDENLER, VAATLER VE SONUÇLAR

Şenol ARSLANTAŞ
Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi
Rüya TELLİ
İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Doktora Öğrencisi

ÖZET

2007-2008 küresel kapitalist kriz, Avrupa'da savaş sonrası dönemin geleneksel siyasi dengelerini alt üst etmiştir. Özü itibarıyla bu dönemde yapılan seçimler, ulusal hükümetlerin ana akım kriz yönetim stratejisi olarak kemer sıkmayı benimsemesinin vatandaşlarda yol açtığı derin memnuniyetsizliğin izlerini taşımaktadır. Söz konusu memnuniyetsizlik, sağda muhafazakâr / Hristiyan demokrat partilerin, solda ise sosyal demokrat / sosyalist partilerin gözden düşmesiyle sonuçlanarak yönetici seçkinler açısından oldukça kırılgan bir durum yaratmıştır. Seçimlerde ana akım aktörlere en büyük darbeyi ise radikal partiler vurmuştur. Bu süreçte özellikle radikal sağ partiler, Almanya, Fransa, İtalya, Avusturya, Danimarka, İsveç, Hollanda ve Belçika başta olmak üzere çok sayıda ülkede seçim atılımları gerçekleştirmiştir. Yine zayıf oldukları bölgelerde parti rekabetini belirleyen konuları ve kamusal söylemi büyük ölçüde tayin ederek parti sistemlerinde ön plana çıkmıştır. Bu aktörlerin elde ettiği başarıda, krizin yapısal nedenlerini dışsallaştırarak ve artan göç karşısında Müslümanlar, göçmenler ve yabancılar gibi kullanışlı düşmanlar yaratarak vatandaşların öfkesinin kendinden olmayana, yani ötekine yönlendirilmesi, programatik açıdan ana akım siyasetlerin her zamankinden daha fazla birbirlerine benzemesi, refah şövanizmi ve İslam karşıtlığı vurgusu, ulusal güvenliğin, egemenliğin ve kültürel homojenliğin korunması gibi özellikle sosyal krizin ağır biçimde vurduğu işçi sınıfı ve orta sınıfın alt tabakalarında destek gören taleplerin dile getirilmesi, kutuplaştırma mantığına dayalı popülist söylemin toplumu mobilize edici etkilerinden faydalanılması, kitle medyasının siyasetin en kirli ve en sansasyonel yanlarına odaklanarak siyaset kurumuna yönelik güvensizliği benimsemesi ile karizmatik liderlerin yükselişi bağlamında siyasetin kişiselleştirilmesi gibi nedenler rol oynamıştır. Dile getirilen hususlar bağlamında radikal sağ partiler, kemer sıkma çağında büyük partilerin sosyal tabanlarının erozyona uğramasının başlıca siyasi kazananı olmuştur. Bu koşullar altında, araştırmada, Avrupa'da radikal sağ partilerin yükselişi, talep ve arz eksenli faktörlerin birbirleriyle etkileşimi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Buna göre, söz konusu aktörlerin ivme kazanmasında, yalnızca ana akım siyasetlere yönelik toplumsal şikayetlerin artması değil, aynı zamanda partilerin siyasi fırsat yapılarından yararlanma kapasiteleri de etkili olmuştur.

***Anahtar Kelimeler*:** Avrupa Sağı, Popülizm, Radikal Sağ Partiler, Kemer Sıkma, Sosyal Kriz.

AVRUPA'DA POPÜLİZM VE SOL PARTİLER

Şenol ARSLANTAŞ
Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi

ÖZET

Popülizm, çağdaş politikanın en tartışmalı meselelerinin başında gelmektedir. Öyle ki, ortaya çıkışı, evrimi, motivasyon kaynakları ve siyasi karar alma süreçlerindeki etkisi itibarıyla farklı disiplinler için verimli bir araştırma sahasına dönüşen popülizme referans vermeden günümüz akademik yazınında siyasi olguların anlamlandırılması hemen hemen imkânsız hale gelmiştir. Bu durum, bir yandan popülizmi farklı alanlarla ilişkilendiren kapsamlı bir literatürün ortaya çıkmasına zemin hazırlarken, diğer yandan ise kavramın muhtevasının düzenli biçimde genişleyerek kavramsal muğlaklığa neden olmuştur. Hâlihazırda popülizm çalışmalarının başlıca öznesi ise siyasi partilerdir. Ana hatlarıyla değerlendirildiğinde, parçası oldukları toplumları çıkarları uzlaşmaz olan 'masum halk' ve 'yozlaşmış seçkinler' ikiliği üzerinden ele alan, halkın bileşenleri arasındaki farklılıkları görmezden gelen ve halk egemenliğinin tesis edilmesi için katılımcı bağların güçlendirilmesine vurgu yapan popülist partiler, siyasi ve iktisadi düzeni hedef tahtasına oturtarak özellikle Avrupa'da yapılan son seçimlerde önemli başarılar elde etmiştir. Ne var ki istatistiki açıdan benzer bir değere sahip olmasına rağmen sol popülist partiler, sağ popülist partilere kıyasla daha az akademik ilgi çekmiştir. Literatürdeki bu boşluğun doldurulması amacıyla çalışmada, Avrupa'da sol popülist partilerin temel karakteristikleri, gelişim dinamikleri ve parti sistemleri üzerindeki etkileri mercek altına alınmaktadır. Araştırmanın örneklemleri arasında Almanya (Die Linke), Fransa (Sol Cephe), Yunanistan (Syriza) ve İspanya (Podemos) yer almaktadır. Özü itibarıyla Avrupa'da popülist sol partilerin yükselişinin sosyal demokrat partilerin neoliberalizmin sosyal krizine ve liberalizmin temsil krizine yanıt verememesi sonucunda gerçekleştiği iddia edilmektedir. Bu süreçte daha fazla refah devleti, sosyal adalet, siyasi katılım ve yeniden dağıtım talepleriyle özellikle sosyal demokratlardan kopan seçmenleri etkileyen popülist sol partiler, öte yandan bir süre sonra patlak veren mülteci krizinin ardından güçlenen popülist milliyetçi sağla baş edemeyerek gözden düşmüştür.

***Anahtar Kelimeler*:** Popülizm, Popülist Partiler, Avrupa Solu, Sosyal Demokrasi, Kemer Sıkma.

MODERN ORTA DOĞU'DA LEGAL SİYASAL LİDERLİK VE MEŞRULUK SORUNU

Tuncer UTKAN
Öğr. Gör., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Ferhat ATEŞ
Öğr. Gör., Aksaray Üniversitesi

ÖZET

Birinci Dünya savaşından sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun Orta Doğu'daki hukuki ve fiili hegemonyasının ortadan kalkmasıyla birlikte, bu coğrafyada onlarca yeni devlet veya devletvari siyasi yapı ortaya çıkmıştır. Dönemin uluslararası egemen güç odaklarının, teşvikleri ve koruması altında ani veya tedrici olarak tam bağımsızlıklarını elde eden bu ülkelerde ortaya çıkan yeni yöneticilerin, ait oldukları toplumların geleneksel elitlerinden oluşması dikkat çekici bir noktadır.

Max Weber'in, 'liderlik' ve 'meşruluk' tanımlamaları ve bunlara bağlı olarak yapılan kavramsallaştırmalar, özellikle 'Modern Orta Doğu' siyaseti konusunda çalışmalar yapan uzmanlar üzerinde kışkırtıcı bir etki yaratmıştır. Batı demokrasisi ve demokratik değerler doğrultusunda bakıldığında, büyük farklılıklar arz eden Orta Doğu yönetimselliği ve siyasi liderliğinin meşruluk kaynağı sorunlu bir yapı olarak değerlendirilmiştir. Siyasi liderliğin, 'tanınırlık', 'seçkinlik' 'askeri statüden kaynaklanan kahramanlık' ve 'önemli bir ailenin varisliği' gibi kitlelerde olumlu özellikler olarak algılanan olgular üzerine inşa edildiği bir coğrafyada, liderliğin de tesadüflere, şansa, popülizme ve konjonktürel değişimlere göre şekillenmesi, süreç içinde kitlenin algılamasında 'zıddına dönüşmeye mahkûm olması' büyük bir olasılık olarak göze çarpmaktadır. Başka bir açıdan bakıldığında ise; liderlik ve siyasi meşruiyet kavramını geleneksel yönetim biçiminin gerektirdiği 'doğal sonucuna varması' olarak da nitelemek mümkündür. Bütün 'mutlak merkeziyetçi' ya da 'mutlak olumlama ve onaylama beklentili' otoriter yapılar, isteklerinin itirazsız kabul edilmesini arzu etmektedir. Orta Doğu siyasi tarihi, otoriterlerin yönetimsel biçimlerinin, belli bir dönem sonra, 'arzuların yönetimi sistemine' dönüştüğünü bizlere defalarca göstermiştir.

Çalışmada, devlet ve yönetici özdeşliğinin kurulduğu bir coğrafyada, muktedirin ve muktedirin ötesindeki uluslararası özlemlerin rutin siyasi birer karar haline gelmesi ve sorgulanmadan hayata geçirilmesi, Orta Doğu siyasi tarihinin aşina olduğu olgular olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Doğu, Siyaset, Liderlik, Meşruluk, Meşru Liderlik

İSLAMOFOBİK BİR SAVAŞ İÇİNDE BİR LİDER: BOSNA SAVAŞI VE ALİYA İZZETBEGOVİÇ

Kerim ÇINAR
Dr. Öğr. Üyesi, AKÜ, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Aynur LİMON
Bilim Uzmanı

ÖZET

1990'lı yıllarda Berlin Duvarı'nın yıkılması, SSCB'nin dağılması 'liberalizmin zaferi' ya da 'tarihin sonu' olarak nitelendirilirken Batı dünyası için 'komünist / kızıl düşman'ın yerini 'İslam'ın / yeşil düşman'ın alacağı dillendirilmeye başlanmıştı. Söz konusu süreçte Yugoslavya'nın dağılması aşamasında, 1992-1995 yılları arasında Bosna-Hersek'te Sırplar, Hırvatlar ve Boşnaklar arasında yaşanan Bosna Savaşı, Müslüman Boşnaklara yönelik bir soykırım aşamasına ulaştığında bile, Avrupa devletleri ve kamuoyu nezdinde İslamofobik vehimler tahrik edilerek katliamlar, savaş suçları meşrulaştırılmaya çalışılmıştır. Zira Avrupa (kimliği) için 'öteki' olan İslam ve Müslümanlar, tıpkı tarihsel süreçte olduğu gibi, yine ve yeniden bir tehdit oluşturmaktaydılar. Bu tehdit algısının somutlaştığı bir toprakta, tehdit / düşman bir kimliğe sahip bir topluluğun üyesi olarak görülen Aliya İzzetbegoviç de hayatı boyunca birçok 'ötekileştirme' uygulamasına maruz kalan bir insan olmuştur: 'Kapitalist ekonominin ötekisi' olarak sosyalist Yugoslavya vatandaşı; 'Sırp milliyetçiliğinin ötekisi' olarak Boşnak; 'Hıristiyan dünyanın ötekisi' olarak Müslüman. Aliya İzzetbegoviç, Yugoslavya'yı parçalayıp bir İslam devleti kurmakla suçlanmasına karşı, Bosna-Hersek gibi çokuluslu bir ülkede İslam devleti kurrmanın mümkün olmadığını ısrarla vurgulayarak, İslam'ın bütün yeryüzüne hitap eden bir din ve hayat felsefesi olmasının yanında kapitalizm ile sosyalizmden sonra bir 'üçüncü yol' olduğunu eserlerinde savunmuştur. Bu bildiride, Bosnalı Müslümanların lideri olarak Aliya İzzetbegoviç'in hem Bosna Savaşı sırasındaki erdemli duruşunun hem de Avrupalı bir Müslüman olarak eserlerinde öne çıkan İslam anlayışının, özellikle Batı kamuoyunda siyaset ve medya tarafından üretilen ve günümüzde patolojik bir vak'a haline gelen, İslamofobi ile mücadelede etkili bir işlev görebileceği iddia edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, Aliya İzzetbegoviç, Öteki, Ötekileştirme, Bosna Savaşı.

ÇAĞDAŞ POPÜLİZM LİTERATÜRÜNDE TÜRKİYE

Hasan Faruk USLU
Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, İİBF,
Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Avrupa, Latin Amerika ve Kuzey Amerika ile karşılaştırıldığında, popülizm çalışmalarında Türkiye daha az ele alınan bir örnektir. Her ne kadar Türkiye siyasi tarihini açıklamak için patronaj/himayecilik kavramına ithafen popülizm çalışmaları yapılmış ve yine erken Cumhuriyet döneminde halkçılık ilkesi etrafında bu tartışmalar yürütülmüşse de, son yıllarda özellikle Recep Tayyip Erdoğan'ın siyaset yapma tarzı olarak popülist liderler listesine dâhil edilmesi ile birlikte, Türkiye ve popülizm daha sık birlikte anılır olmuştur. Ek olarak, Muharrem İnce'nin 2018 Cumhurbaşkanlığı seçim sürecindeki tarzını sol popülizm örneği olarak değerlendiren çalışmalar ile Ekrem İmamoğlu'nun İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı seçim sürecindeki söylemelerini anti-popülist olarak ele alan görüşler, popülizm kavramının Türkiye siyaseti için açıklayıcı bir kavram olarak önemini daha da pekiştirmiştir. Elinizdeki çalışma Türkiye üzerindeki çağdaş popülizm literatürünün eleştirel bir muhasebesini yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak, literatürde ön plana çıkan hem ulusal hem de uluslararası çalışmalar ile hem sadece Türkiye örneğine odaklanan yazılar hem de karşılaştırmalı analizler değerlendirmeye dâhil edilmeye çalışılmıştır. Türkiye üzerindeki gelişmekte olan çağdaş popülizm külliyatı oldukça önemli katkılar sunan değerlendirmeler barındırmakla birlikte, bu literatür hâlihazırda bir takım eksiklikleri ile de dikkat çekmektedir. İlkin ve öncelikle popülizm kavramının nasıl tanımlanabileceği hususunda eski çalışmalara oranla daha fazla ortak nokta bulunmakla birlikte, halen bir uzlaşıdan bahsetmek zordur. İkinci olarak, çağdaş popülizm literatüründe kavramın nasıl ölçülebileceği üzerindeki çalışmaların sayısının artıyor olmasına rağmen, Türkiye özelinde bu tarzdaki çalışmalar halen oldukça yetersizdir. Son olarak ise, popülizmi çözümlemeye çalışan çalışmalarda talep-temelli yaklaşımların öneminin artıyor olmasına rağmen, Türkiye üzerindeki örneklerin hala yoğun bir şekilde arz-temelli çalışmalardan oluşması büyük bir eksiklik ve doldurulması gereken bir boşluk olarak durmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, Türkiye, Recep Tayyip Erdoğan, Eleştirel Literatür Değerlendirmesi

12 TEMMUZ BEYANNAMESİ'NİN CUMHURİYET HALK PARTİSİ'NDE YARATTIĞI SİYASİ ETKİLER

Dilşad TÜRKMENOĞLU KÖSE
Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı sonrası değişen dünya denkleminin, ülkelerin sadece dış politikalarını değil, iç siyasi gelişmelerini de derinden etkilediği bilinmektedir. Savaş sonrası süreç, Soğuk Savaş dönemi olarak isimlendirilmekte ve dünya iki kutuplu bir hal alarak, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) etrafında örgütlenmektedir. Nitekim İkinci Dünya Savaşı sonrası süreçte Türkiye, ABD tarafında yerini almıştır. Bu doğrultuda Türkiye'nin iç siyasi düzeninde köklü değişiklikler yaşanmış ve çok partili siyasi hayata geçiş süreci başlamıştır. Yürütülmeye başlanan bu sürecin en önemli olaylarından birisi olarak 12 Temmuz Beyannamesi gösterilebilir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından 12 Temmuz 1947'de yayınlanan beyanname, iktidarla muhalefet arasında uzlaşı sağlanması ve çok partili siyasi hayatın devamlılığı amacını taşıması bakımından oldukça önemli görülmektedir. Ayrıca yayınlanan bu beyanname sonrası süreçte Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) siyasi söylemlerinde ve politikalarında ciddi değişiklikler olduğu söylenebilir. Bu tarihten hemen sonraki genel seçimlerde muhalefet partisi olarak Türk siyasi hayatında varlığını devam ettiren CHP'nin, demokratik söylemlerindeki artış dikkat çekicidir. Tarihsel analiz yöntemi kullanılacak olan bu çalışmada, 12 Temmuz Beyannamesi'nin Türk siyasi hayatı için önemi ve özellikle beyannamenin yayınlanmasından sonraki süreçte CHP'nin siyasetinde yaşanan dönüşümün değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada öncelikle İkinci Dünya Savaşı sonrası süreçte Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçiş süreci değerlendirilecektir. Ardından 12 Temmuz Beyannamesi'nin bu süreçteki yeri ve demokratik açıdan değerinin ortaya konması planlanmaktadır. Son olarak CHP'nin 12 Temmuz Beyannamesinin yayınlanmasından sonra siyasetinde yaşanan dönüşüm analiz edilmeye çalışılacaktır. Literatür taraması yapıldığında daha önceki çalışmaların 12 Temmuz Beyannamesine yer vermiş olmakla birlikte, CHP için sürecin özel olarak değerlendirilmediği görülmektedir. Bu çalışmanın özellikle 12 Temmuz Beyannamesi ve sonrası süreci CHP'nin politikaları açısından değerlendirmesi ile literatüre katkı yapacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siyaset, 12 Temmuz Beyannamesi, CHP, Demokrasi, Çok Partili Siyasi Hayat, Demokrat Parti.

Y-KUŞAĞININ DEMOKRASİ ANLAYIŞI VE 'POLİTİK OLMA' DÜZEYLERİ: ANKARA'DAKİ GENÇLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Filiz KARTAL
Prof. Dr. Ankara Üniversitesi, SBF
Işıkhan KAYA
Ankara Üniversitesi, SBE,
Siyaset Bilimi Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

ÖZET

Strauss–Howe Jenerasyon Teorisine göre dünyada Baby Boomers olarak bilinen Türkiye'de ise 68'Kuşağı adıyla anılan isyankar kuşak ve onun yetiştirdiği X Kuşağı kendilerinden sonra gelen Y Kuşağı'nın (1982–2004 yılları arasında doğanların) apolitik olduğunu iddia eder. Gene Türkiye'de 1980 darbesiyle oluşan siyasetsizleştirme döneminin ardından, 1980-sonrası doğumluların apolitik yetiştiği, Gezi olaylarının yaşandığı 2013'e kadar sıklıkla dile getirilmiştir.

Son yıllarda, dünya genelinde aralarında 10 yılı bulmayacak kadar yakın sürelerde benzeri toplumsal hareketlerin gerçekleştiği görülmüştür. Üretim ve bölüşüm yöntemlerinin teknolojinin etkisi altında hızla değiştiği aşikârdır. Kapsam ve pratikleriyle sınıfların ve reel politikanın bu yöntemsel değişikliğe paralel olarak değiştiğini kabul etmek gerekir. Aynı zamanda yeni sınıfların ortaya çıktığı ve sınıflar arası çizgilerdeki belirginliğin gittikçe azaldığı öne sürülebilir. Atomizasyonun ve iletişimin kolaylaşması gibi faktörler, yeni iş kollarının ortaya çıkmasına ve yeni toplumsal taleplerin türemesine, pazarın büyümesine ve kaynakların aktarıldığı yerlerin değişmesine neden olmuştur. Kısacası yaşanan teknik ve sosyal değişiklikler yeni bir siyaset yapma anlayışını zorunlu kılmıştır. 20. yüzyıl biterken dünyayı iki kutuplu anlayış şekillendirmişti. Oysaki yaşanan değişimler, eski zihniyetle yeni yüzyılın kavranmasına olanak tanımıyordu. Bu dönemde doğan nesil, 21. yüzyılın ilk çeyreğini yaşadı ve yaşadığını beğenmediği için kendi döneminin sağladığı aletlerle onu değiştirmeye çalıştı. Bu değişiklik çabası dünyada bir döneme damgasını vuran Renkli Devrimler'e, Arap Baharı'na ve 'İşgal Et' Hareketleri'ne neden oldu.

Bu çalışmada, Y Kuşağı olarak tanımlanan gençlerin Türkiye'de, demokrasi kavramından (Robert Dahl'ın belirlediği ilkeler çerçevesinde) ne anladığı ve dünya görüşünü paylaşmadıkları diğer yurttaşlarla müzakereye (Habermas'ın 'müzakereci demokrasi' anlayışı bağlamında) hazır olup olmadıkları sorgulanacaktır. Çalışmanın ikinci bölümü Y Kuşağı yurttaş-bireylerin 'politik' olma durumlarını irdelemektedir.

Çalışmanın bulguları, Ankara'da yaşayan Y Kuşağından belli sayıda gençle yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar ve odak grup çalışmalarının sonuçlarına dayandırılacaktır. Hem demokrasi anlayışı hem de politik olma durumları için ayrı odak grup tartışmaları yapılıp, analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Y Kuşağı, Demokrasi, Gençlik, Apolitik, Müzakere

ŞİDDET "ÇUKUR"UNDA DÖRDÜNCÜ KUVVET: TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNDEKİ ŞİDDET TEMASINI ÇUKUR DİZİSİ ÜZERİNDEN OKUMAK

Atıl Cem ÇİÇEK
Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, İİBF
Gökbörü ÖNALP
Öğr. Gör., Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO

ÖZET

Günümüz sosyal yaşamının önemli parçalarından olan iletişim ve medya teknolojileri, bireysel ve toplumsal bazı değişimleri de beraberinde getirmektedir. Organizma olarak, diğer canlılara göre duyularını anlamlandırma derecesi üstün olan insan, dış dünyadan duyuları sayesinde edindiği veri/bilgileri kimlik oluşturma sürecinde etkin olarak kullanmaktadır. Özellikle bilinçaltındaki unsurlar, bireyselleşme ve toplumsallaşma sürecinde rol üstlenme aşamasında yönlendirici bir nitelikte ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte davranış kalıpları, söylem şekilleri, olaylara göre verilen refleksler ve düşünce dünyası da temellendirilmektedir. Bu bağlamda, iletişim ve medya alanları vasıtasıyla empoze edilen doneler, gerçeklik ve sanallık ayrımını aştığında hayatı etkileyen unsurlar olarak değer kazanmaktadır. Sonuç olarak da iletişim ve medya teknolojisinden alınıp bilinçaltına yerleştirilen formlar, toplumun bazı kesimlerinde somut davranış kalıpları haline dönüşebilmekte, hatta egemen değerler olarak görülebilmektedir.

Son zamanlarda Türk medyasında görülen şiddet ve şiddeti övme temaları hiç şüphe yoktur ki toplumdaki birçok kişiyi etkisi altına almaktadır. Özellikle son dönemlerdeki toplumsal şiddet eğilimleri ve suçlarının artışı bu düşünceyi destekler niteliktedir. Kuşkusuz toplumsal şiddetin kaynağı toplumsal ve çevresel faktörlerin bir sentezi şeklindedir. Günlük medya kullanımının aşırı düzeylerde seyrettiği bir ülke olan Türkiye'de, medyadan etkilenme oranının da yüksek olması kaçınılmaz görülmektedir. Sözel, fiziksel veya psikolojik şiddeti medya üzerinden görsel ve işitsel olarak adeta devralan bireyler, bu durumu kimliklerine yansıtarak hayatlarını sürdürme eğiliminde olabilmektedirler. Böylelikle, zihinlerde yarattığı dönüşüm ile şiddet olgusu toplumsal bir tehdit olarak Türkiye'nin karşısına çıkmaktadır. Popüler kültüre şiddeti de ekleyen televizyon programlarının denetiminde, RTÜK kimi zaman etkisiz kalmakta ve toplumun her kesimi zararlı içeriklere karşılaşmaktadır.

Bu çalışmada; şiddet olgusu ve Türk televizyon dizilerine hakim olan şiddet teması, tarihsel ve betimsel olarak incelenerek, izlenme oranlarında üst sıralarda bulunan ve 3. sezonu devam eden "Çukur" dizisi şiddet teması bağlamında değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çukur Dizisi, Dördüncü Kuvvet, Medya, Şiddet.

DOĞU YÖNETİM ANLAYIŞINDA YÖNETİCİ ÖZELLİKLERİ: "NİZAMÜLMÜLK SİYASETNAME'Sİ ÜZERİNDE İNCELEME"

İsmail YAŞARALP
Sinop Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Siyaset Bilimi Kamu Yönetimi Bölümü, Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
Sezen ÖZEK
Dr. Öğr. Üyesi, Sinop Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Yönetici özelliklerine yönelik inceleme yapıldığında Batı dünyası literatürünün Doğu dünyasına da hâkim olduğu görülmektedir. Ağırlıklı olarak kavramsal, psikolojik ve teknik özellikler gibi başlıklar üzerinde durulduğu yani işe yönelik kapsam ile ahlaki boyutları içerdiği fark edilmektedir. Doğu yazınında daha çok toplumsal değerlerin öne çıktığı bu çalışmadan hareketle ifade edilebilir. Yöneticide olması istenen ve istenmeyen özelliklerin doğu literatüründe yansımasının ortaya çıkarılması amacıyla bu çalışmada; Büyük Selçuklu Devletinin en tanınmış vezirlerinin başında gelen Nizamülmülk'ün Siyasetname adlı eseri incelenmiştir. Siyasetnameler öğütleyici özellikteki geçmişten günümüze ışık tutan önemli eserlerdir. Nizamülmülk, 1018 yılında İran'ın Tus bölgesinde hayata gelmiş ve esas adı Ebu Ali Kıvamuddin Hasan bin Ali bin İshak et-Tûsî'dir. Devletin nizam ve düzeninin kurucusu anlamında olan Nizamülmülk ismi, kendisine yaptığı başarılı ve dürüst hizmetlerden dolayı Abbasi halifesi Kâim bi Emrillah tarafından verilmiştir. Selçuklu devletinin en iyi dönemlerini yaşamasında, Nizamülmülk'ün etkisi hemen hemen her konuda görülmektedir. Yazmış olduğu Siyasetname elli bir fasıldan oluşan, dolaylı anlatımın tercih edildiği kıssalarla süslenmiş bir eserdir. Bu çalışmada yöneticilerde olması gereken özellikler ile olmaması gereken özelliklerin neler olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmış ulaşılan sonuçlar, kelime sıklığına göre tablolaştırılmıştır. Tespit edilen özelliklerin eserdeki kullanımı yanında günümüz sözlük anlamları da ilave edilmiştir. Bu çalışmada taranan eserde, yazar tanıtımı, eserin yazıldığı dönemin özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasetname, Nizamülmülk, Devlet Yönetimi, Yönetici Özellikleri

SİYASAL PAZARLAMA KARMASI ELEMANLARININ SEÇMEN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİ DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

İbrahim İŞCAN
Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Önder Kürşat SARITEPE
Öğr.Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Mehmet Tevfik ASİLTÜRK
Öğr.Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Hakan KILIÇ
Öğr.Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ÖZET

19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarından itibaren dünya genelinde yaşanan bağımsızlık hareketleri ve akabindeki Dünya Savaşı sonrasında siyaset, halka dönük yapılan ve insanların yöneticilerini kendileri seçtiği bir düzene bürünmüştür. Siyasetin tüketici grubu olarak kabul edilen seçmen kavramı bu sayede siyasi hayata yerleşmiş ve siyasiler seçmenleri etkileyebilmek için çeşitli faaliyetler gerçekleştirmeye başlamıştır. Günümüz itibariyle bu faaliyetler teknolojinin tüm imkânlarıyla seçmenle birebir iletişime geçilecek kadar yoğunlaşmıştır. Seçmenler de bu çabalara karşılık oy tercihlerini yönlendirerek siyasi partilerin rakiplerinin önüne geçmesini sağlamışlardır.

Siyaset pazarlaması, özellikle demokrasinin toplum hayatına yerleşmesiyle ele alınması gereken bir kavram haline gelmiştir. Siyasilerin potansiyel seçmenlerini etkilemesinde ve iktidarı ele alması için gereken oyları kazanmasında, iyi bir siyaset pazarlaması stratejisi oluşturması ve doğru şekilde uygulaması gerekmektedir.

Bu bağlamda Siyasal Pazarlama Karması Elemanlarının Seçmen Davranışlarına Etki Düzeyi incelendiğinde, özellikle parti liderinin ve siyasi görüşün daha yoğun bir etken olduğu görülmektedir. Seçmenler tercihlerinde bu etkenlerin dışında parti programı, icraatları ve vaatleri gibi farklı etkenlere de ilgi duymaktadırlar. Bu etkenler demografik özelliklere göre değişim gösterse de parti lideri etkeni tüm değişkenlerde ön plana çıkmaktadır.

Bu araştırmanın amacı; özellikle ülkemizde de sık sık gerçekleşen seçim süreçlerinde seçmenlerin siyasi partilerin tutundurma karmasına olan ilgi düzeylerinin demografik faktörlere göre farklılıklarının belirlenmesidir. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmış, örnekleme yöntemi olarak da basit tesadüfi örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Örneklem büyüklüğü olarak ise Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde görev yapan personeller arasından; % 95 Güven Düzeyi ve % 5 Hata Payı oranları kabul edilerek 348 kişi belirlenmiştir. Anket formları deneklerin bir arada olduğu ortamlarda yüz yüze görüşme yöntemi ile doldurulmuştur. Elde edilen veriler T Testi, Anova Testi, Tukey Testi ve Tamhane Testi yöntemleriyle test edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seçmen Davranışı, Siyaset Pazarlaması, Propaganda, Parti Lideri.

MODERN DÜNYADA TOPLUMSAL EŞİTSİZLİKLERİN YENİDEN ÜRETİLMESİ BAĞLAMINDA KÜLTÜREL SERMAYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Selçuk AYDIN
Dr. Öğr. Üyesi Atatürk Üniversitesi,
Muhammed BAHADIR
Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

İnsanın toplumsal bir varlık olduğu kabul edildiğinde hayatını sürdürebilmesi için başka insanlarla birliktelikler geliştirmesi kaçınılmazdır. Bu birliktelikler ise, toplumsal etkileşim ve ilişkilerin oluşmasına neden olmaktadır. İnsanın geliştirdiği etkileşim ve ilişki ağları ise hem toplumsal hem de tarihsel olarak farklılık arz etmektedir. Toplum olarak organize bir yaşantıyı inşa eden insanın geliştirdiği bu ilişkiler ağında eşitlik olgusu ise her zaman temel bir paradoks olarak karşılık bulmuştur. Toplumsal yaşantıda insan, hayatının her döneminde eşitlikçi bir yaşamın arayışı içerisinde olmuştur. Ancak örgütlenmiş bir yapı da eşitliğin nasıl ve ne şekilde olacağı ve de reel hayatta nasıl karşılık bulacağı ise insanlıkla birlikte yaşıt bir sorun olarak varlığını sürdürmüştür.

Eşitlik iddiası kulağa hoş gelse de insanlık, tarihin her döneminde farklı eşitsizlik türlerini toplumsal yaşantısında üretmiştir. Modernite/modernizm, geçmişin eşitsiz ilişki kalıplarını ortadan kaldırma adına daha adil ve rasyonel bir dünya/toplum kurma iddiasına sahiptir. Geçmişle kıyaslandığında din, kan bağı, soy ve güce dayalı eşitsizlik içeren anlayışlar yerine akla ve bilime dayalı insanı temel alan daha eşitlikçi bir toplum tasavvuru modern dünyanın temel ilkelerinden biri olmuştur. Ancak modernitenin ortaya koyduğu eşitliğe dayalı toplum anlayışı reel hayatta farklı eşitsizliklerin üretilmesini engelleyememiştir. Moderniteyle birlikte karşılık bulan demokratik sistemler hukuk ekseninde vatandaşlık olgusu üzerinden eşitlikçi bir siyasal sistemi hayta aksettirse de toplumsal sistem bütünsel olarak değerlendirildiğinde hayatın farklı alanlarında eşitsizlik üretmeye devam etmektedir. Bu kapsamda modern dünya kültürel sermaye üzerinden eşitsizliklerin üretildiği/yeniden üretildiği bir içeriğe sahiptir. Modern dünyada görünmez bir el ya da görünmez bir takım bariyerler bireylerin yaşantılarında farklı bir takım eşitsizliklerin üretilmesine neden olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı modern dünyada karşılık bulan toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretilmesinde kültürel sermaye kavramının önemini, kuramsal ve tarihsel bir değerlendirmeyle ortaya koymayı amaçlamaktadır.

***Anahtar Kelimeler*:** Eşitsizlik, Kültürel Sermaye, Yeniden Üretim, Modern Toplum

AVRUPA BİRLİĞİ'NE KATILIM SÜRECİNİN TÜRKİYE SİYASETİNE YANSIMASI VE ALTERNATİF ÖRGÜTLER

Didem SAYGIN
Dr. Öğr. Üyesi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
BİİBF, Kamu Yönetimi Bölümü
Asime Dilara ERDEM
Uzm. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Doktora Öğrencisi

ÖZET

Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) kurulmasından sonra 31 Temmuz 1959 yılında Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik sürecini başlatmıştır. Üyelik süreci gerçekleşene kadar geçerli olacak 1963 tarihli Ankara Antlaşması ile bu süreçte ortaklık gerçekleşmesi hedeflenmiş böylece üyelik başvurusu hukuki bir nitelik kazanmıştır. 2005 yılında ise AB ile müzakere süreci resmen başlamıştır. Geçmişten günümüze kadar birçok uyum yasası paketi yoğun bir şekilde Meclis'ten geçirilmiştir. Özellikle 2002-2004 yılları arasında sekiz Uyum Paketi, 2001 ve 2004 yıllarında da iki Anayasa Paketi TBMM'de kabul edilmiştir. Bununla birlikte, uyum kapsamında temel hak ve özgürlüklere ilişkin hükümler genişletilerek demokrasi ve hukukun üstünlüğü, insan hakları gibi alanlarda çalışmalara ve yeni reformlara devam edilmiştir. Ancak tarihsel süreçte AB-Türkiye ilişkileri uluslararası sistemde yaşanan değişimler ve Avrupa bütünleşmesinde yaşanan gelişmeler ışığında inişli çıkışlı bir ilişki içerisindedir. Hem uzun süren müzakere süreci hem de üye ülkelerin siyasi engelleri nedeniyle Türkiye-AB ilişkileri karamsarlığa bürünse de mülteci krizinin AB-Türkiye işbirliği ile aşılabileceği ve bu yönde ortak çalışmaların yapılması ilişkilerin yeniden canlanması açısından önemli bir adımdır. Ancak yaklaşık 60 senedir süregelen ilişkilerin tam üyelik ile sonuçlanamaması Türkiye'yi farklı alternatiflere yöneltmiş midir ya da yöneltecek midir?

Bu çalışmada Türkiye'nin 1959 yılıyla başladığı AB yolunda, inişli çıkışlı politik süreçleri ayrıca Türkiye'nin siyasi olarak AB karşısındaki duruşu ve AB'ye yönelik oluşturabileceği alternatifler özellikle son dönemdeki güncel gelişmeler dikkate alınarak değerlendirilecektir. Bu durumda uluslararası arenadaki alternatif örgütlerin varlığı ve Türkiye ile olan ilişkileri de önem kazanmaktadır. Türkiye'nin hem AB ile olan ilişkisi hem de diğer örgütlerle olan ilişkisi değerlendirirken siyasi açıdan farklı bir uluslararası örgüte katılımın AB'ye alternatif olup olamayacağı irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: AB-Türkiye İlişkileri, Uluslararası Örgütler, Şanghay İşbirliği Örgütü, ASEAN, AB Siyaseti.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDE BAŞKANIN YASA GÜCÜNDE KARARNAME ÇIKARMA YETKİSİ

Özge ÇELEBİ
Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniv., İİBF,
SBKY Bölümü

ÖZET

Başkanlık rejimi (sistemi) Dünya'da ilk kez Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından ortaya konulan ve kuvvetler ayrılığına dayanan bir siyasal rejim türüdür. ABD'nin ve aynı zamanda Dünya'nın ilk yazılı Anayasası olan 1787 ABD Anayasası ile bu rejimin temelleri atılmış ve sonrasında birçok Latin Amerika ülkesi başta olmak üzere, çeşitli devletler tarafından bu model benimsenmiştir.

Kuvvetlerin sert ayrılığına dayanan başkanlık rejiminde, ayrı seçimlerle işbaşına gelen yasama ve yürütme güçleri, birbirlerinden hem organik hem de fonksiyonel olarak tamamen ayrılmaktadır. Tek başlı yürütme yapısı içinde başkan, federal devletin hem iç hem de dış ilişkilerine ilişkin yetkilere sahiptir. ABD Başkanı, devlet idaresinin başı olmakla birlikte çeşitli atama ve azil yetkilerine sahiptir. Ancak bunun dışında başkanın yasama yetkisine ilişkin kullandığı, veto, af, federal yüksek mahkeme atamaları, ulusa sesleniş, doğrudan ya da dolaylı olarak yaptığı önemli yasama işlemleri de mevcuttur. Yürürlükte bulunan kanunların yorumlanması dolaylı olarak yapılan yasama işlemleri grubundadır. Ancak bundan daha önemli olan, başkanın bizzat çıkardığı ve doğrudan yasama işlemleri grubunda yer alan başkanlık kararnameleridir.

ABD dışında birçok ülke tarafından benimsenen başkanlık rejimlerinde ve dahası yarı-başkanlık rejimlerinde de, devlet başkanına verilen kararname çıkarma yetkisi tartışmalara sebep olmakta ve mevcut kararnamelerin anayasal sınırları, üst norm değeri taşıyıp taşımadığı, yargısal denetimi gibi meselelerde belirsizlikler yaşanmaktadır. Zira siyasal rejimlerin nitelendirilmesi, ilgili devlet başkanının yetkilerinin genelinin derecelendirilmesi ile mümkün olup, bu yetkiler içinde başkanlık kararnamelerinin düzenleme alanının sınırları oldukça önem taşımaktadır. Çalışmamızda başkanlık rejiminin tarihi çıkış noktası olan ve tüm başkanlık sistemleri arasında klasik (saf) şeklini koruyan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın kararname yetkileri incelenecektir. ABD Başkanı'nın kararname çıkarma yetkisinin anayasal sınırlarının tespiti, başkanlık rejimi ya da türevlerini tercih eden ülkeler için de karşılaştırma bakımından önemli veriler ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amerikan Başkanlık Sistemi, Kararname, Yasa Gücünde Kararname, Devlet Başkanının Yetkileri, Siyasal Rejimler.

NÜFUZ ALANLARI VE ULUSLARARASI TOPLUM: JEOPOLİTİKTEN EVRENSELCİLİK ELEŞTİRİSİNE

Cavit Emre AYTEKİN
Arş. Gör., Kafkas Üniversitesi

ÖZET

Nüfuz alanı, uluslararası politikayı güç siyaseti perspektifinden inceleyen araştırmalarda sıklıkla başvurulan kavramlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte nüfuz alanlarının uluslararası sistem içerisindeki kurumsallaşma sürecinin ve uluslararası toplum açısından işlevlerinin incelenmesi söz konusu olduğunda kavramın, siyasi coğrafyaya dair çağrışımlar taşıyan dar anlamının dışında ele alınması gerekmektedir. Zira imparatorluk çağının anahtar kavramları arasında yer alan nüfuz alanları modern uluslararası sistemin dönüşümü süreçlerinde ortaya çıkan maddi ya da normatif değişimlerle birlikte yeni bir içerik ve işlev kazanmaktadır. II. Dünya Savaşı sonrası uluslararası sistemde ortaya çıkan dönüşüm nüfuz alanlarına ideolojik/iktisadi yeni boyutlar kazandırırken, soğuk savaş sonrası yaşanan dönüşüm bu boyutları geride bırakarak çoğulculuk ve çok merkezlilik söylemine dayanan bir güç dengesi ve kurumsallaşma sürecini nüfuz alanlarının kapsamına almıştır. Çalışmada bir güç ilişkisi olarak ele alınan nüfuz alanının genişleyen kapsamı doğrultusunda uluslararası toplumun normatif yönüne nasıl hizmet ettiği, İngiliz Okulu kuramının uluslararası sistemin işleyişine yaklaşımı ışığında açıklanacaktır. Çalışma, İngiliz Okulu yaklaşımının uluslararası toplumun normatif yönünü güç dengesi ile ilişkilendiren özgün perspektifini kullanarak nüfuz alanları ile uluslararası toplumun en genel normlarından "devletlerin egemen eşitliği" ilkesi arasındaki ilişkiyi inceleyecektir. Bu ilişkinin ortaya çıkarılması için uluslararası hukuktaki kuvvet kullanımına dair kabuller ve çatışma çözümü seçeneklerinde nüfuz alanlarının sahip olduğu konum ve rol sorgulanacaktır. Uluslararası hukuk ve diplomasi pratikleri dışında, çoğulculuk ve çok merkezlilik söylemlerinin de nüfuz alanlarını imparatorluk çağından bugüne taşıyan meşruiyet kaynakları arasında olduğu çalışmada ileri sürülecek, böylece nüfuz alanı, benzer anlamlara sahip, askeri müdahale, bölgesel güvenlik kompleksi, bölgeselcilik gibi kavramlardan ayrıştırılaraktır.

Anahtar Kelimeler: Nüfuz Alanları, İngiliz Okulu, Uluslararası Politika, Güç Dengesi

ORTA ASYA ÜLKELERİNİN ALGILADIĞI GÜVENLİK TEHDİTLERİ NEDENİYLE UYGULADIĞI POLİTİKALAR: KIRGIZİSTAN

Atahan Birol KARTAL
Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi

ÖZET

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını elde eden Orta Asya ülkeleri birçok güvenlik tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Bunların sıralamak gerekirse ekolojik sorunlar, etnik sorunlar, sınırlardan ortaya çıkan sorunlar bunun yanı sıra en önemlisi yabancı terörist savaşçı olarak ülkeden ayrılan ve başka ülkelerdeki radikal grupların içerisine giren vatandaşlardır. Bunların geri dönüşlerinde karşılaşılabilecek sorunlar da ülkelerin güvenliğini etkilemektedir. Bu sorunların ortaya çıkışında Sovyetler Birliği döneminde belirlenen sınırlar, hemen bu bölgenin güneyinde yer alan Afganistan'daki istikrarsızlık ve ekonomik olarak bu ülkelerin karşılaştığı sorunlar büyük yer tutmaktadır. 11 Eylül saldırıları sonucu dünya kamuoyunun ilgisini çeken Orta Asya ülkeleri, Afganistan'da istikrarı sağlamak için yapılan harekat ile ilgi çekmiştir. Bölgede ortaya çıkan sosyal sorunlarla birlikte ekonomik sorunlar ve yolsuzluk halkların hükümetlere olan güvenini azaltmış, Orta Asya ülkelerinde yaşayanların radikal grupların eleman devşirmesi için uygun ortamı hazırlamıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrası ortaya çıkan Orta Asya'daki beş ülke istikrarsızlıklarının önüne geçmek adına bölge dışı ve içerisindeki ülkelerle işbirliği içerisine girmiştir. Rusya Federasyonu'nun nüfuz alanı olarak gördüğü bu bölge Rusya'nın güvenlik algılamaları ve doğrudan topraklarına etki edebilecek tehditlere karşı bir tampon bölge olması açısından önemlidir. Bölgenin zengin enerji kaynaklarına sahip olması nedeniyle küresel rekabet alanı haline gelmesi de bölge ülkelerinin güvenlik tehditlerini ve risklerini artırmaktadır. Orta Asya ile sınırı olan ve bu bölgenin hemen yanı başında büyük nüfusa sahip Çin de artan enerji ihtiyacı, ticaret ve içerisinde bulunan etnik yapılar nedeniyle buradaki ülkelere ilgi göstermektedir. Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan arasında üçe bölünmüş olan Fergana Vadisi de nüfus yoğunluğu ve verimli toprakları nedeniyle bu ülkeler arasında sorun haline gelmiştir. Bu çalışmada Orta Asya'daki güvenlik algılamaları, işbirliği girişimleri, uyuşturucu trafiği ile mücadele ve bölgede istikrarın sağlanmasına etkileri Kırgızistan özelinde analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya, Rusya Federasyonu, Yabancı Terörist Savaşçılar, Sınır Sorunları, Enerji

"TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKASININ ŞEKİLLENMESİNDE AVRUPA BİRLİĞİNİNE UYUM SÜRECİNİN KATKISI"

Didem SAYGIN
Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
BİİBF, Kamu Yönetimi Bölümü
Orhan Veli ALICI
Doç. Dr., Tarsus Üniversitesi, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Avrupa Birliği (AB) kurulduğu ilk yıllarda siyasi ve ekonomik temele dayandığından Çevre Eylem Planlarının ilk uygulandığı 1973 yılına kadar çevreye ilişkin üye ülkelerde ortak bir uygulamadan söz edilemez. Özellikle ilk kurucu metinlerde çevreye ilişkin düzenlemeler yer almamaktadır. 1970'li yıllarda İtalya temelli "Roma Kulübü" olarak adlandırılan grubun çevreye dair dikkat çeken tutumları çevreye yönelik yeni adımların öncüsü olmuştur. Bu yıllarda atılan bu adım daha sonra çevre ile ilgili başlıkların AB temel metinlerine girmesini sağlamıştır. Avrupa Tek Senedi ile çevre sorunları ilk kez bir kurucu metinde yer almış sonrasında Maastricht vb. temel düzenlemelerde de detaylandırılmıştır. Ayrıca ilki 1972 yılında Paris Zirvesi'nde yapılan Çevre Eylem Programları günümüze kadar 7'ye ulaşmıştır. AB mevzuatında yapılan çevreye ilişkin çeşitli düzenlemeler üye ülkeler için bağlayıcı bir mahiyet taşımaktadır. Ayrıca Türkiye gibi müzakere süreci devam eden ülkeler için de çevre fasılları belirleyici bir rol üstlenmektedir. Özellikle çevre mevzuatının dayandığı "Çevre Hakkı" başta olmak üzere "kirleten öder", "bütünleyicilik", "yüksek seviyede koruma", "kaynakta önleme", "önleyicilik" ve "ihtiyat" gibi temel çevre ilkeleri AB'ye taraf olan ülkelerce içselleştirilerek tatbik edilmesi bir öncelik haline gelmeye başlamıştır. Çevrenin yönetimi ve korunması noktasında meydana gelen ihlallerde ise yargısal bir denetim mekanizması da bulunmakta olup, bu gibi durumlarda devreye AB Adalet Divanı (ABAD) girmektedir.

Bu amaçları sağlamaya çalışan AB ile Türkiye arasında AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES) (2007-2023) belirlenmiş olup, bu belgede Türkiye'nin, AB'ye katılımı için çeşitli ön koşullara yer verilmiştir. Söz konusu koşullar olarak iklim değişikliği, su kalitesi, atık yönetimi, doğa koruma, kimyasallar, hava kalitesi, endüstriyel kirlenmenin kontrolü ve gürültü alanında önemli düzenlemelerin yapılması gerekmiştir. Buna bağlı olarak da Türkiye'de çevreye dair konularda önemli yönetmelikler çıkarılarak yürürlüğe konulsa da uygulama sürecine geçişte kimi gecikmelere rastlanılmış, Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu ile Su Kanunu Tasarıları özelinde nihai bir sonuca varılamamıştır. Bu çalışmada, öncelikle AB'nin çevre ile ilgili düzenlemelerine kısaca yer verilecek olup, AB üyesi ülkelerin mevcut mevzuatlarına ne kadar uydukları ABAD'a çevre ile ilgili taşınan davalar ve sonuçları açısından değerlendirmeye alınacaktır. Bu kapsamda Türkiye'nin gerek AB çevre direktifleri gerekse yapmış olduğu düzenlemeler bazında AB'nin neresinde olduğu irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: AB Çevre Politikası, Çevre Hukuku, Çevre Eylem Programı, Türkiye

ORMANSIZLAŞMANIN ÇEVRE HAKKI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aslı YÖNTEN BALABAN
Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
İnci ÇOBAN İNCE
Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi

ÖZET

Çevrenin korunmasına ilişkin düzenlemeler eski hukuk sistemlerinde de görülmekle birlikte, çevre sorunlarına ilişkin küresel düzeyde farkındalık 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra artmıştır. Hızlı nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme, turizm gibi faaliyetlerin doğal kaynaklar üzerinde yarattığı baskıyla birlikte çevreye ilişkin yaşanan sorunlar insan yaşamını tehdit etmeye başlamıştır. Çevre sorunlarına yönelik politika arayışlarında önemli bir yere sahip olan 1972 tarihli Stockholm Konferansı, çevre hakkının ilk defa dile getirildiği konferanstır. Çevre hakkı "İnsan, onurlu ve iyi bir yaşam sürmeye olanak veren nitelikli bir çevrede, özgürlük, eşitlik ve yeterli yaşam koşulları temel hakkına sahiptir." şeklinde tanımlanmıştır. Küresel düzeyde çevre hakkına ilişkin yaşanan gelişmeler ulusal düzeydeki mevzuatımıza da yansımıştır. Çevre hakkı Türkiye'de ilk defa 1982 Anayasası'nın 56. maddesinde "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşın ödevidir." hükmüyle yer almıştır.

Çevre hakkının gerçekleştirilmesinde, ormanlar, su döngüsünün sağlanması, oksijen deposu olması, biyolojik çeşitliliğinin korunması, erozyonu önlemesi, iklim değişikliğiyle mücadele gibi çok sayıda sağladığı faydayla birlikte önemli bir yere sahiptir. Günümüzde ormanlık alanların, hızlı nüfus artışı, kentleşme, sanayileşme başta olmak üzere çeşitli insan faaliyetleri ve doğal sebepler nedeniyle git gide azalması, insan yaşamının sürdürülebilirliğini tehlikeye düşürmektedir. Ormansızlaşmanın önlenmesi ve ormanların gelecek nesillere aktarılması, ülke içinde ormancılık politikasının geliştirilmesini gerekmektedir. Ormanların korunması ve geliştirilmesi, çevre hakkının gerçekleştirilmesinde önemli bir adım olacaktır.

Çalışma, yerli ve yabancı literatür taramasına dayanmaktadır. Çalışmada günümüzde küresel ve ulusal düzeyde önemli bir sorun alanı olan ormansızlaşma konusunun çevre hakkı açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Hakkı, Orman, Ormansızlaşma, Sürdürülebilirlik

AKILLI BİR KENT ÖRNEĞİ, İSTANBUL: AFET YÖNETİMİ, ULAŞIM VE GÜVENLİK

Semih KÖSEOĞLU
Giresun Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi
Mehmet Okan BALCI
Giresun Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi
Sönmez DÜZGÜN
Giresun Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Teknoloji, insanlık tarihi boyunca savaş, ticaret gibi birçok alanda kullanılmıştır. 21. yüzyılla teknolojinin hem ulaşılabilirliği artmış hem de hayatımızın tamamını kaplamıştır. İnsan yaşam alanını oluşturan kentlerde bu teknolojik gelişmelerden nasibini almaktadır. Bu nedenle birçok insan faaliyeti teknolojiyle daha kolay, basit ve ulaşılabilir hale gelmektedir. Teknoloji insan yaşamını kolaylaştırmanın yanında güvenlik amacıyla da kullanılabilir. Bu noktada kent ile teknolojinin uyumu önem kazanmıştır.

Medeniyet, güvenlik tehditlerine karşı devamlı bir arayış içerisinde olmuştur. Tarihi süreç içerisinde medeniyeti tehdit eden sorunlar genelde savaş temelli olmuştur. 21. yüzyıla gelindiğinde ise kentler medeniyetin odağı haline gelmiştir ve kendine özgü tehditler de beraberinde ortaya çıkmıştır. Bu perspektiften bakıldığında kentlerde, nüfus artışı ve hizmet talebinin artmasıyla, afet, göç, ulaşım, hava kirliliği gibi sorunları ortaya çıkmıştır. Sosyal ve kültürel etkileşimin yoğun olarak yaşandığı kentler bu sorunlardan olumsuz etkilenmektedir. Teknolojinin önemli bir ilerleme katetmesi ve kentli nüfusun bu sorunlara karşı bilinçlenmesi ile bir önleme kapasitesine ulaştığının göstergesidir.

Köklü bir kentleşme tarihine sahip olan İstanbul'un güvenlik, afet, hava kirliliği, ulaşım, altyapı yetersizliği gibi kronik hale gelmiş sorunları vardır. İstanbul büyük bir şehir olması nedeniyle sorun oluşturma ve sorunları çözme kabiliyeti açısından diğer kentlerimize göre farklıdır. Buradan hareketle İstanbul'da bu sorunlara nasıl çözümler üretildiği ve uygulandığı incelenecektir. Bu inceleme 2000 yılı ve sonrasında yapılan faaliyetleri kapsamaktadır. Kentin sosyal, kültürel ve yönetsel açısından gelişen teknolojiyle olan uyumu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın kapsamını İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları oluşturmaktadır. Bu kapsamda incelenen faaliyetler İBB öncülüğünde geliştirilen ve uygulanan çözümlerdir. İstanbul, ülkemizin en fazla nüfusuna ve yapı stoğuna sahip şehridir. Aynı zamanda en çok turist çeken kenti olması nedeniyle öncü bir görünümdedir. İstanbul'daki bu yapı nedeniyle ortaya çıkan problemlere verilen cevaplar ülkemizde diğer kentlere de bir örnek teşkil edecektir. Çalışmanın amacı ve önemi bu faaliyetlerin literatüre kazandırılmasıdır. Çalışma İstanbul için yapılmış olan faaliyet, rapor ve literatürden faydalanarak oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kent, Akıllı Kent, Afet, Ulaşım, Güvenlik

EŞİTSİZ DAĞILAN KENTSEL KOLEKTİF HİZMETLERİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATTAKİ İŞ YÜKÜNE ETKİLERİ: MALATYA İLİ TANDOĞAN MAHALLESİNDE BİR İNCELEME

Esra TUNÇ
İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Kentleşme ve Çevre Sorunları Bilim Dalı,
Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Kentsel kolektif hizmetler, başlıca kanalizasyon, ulaşım, içme suyu hizmetleri olmak üzere çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık gibi kentsel hizmetleri kapsamaktadır. Kolektif hizmetler belirli şekilde sınıflandırılsalar da bu hizmetler kentsel mekânda eşit şekilde dağılmamaktadır. Bu eşitsiz dağılım çeşitli nedenlere bağlı olmakla birlikte başlıca sebeplerini değişen ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel faktörler şeklinde sıralamak mümkündür. Kentsel kolektif hizmetlerin dağılımında yaşanan eşitsizlikler, kentsel mekânda yaşayan tüm bireyleri de eşit şekilde etkilememektedir. Bu durumun ortaya çıkmasına da toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri neden olmaktadır.

Kentsel kolektif hizmetlerin kentsel mekânda eşitsiz dağılmasından dolayı özellikle yoksulların yaşadığı mahallelerde yerine getirilmeyen ya da yeterince sunulmayan hizmetler toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak o mekânda yaşayan kadınlar tarafından yerine getirilmektedir. Bu durumda kadınlar, gündelik hayattaki ve hane içerisindeki iş yüklerine ek olarak eksik kolektif hizmetlerin tamamlayıcısı olmaktadır. Bu durum da kentsel mekândaki çifte eşitsizliği yansıtmaktadır.

Çalışma ile kentsel kolektif hizmetlerin kentsel mekânda eşitsiz dağılmasının toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak kadınların gündelik hayattaki iş yükünü arttırdığının ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Çalışmanın dayandığı araştırma sorusu şudur: **"Kolektif hizmetlerin kentsel mekânda eşitsiz dağılması kadınların günlük iş yükünü nasıl etkiliyor?"** Bu soruya da kentsel kolektif hizmetlerden biri olan çevre temizliğinin eşitsiz dağılması üzerinden cevap aranmıştır. Çevre temizliği hizmetinin eşitsiz dağılmasına bağlı olarak ortaya çıkan eksiklik kadınlar tarafından tamamlanmaktadır. Bu durumda da kolektif hizmetlere erişimin azalması kadınların gündelik hayattaki iş yükünü arttırmaktadır.

Çalışmadaki sorulara nitel araştırma teknikleri ile elde edilen verilerle cevap aranmıştır. Çalışmanın saha araştırması ise Malatya'da bulunan ekonomik olarak alt ve alt-orta gelir grubunun yaşadığı Tandoğan Mahallesinde yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kolektif Hizmet, Gündelik Hayat, Toplumsal Cinsiyet İlişkileri, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleri

KENTLEŞME SÜRECİNDE EKONOMİK VE SOSYAL YOKSULLUK

Muhammed YEŞİLGÜL
Gaziantep Üniversitesi, SBE,
Kent Çalışmaları A.B.D., Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Çok köklü bir geçmişi olan yoksulluk kavramının, süreç içerisinde farklı kostümlere büründüğü, kentleşmenin hızlanmasıyla çok net bir şekilde görülmektedir. Küreselleşmeye bağlı olarak gelişen kentleşme süreci, beraberinde bir dizi sorunlar getirmektedir. Bu sorunların belki de en önemlisi olan yoksulluk kavramı, insan hayatını ve yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Günümüz yoksulluğu, küreselleşmenin artmasıyla bütün bir şekilde kapitalizmin kıskacına girmiştir. Küreselleşmeyi kapitalizmin bir aracı olduğunu varsayacak olursak, temel hedefin sermaye birikimi ve bunun için yeni mekân arayışı olduğu görülmektedir. Tüm bu gelişmelerin sonunda yoksulların rolü değişmekte, ekonomik temelli olan rolsüzlükleri, sosyal rolsüzlüğe dönmektedir. Öte yandan küreselleşmeyle birlikte, insanların toplum içerisinde birbirlerine karşı olan etkileşimleri de değişmektedir: Aynı kentte yaşayan, yüz binlerce insanın birbirinden habersiz olması, düşünülmesi gereken bir durumdur. Toplumlarda yaşanılan bu tür ayrışma ve duygu erozyonları, yoksulluğun etkili olmasına dayanak oluşturmaktadır. Kentlerde yaşanan sosyal dışlanma, suya atılan bir taş misali dalga dalga büyümekte ve her geçen gün daha fazla hissedilmektedir. Ayrıca yoksullara yöneltilen haksız eleştiriler ve önyargılar, durumu daha da vahimleştirmektedir. Bir toplumda varsıl ile yoksul arasındaki farkın büyüklüğüne göre yoksulluğun şiddeti de büyümektedir. Küçük bir çıkarım yapacak olursak; ekonomik yoksulluğun zirvesi açlık, sosyal yoksulluğun zirvesinin de dışlanmışlık olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmada yoksulluğun sosyal ve ekonomik boyutlarının, kentleşme öncesi ve sonrası değişim ve dönüşümleri irdelenmiştir. Küreselleşmenin işçiliğini yapan kentleşme süreci, ekonomik yoksulları yoksulluğun çok daha kötü bir boyutu olan sosyal yoksulluğa nasıl ittiği ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada genel bir literatür taraması yapılmıştır. Konuyla ilgili yazılmış kitaplar, yayınlamış tez, makale, bildiri ve dergi yazıları üzerinden geniş bir okuma yapılmıştır. Nitel araştırma tekniklerinin kullanıldığı bu çalışmada örnek olaylar karşılaştırılarak çıkarımlarda bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Küreselleşme, Ekonomik Yoksulluk, Sosyal Yoksulluk, Sosyal Dışlanmışlık

İSLAM KENTİ TARTIŞMALARININ ELEŞTİREL DEĞERLENDİRMESİ

Ülke Evrim UYSAL
Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

İslam ve kent arasındaki yakın ilişki, İslam'ın doğuşu ve yayılmasını izleyen dönemde başta Ortadoğu, Kuzey Afrika, Güney Avrupa ve Orta Asya'da olmak üzere birçok yeni kentin kurulduğu, ardından bu kentlerde ve İslam devletlerinin egemenliğine geçen yerleşimlerde yeni siyasi ve idari mekanizmalar ve kurumların oluşturularak farklı bir kentsel uygarlığın ortaya çıkması gibi yüzyıllar süren bir dönüşümün incelenmesiyle kolaylıkla tespit edilebilir. Medine merkezli İslam devletinin daha kuruluşundan itibaren kent merkezli bir siyasi yapılanmaya dayanması ve çok sayıda farklı İslam devletinin mimariden sanata, idari teşkilattan hukuka kent temelli bir uygarlığa sahip olması bu yakın ilişkinin tarihsel arka planını oluşturur. Tüm bu somut verilere rağmen kentsel çalışmalar alanındaki ilk bilimsel yapıtların Avrupa kentlerinin incelenmesine odaklanması ve Avrupa dışındaki kentlerin ve kentsel yapıların ihmali, İslam kentlerinin kuramsal sınıflandırılmasını ve kapsamlı bir İslam kenti tipolojisinin oluşturulmasını sekteye uğrattı. Özellikle Şehir isimli çalışmasıyla Avrupa kentlerine odaklanan Weber'den itibaren kentsel çalışmalar alanında uzun süre egemen olan Avrupa-merkezcilik, siyasi özerkliğe ve sivil toplum yapısına sahip olmadığı öne sürülen 'Doğu' kentlerinin uzun süre görmezden gelinmesine neden oldu. Dahası, Weber'in özerklik ve kimlik gibi ayırt edici özellikleri bulunmayan, birbirlerinden farksız olarak nitelediği İslam kentlerine yönelik Oryantalist yaklaşımı, özünde Weberci, Self-oryantalist bir 'İslam Kenti' kavramını doğurdu. Avrupa kentlerindeki yapılı çevrenin ve özerk kurumların İslam kentlerinde de var olduğunu iddia eden ve Weber'in çalışmalarındaki kilise, lonca, kent kimliği gibi kavramların İslami karşılıklarını bulmaya çalışan kimi araştırmacılar, temelde Weber'in Avrupa-merkezciliğinin uzantıları konumuna düştüler. Bu iki yaklaşıma da mesafeli olan bu çalışmada İslam ve kent özdeşliği vurgulanarak, Oryantalist Weberci ve Self-oryantalist 'İslam Kenti' yaklaşımları eleştirel bir şekilde değerlendirilecektir. Bu doğrultuda çalışma, 'Bir İslam Kenti var mıydı' sorusuna yanıt aramaktan ziyade kapsamlı bir İslam Kenti tipolojisinin oluşturulmasının koşullarını inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: İslam Kenti, Max Weber, Oryantalizm, Self-Oryantalizm, Kentleşme

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ÇERÇEVESİNDE 25. TARAFLAR KONFERANSI (COP25)

Uğur SADİOĞLU
Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Erkan AĞIRALAN
Hacettepe Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü,
Doktora Programı Öğrencisi

ÖZET

İnsanların doğrudan ya da dolaylı olarak neden olduğu çevresel sorunlar her geçen gün hem çeşitlenmekte hem de farklı boyutlar kazanmaktadır. Çevresel sorunların başında ise iklim değişikliği gelmektedir. Küresel bir sorun olan iklim değişikliği ile mücadelenin ilk adımı 1992 yılında Birleşmiş Milletlerin "*Earth Submit*" adı ile Rio de Janeiro kentinde yapmış olduğu konferansta "Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin (BMİDÇS)" kabul edilmesi ile atılmıştır. Bu sözleşmenin yürürlüğe girdiği 1994 yılından itibaren her yıl Taraflar Konferansı (COP) düzenlenmektedir. Japonya'nın Kyoto kentinde 1997 yılında düzenlenen 3. Taraflar Konferansında (COP3), dünya çapında sera gazlarının azaltılması için bağlayıcı hedefler içeren "Kyoto Protokolü" imzalanmıştır. Taraflar Konferansları arasından önemli sonuçlar çıkan bir diğeri ise COP21'dir. 2015 yılında Paris'te düzenlenen COP21'de; 2020 yılında devreye girecek olan yeni anlaşmanın müzakerelerine başlanmış ve bu müzakereler sonunda nihai hale getirilen "Paris Anlaşması" kabul edilmiştir. Geçtiğimiz günlerde Rusya'nın da Paris Anlaşması'nı onaylaması ile birlikte bu anlaşmaya imza atan 197 ülkeden anlaşmayı onaylamayan sadece sayılı ülkeler kalmıştır. Bu ülkeler arasında G20 üyesi olan tek ülke Türkiye iken ABD ise geçtiğimiz Kasım ayında anlaşmadan çekilmek üzere resmi başvuruda bulunmuştur.

Bu bağlamda, "Harekete Geçme Zamanı" sloganı ile 2-13 Aralık 2019 tarihleri arasında Madrid'de düzenlenen 25. Taraflar Konferansı (COP25) hem Türkiye hem de tüm dünya için önem arz etmektedir. Özellikle sera gazı emisyonlarının 2018'de rekor bir seviyeye ulaşması ile birlikte Paris Anlaşması çerçevesinde, önümüzdeki 14 ayın yol haritasının oluşturulması açısından COP25 ve sonuçlarının dikkatlice ele alınıp incelenmesi gerekmektedir. COP25'te "Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) iklim değişikliği ve insan sağlığı konusundaki çalışmaları, cinsiyet ve iklim değişikliği, Paris anlaşmasının 6. Maddesi ve uluslararası iklim finansmanı gibi pek çok konu ele alınıp tartışılmıştır. Bu çalışmada 25. Taraflar Konferansı çıktı ve sonuçlar itibarıyla iklim değişikliği ile mücadele bağlamında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, Madrid Taraflar Konferansı (COP25), Kyoto Protokolü, Paris Anlaşması.

KENTSEL ÇÖKÜNTÜ ALANLARI ÜZERİNE TEORİK BİR TARTIŞMA

Eser ERGÖNÜL
Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, SBKY Bölümü
Uğur SADİOĞLU
Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

19. yüzyılın son dönemlerinden itibaren yaşanan teknolojik, ekonomik, sosyal ve politik değişiklikler kentleri de tüm dünya ölçeğinde farklı açılardan etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Özellikle neoliberal politikaların ülke gündemlerinde yer almasıyla birlikte mekân olgusunda ciddi değişiklikler yaşanmıştır. Literatürde kentsel çöküntü kavramı; kentin merkezi veya merkezine yakın bir mekânda yer alan eski bir mahallenin "normal oturma alanı" kimliğini kaybetmesi ve bu duruma bağlı olarak mekânsal, sosyal, fiziksel ve kültürel özelliklerinin değişmesi anlamında kullanılmaktadır. Middleton (1991) kent merkezlerindeki çöküntüyü yoksulluk, yeni iş fırsatlarının yaratılamaması ve çevre kalitesinin düşmesi ile açıklamaktadır. Ona göre, şartları çeşitli nedenlerden dolayı kötüleşen mekanlar alt gelir tarafından istila edilmekte ve böylece mekânın çöküntüleşme süreci hızlanmaktadır.

Buraya kadar anlatılanlarda literatürde fikir birliği sağlanmış görünmektedir. Ancak her türlü kentsel doku bozulmasını aynı nedene dayandırmak mümkün müdür veya bu çöküntüleşme sürecini tek bir tipoloji açıklamaya yeterli midir? Kent merkezlerinde çöküntü alanlarının oluşmasını farklı nedenlere dayandıran çeşitli uygulamalı çalışmalar bulunmaktadır. Bu kuramlar sorunu temelde 3 (üç) perspektifle ele almaktadır. Bunlar; kentsel ekolojik kuram, tarihselci kuram ve ekonomik süreçler kuramıdır. Her bir kuram çöküntü alanlarının ortaya çıkışını ağırlıklı olarak Batı kentleri (sanayileşmiş ülke kentleri) üzerine yapılan araştırmalar ile açıklamaya çalışmıştır. Ancak bugün kent kuramlarında artık bilinmektedir ki, farklı toplumsal yapılarda kentsel doku bozulmaları farklı görünümlerde ve farklı nedenlerle olabilmektedir.

Bu bağlamda çalışmanın temel amacı; adı geçen üç kuramı karşılaştırarak kent merkezlerindeki çöküntüleşme sürecini hangi nedenlere dayandırdıklarını tartışmaktır. Sonrasında bu tartışmalardan yola çıkılarak Türkiye kentleri için hangi kuramın geçerli olduğunu veya olmadığını sorgulamaktır. Böylece çöküntülerin nedenlerinin ortaya konularak çöküntü alanlarının ıslahı için "yıkıp-yenisini yapmak"tan başka bir alternatifin olup olmadığı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çöküntü Alanları, Chicago Okulu, Ekonomik Kuram, Tarihselci Kuram, Türkiye Kentleri

TÜRKİYE'DE GÖÇ VE KENTLEŞME HAREKETİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Mahmut TUNÇ
Ardahan Üniversitesi, SBKY,
Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Türkiye'de Göçler ve Kentleşme hareketleri Osmanlı Dönemine kadar gidilmektedir. Bilindiği üzere Osmanlı Devletinin en önemli özelliklerinden birisi siyasi ve askeri başarılarını birleştirerek sürekli toprak genişletilmiş ve fethettiği yerlerin ise insanlar bırakılarak iskân politikalarını gerçekleştirmektedir. Osmanlı Döneminde yapılan iskân politikalarıyla ile göç hareketleri başlatılmış ve Cumhuriyet Döneminde ise iskân politikaları sorun çıkarmıştır. Cumhuriyet Döneminde, mevcut sorunlarının etkisinin en aza indirilmesi için birçok kere iskân alanında kanunlar çıkarılmış, yasal düzenlemeler yapılmış, ayrıca uluslararası antlaşmalar yapılmıştır. Göç hareketliğinin yapılmasının sonucunda kentleşme olgusunun oluşmasında etkili olmuştur. Türkiye'de 1950'lili yıllarına kadar kentleşme olgusu yavaş bir seyir sergilemektedir. Bu göçlerin sebepleri ise; güvenlik sorunu, istihdam olanaklarının sağlanamaması, sos yo-kültürel ve ekonomik, sağlık alanlarında vb. birçok sorunların yaşanması nedeniyle göçlerin oluşmasına neden olmaktadır. Türkiye de kentleşmenin 1950'lerden sonra hızlanmaya başlaması ise, yürürlüğe konan yeni ekonomik-sosyal politikaların sonucudur. Bu politikalar yalnızca tarımda makineleşme değil, hızlanan toplumsal değişim etkilemiştir. Türkiye'de 1980'li yıllardan sonra kırsal alanlarındaki ekonomik ve toplumsal değişme ile birlikte hızlanan köyden kente göç, bu dönemde başladığı ve hızlandığı bilinmektedir. Köyden kentlere göçle birlikte kentleşme olgusunu başlamış ve kentsel yerleşim birimleri hızla gelen kırsal nüfusa aynı hızla cevap verme gücüne sahip olamamıştır. Bu sebeple kentlerde gecekondulaşma, çarpık kentleşme, işsizlik, hizmet eksiklikleri, Konut ve toprak sorunu, çevre eksiklikleri, toprak kirliği, hava kirliliği, gürültü kirliliği, su kirliliği, yabancılaşma, yönetimin tutumu etkilemektedir. Kırsal alandan yapılan göçlerin kentlerin çekiciliği ve kent yaşamlarının cazibeliyi insanların göç etmesini sağlamaktadır. Bu çalışmada Türkiye' de göç ve kentleşme hareketliliğin tarihsel gelişmesi ve bunlarının sonucunda meydana gelen sorunları açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kentleşme, Türkiye

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KENTLER ARASI İŞ BİRLİĞİ: TÜRKİYE'DEKİ KENTLERİN DURUMU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Levent MEMİŞ
Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi

ÖZET

Havanın durumu, bireysel ve örgütsel yaşamı etkileyen en önemli temel değişkenlerden biridir. Özellikle sanayileşme ve kentleşmeyle birlikte enerji ihtiyacının temel kaynağını oluşturan fosil kaynakların kullanımının yaygınlık kazanması, oluşan karbon salınımları üzerinden kürenin ısınmasına ve beraberinde iklimlerin hızlı değişmesine yol açmaya başlamıştır. Temelde sıcaklık artışına bağlı bu hızlı değişim bitkileri, hayvanları, tarımsal üretimi ve su kaynaklarını etkilemektedir. Diğer taraftan havada yaşanan hızlı değişim, hortum, dolu, sıcak hava dalgası, sel gibi sonuçlara yol açarak özellikle kentsel alanda önemli can ve mal kayıplarına yol açmaktadır. Adı geçen durumların ısı artışıyla birlikte dünyanın farklı yerlerinde daha fazla yaşanır olması, iklim değişikliğini daha fazla hissedilir kılmaya başlamıştır. Bu noktada iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum sağlama açısından uluslararası ölçekte en önemli gelişme 2015 yılında Paris'de gerçekleşen "İklim Zirvesi" ve sonrasında imzaya açılan "Paris Anlaşması"dır. Bu Anlaşma'da küresel ortalama sıcaklığın en fazla 2 dereceye yükselmesi ve ısı artışının da 1,5 derecede sabitlenmesi hedefi üzerinde durulmaktadır. Fakat iklim değişikliği sonuçları itibariyle küresel bir mesele olmakla birlikte, sebepleri yerelde, kentlerde yatmaktadır. Ayrıca iklim değişikliğinin çok boyutlu bir mesele olması, öğrenmenin gerçekleşmesi, farklı uygulamaların yaygınlaşması ve motivasyonun sağlanması adına kentler arasında iş birliklerini de önemli kılmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın amacı iklim değişikliğiyle ilişkili olarak kentler arası iş birliklerini tespit etmek, bu iş birlikleri içinde Türkiye'deki kentlerin durumunu ve gerçekleştirdiği faaliyetleri incelemektir. Bu noktada kentler arası iş birliğini sağlamaya çalışan; C40, CoM (Covenant of Mayors), GCoM (The Global Covenant of Mayors for Climate and Energy), EC (Energy Cities), ICLEI (Local Governments for Sustainability) gibi oluşumların varlığı tespit edilmektedir. Bu iş birlikleri içinde Türkiye'den büyükşehir ve büyük şehir ilçe belediyelerinin varlığı tespit edilmektedir. İş birliği içinde yer alan belediyelerin de ancak dokuzunda İklim Değişikliği Eylem Planı'nın hazırlandığı anlaşılmaktadır. Gerçekleştirilen incelemeyle, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyumun sağlanmasında kentler arasında etkin iş birliklerinin geliştirilmesine yönelik bir takım öneriler getirilmeye çaba sarf edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Kent, İş Birliği, Belediye

KENT MARKALAMADA YENİ BİR MODEL; CİTTASLOW KENTLER

Hayriye ŞENGÜN
Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, İ.İ.B.F.,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Adnan KARA
Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, İ.İ.B.F.,
Uluslararası İşletmecilik ve Ticaret

ÖZET

21. yüzyıl kentlerin yaşam mekânı olarak öne çıktığı bir yüzyıl niteliği taşımaktadır. Dünya nüfusunun %70'i, Türkiye nüfusunu %92'si kentlerde yaşamaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonrası başlayan kentleşme hareketi nüfusun kentlerde giderek artmasına neden olmuştur. 20. Yüzyılın son çeyreğinde etkisini giderek hissettiren küreselleşme kentler üzerinde hissettirmektedir. Küreselleşmenin en önemli etkilerinden biri de yerel kültürlerin tehdit altında olmasıdır.

Yavaş Şehir (Cittaslow) hareketi, küreselleşmenin kentler üzerindeki etkisine yerel bir isyan niteliğini taşımaktadır. Bu hareket, ilk defa İtalya'da ortaya çıkmış bir nevi belediyeler birliğidir ve dünyaya ulusal ağlar halinde yayılmaktadır. Ulusal ağlar tarafından bir dizi belirli kriterlere göre kabul edilen kentler Yavaş Şehir unvanıyla kent markalaması yapabilmektedirler. Kentlere yaşanabilir mekânlar olarak marka değeri katan bu harekete Türkiye'de bulunan ulusal ağ aracılığıyla üye olunabilinmektedir. Kent markalamaya yönelik taleplere karşılık verebilecek bu yeni modelin gelişimi ve nasıl bir etki yapacağı çok önemlidir.

Kent markalama, bölgesel kalkınma amacıyla yapılan uygulamalardan birisidir. Bu amaçla kentlerin marka unsurları ön plana çıkartılarak turizm canlandırılmaya çalışılmaktadır. Kent markalama veya kent pazarlama olarak akademik yazında yer alan bu tür uygulamalar işletmelerin kullandıkları ürün markalaşmasıyla benzer yollardan yapılmaktadır. Örneğin, kent markalamada kullanılan "I ♥ NY" gibi semboller, "What Happens In Vegas Stays In" gibi sloganlar, Eyfel Kulesi gibi destinasyonların oluşturulması ürün markalamada kullanılan benzer unsurlardır.

Kampanyalar, destinasyon unsurları ve etkinlikler gibi kent markalaşma çabalarının sonuçları kent sakinlerinin ve turistlerin algıladıkları kent imajıyla sınırlı değildir. Bu çabalarla oluşan kent markasının sosyal, ekonomik ve politik sonuçları bulunmaktadır. Bu çalışmada kent markalama ile oluşan sosyal, ekonomik ve politik sonuçların incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla keşifsel bir araştırma yöntemi tasarlanmıştır. Kendilerini Yavaş Şehir (Cittaslow) markası altında ön plana çıkaran kentlerin yöneticileriyle derinlemesine görüşmeler yapılacaktır. Bu görüşmelerden kentlerin markalaşma çabalarının etkilerinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow (Yavaş Şehir), Kent, Kent Markalama, Destinasyon Pazarlama

GIDA GÜVENLİĞİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ARASINDAKİ ETKİLEŞİMİN TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Duygu Yıldız KARAKOÇ
Arş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Ezgi KOVANCI
Arş. Gör., Adıyaman Üniversitesi

ÖZET

İnsanların her an ve kesintisiz biçimde yeterli ve sağlıklı gıdaya ekonomik ve fiziksel olarak erişebilecek koşullara sahip olmasını ifade eden gıda güvenliği, iklim değişikliğinin en fazla etkilediği alanlardan birisidir. İklim değişikliği nedeniyle yaşanan kuraklık, seller, aşırı hava olayları, toprağın yapısının bozulması gibi nedenler tarımsal üretimi ve gıda güvenliğini doğrudan etkilemektedir. Hâlihazırda dünya nüfusunun yaklaşık %11'inin gıdaya erişimde sorun yaşadığı bildirilmiştir. Bununla birlikte gıda güvenliği sadece tarımsal üretim koşullarıyla değil, gıdaya erişimi sağlayan sosyo-ekonomik koşullarla da oldukça ilintilidir. Gıda güvenliğinden mahrum kalanların yarısından fazlasını kadınlar ve kız çocukları oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet normları nedeniyle pazara erişimleri daha az olan, üretim girdilerine ya da tarımsal arazilere daha az sahip olan kadınlar aynı zamanda ağır ev içi yükümlülükleri nedeniyle daha az üretip daha az gelir elde etmektedir. Toplumsal cinsiyet pratiklerine bağlı bu zorluklar iklim değişikliğinin tarımsal üretime ve gıdaya erişime getirdiği sıkıntılarla birleşmekte ve bu durum kadınlar için daha zorlu yaşam koşulları anlamına gelmektedir. Kadınların erkeklerle eşit kaynaklara sahip olması durumunda tarımsal üretkenliği artıracağı ve kadınların doğal kaynak yönetimi veya kaynakların korunması konusunda daha duyarlı olduğu gibi söylemler hem iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması hem de gıda güvenliğinin sağlanmasında kadınları önemli aktörlerden biri olarak ortaya koymaktadır. Bu ilişkiler göz önünde bulundurulduğunda, tarım ve gıda politikaları ile iklim değişikliği politikalarının cinsiyete duyarlı bir yaklaşımla oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda çalışma iklim değişikliği ve gıda güvenliğine yönelik politikaların sosyo-ekonomik koşullara ve cinsiyete daha duyarlı hale getirmenin önemini vurgulayarak, kadınların bu alanda ortaya konan plan, politika ve stratejilerde aktif role bürünmeleriyle elde edilecek edinimleri ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gıda Güvenliği, İklim Değişikliği, Toplumsal Cinsiyet, Tarım.

SOYLULAŞTIRMAYI YENİDEN DÜŞÜNMEK: KARAKÖY-TOPKAPI AKSI ÖRNEĞİ

Mustafa Şeref KURAM
Arş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Duygu Yıldız KARAKOÇ
Arş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

ÖZET

Kenti içinde yaşayanları etkileyen ama aynı zamanda onlardan etkilenen canlı bir organizmaya benzemektedir. Bu organizma içinde barındırdığı ilişkilerle sürekli gelişir ve farklı formlara evrilebilir. Her bir kent formu ait olduğu topluma ait özellikleri taşır. Diğer bir deyişle, kentler toplumdan, ekonomik ve politik yapıdan izole birimler değillerdir. Kentler ancak parçası oldukları bu yapılarla birlikte anlaşılabilirler. Kentlerdeki değişim ve dönüşüm günümüzde de devam etmektedir. Üretimin örgütlendiği kentler, artık neo-liberal ideolojik dönüşümün küresel yayılımıyla sermayenin yeniden üretildiği mekânlar haline gelmiştir ve değişim değeri üzerinden ele alınan bir meta olarak görülmektedir. Kentlerin sermayenin çevrimi için zemin hazırlayıcı yapıya sahip olması kent merkezlerini yeniden yapılanma süreci içine itmiştir. Kent merkezlerine yapılan müdahalelerle kentleri sadece fiziksel olarak değil, ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarda da değişime uğramaktadır. Bu bağlamda çalışma, kentlerin sosyo-kültürel yapısıyla birlikte kentin yapısal dokusunu da değiştiren bir sürecin, kentsel dönüşümün sonuçlarından biri olan soylulaştırmayı (gentrification) Karaköy-Tophane aksı özelinde incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, dört bölge esnafıyla yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlara ve bu bölgede bir yıl boyunca katılımcı gözlem tekniğiyle elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu çerçevede, ilk olarak, soylulaştırma kavramının kapsam ve içeriğine değinilmektedir. Daha sonra, farklı soylulaştırma tip ve örneklerine yer verilerek Karaköy-Tophane örneği ile diğer soylulaştırma örnekleri arasındaki benzerlik ve farklılıklara odaklanılmıştır. Son olarak soylulaştırma projelerinin kentlerde kaynaklara ve fırsatlara eşit erişime sahip oldukları ve gündelik yaşam pratiklerini gerçekleştirdikleri, kullanım değeri ve sahiplenmenin ön planda olduğu kent hakkı savunusu için taşıdığı potansiyelin tartışılması yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Soylulaştırma, Karaköy-Topkapı, Kent Hakkı.

KENTSEL YOKSULLUKLA MÜCADELEDE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Dilek TOPCU
Öğr. Gör., İstanbul Ayvansaray Üniversitesi

ÖZET

Sanayileşme ve kentleşme süreçleriyle hızlanan göç hareketleri yoksulluk temelli tanımlamaların kentsel alanda yoğunlaşmasında etkili olmaktadır. Nüfus yapısı, eğitime erişim, barınma, iş ihtiyacı kırsal ve kentsel alanlarda farklılaşan yoksulluk ve yoksullukla mücadele mekanizmalarını ortaya çıkarmaktadır. Kentsel bir görünüm kazanan yoksulluğun giderilmesi, merkezi yönetimlerin kapsayıcı politikaları dışında kent yönetimlerinin yoksulluğu gidermeye dönük uygulama araçlarını gündeme getirmektedir. Sosyal politikalarının yerel ölçekte şekillenmesini sağlayacak reformlar ve uygulama birimlerinin stratejilerine ihtiyaç artmaktadır. Özellikle büyük yerleşim yerlerinde yapılandırılan yönetim modeli olarak büyükşehir belediyeleri, kırsal ve kentsel alan taleplerini aynı ölçekte karşılamak üzere kurumsallaşan yapılar olarak ön plana çıkmaktadır.

Bu çalışma, kentsel yoksulluğun giderilmesinde büyükşehir belediyelerinin sosyal politika araçlarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kentsel yoksulluğun il ölçeğine yansımaları ve kent yönetimlerinin kentsel yoksullukla mücadele stratejilerine dönük tespitlere ulaşılması hedeflenmekte; küreselleşme ve neoliberal politikalar ekseninde yapılan yeni yoksulluk tanımlamaları ve yoksullukla mücadele süreçlerinin bir görüntüsü tasvir edilmektedir. Çalışma kapsamında; neoliberal politikaların mekansal dağılımıyla yeni yoksulluğun ortaya çıkışı arasında pozitif bir ilişki vardır; kentsel yoksulluğun çatışmaya dönüşmemesi için sermaye kentte konumlanırken kent yöneticileri aracılığıyla sosyal yardım ve hizmet faaliyetleri üzerinden dengeleme stratejisi uygular hipotezlerine bağlı kalınacaktır. 2014 sonrası kırsal ve kentsel alan yönetimini aynı ölçekte gerçekleştiren yeni büyükşehir belediyelerinin kentsel yoksullukla mücadele stratejilerine; stratejik plan, faaliyet raporu, performans programı üzerinden bir tespite ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel yoksulluk, Yerel Sosyal Politika, Sosyal Hizmet, Büyükşehir Belediyesi.

TÜRKİYE'DE KIRSAL DÖNÜŞÜMÜ VE MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİNİ "METABOLİK YARILMA" ÜZERİNDEN YENİDEN OKUMAK

Ayşegül ARSLAN
Fırat Üniversitesi,
Siyasi Coğrafya Bilim Dalı, Doktora Öğrencisi

ÖZET

Toprak ve insan arasındaki çok yönlü ilişkiler toplumsal örgütlenme biçimlerinin temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla tarımsal üretim ve yeniden üretim ilişkileri insanların gündelik ihtiyaçlarını karşılamalarının çok daha ötesinde bir anlam taşımaktadır. Tarımsal üretim ve yeniden üretim ilişkilerinde kapitalizmin gelişimi ve yaygınlaşmasıyla sermaye doğa ile emeğe, kendi tahakküm ilişkileriyle el koymakta ve yeniden üretmektedir. Bu kesişim noktasında tarımsal üretimde sermaye birikimin nasıl sağlandığı ve emeğin bu süreçlerde hangi koşullarda kullanıldığı önemli bir noktadır.
Türkiye'de kırsal dönüşüm süreciyle kırsal toplumsal alanlarda egemen olan geleneksel üretim ve emek ilişkilerinde bir yandan bir çözülme diğer yandan da yeniden yapılanma süreci yaşanmaktadır. Bu süreçte kırsal toplumsal alanlarda sermaye birikimi az topraklı ve/veya topraksız köylüler üzerinde *"mülksüzleştirme yoluyla birikim"* ve *"(yeniden) işçileştirme süreçleri"* ile gerçekleşmektedir. Böylece kırsal toplumsal yapı farklılaşmakta, geçimlik tarıma dayalı geleneksel üretim ve emek ilişkileri çözülmekte ve yeniden yapılanmaktadır. Buna bağlı olarak egemen toprak mülkiyeti ilişkileri üzerinden tarımsal işgücüne olan talebin ve arzın niteliklerini de dönüşmektedir. Bu sürece göz ardı edilen bir yönden bakılırsa, sermayenin doğa ile emek arasında bir bölünme yaratmasının *(metabolik yarılma)* da büyük etkisinin olduğu görülecektir. Kırsal dönüşümle yüzlerce yıldır mülk edindikleri toprakla olan ilişkileri, geleneksel üretim bilgileri ve süregiden emek etkinlikleri ellerinden alınan az topraklı ve/veya topraksız köylüler başkalarının toprağında mevsimlik tarım işçisi olarak çalışmak zorunda kalmaktadırlar.
Bu çalışmada bir yandan Türkiye tarımında egemen olan üretim ve yeniden üretim ilişkilerindeki dönüşümün *mülksüzleştirme* ve *(yeniden) işçileştirme* dalgalarına nasıl yol açtığı tartışılırken; diğer yandan bu dalgalara bağlı olarak yaygınlaşan mevsimlik tarım işçiliği emeği *metabolik yarılma* süreci ile ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Kırsal Dönüşüm, Metalaşma, Mevsimlik Tarım İşçiliği, Metabolik Yarılma.

KITLIK TEORİSİNE GİRİŞ: EKOLOJİK MÜLTECİLİK

B. Sina GÜNEŞ
Dr. Öğr. Elemanı, Fmv Işık Üniversitesi, İTBB

ÖZET

Jeolojik zaman çizelgesinde henüz yerini almamakla beraber gezegenin Antroposen olarak tanımlanan İnsan Çağına girdiği yönünde neredeyse bir görüş birliği varılmıştır. Bu insanın gezegenin alt ve üst katmanları dâhil bütün bir gezegeni değiştirip dönüştürme kudretine sahip olması anlamına gelmektedir. Ancak insanın gezegenin tamamına yayılmış olması gezegenin vaat ettiği tüm olanaklara eşit derecede ulaşıldığı anlamına gelmemekte aksine artan nüfus ve nüfus belirli alanlarda yoğunlaşmasının sebep olduğu ekolojik kıyım gezegenin kendini yenile hızının üzerene çıkmasına sebep olmakta bunun sonucunda da aynı alanların her geçen gün daha az insanı besleyebilmesine yol açmaktadır. Buna seller, depremler, savaşlar, çölleşme, küresel ısınma gibi olağanüstü çevre sorunları da eklendiğinde insanların yaşam alanlarını terk etmeleri kaçınılmazlaşmaktadır. Uluslararası hukuk kadar uluslararası kamuoyu da mevcut yer değiştirmelerin ve bunun sebep olabileceği toplumsal çatışma boyutuna yeterli önemi vermemektedir. Bu alanda yapılan çalışmaların genelinin de söz konusu durumu mültecilik boyutunda değerlendirmeleri ve bunun önlenebilirliğini "talep eden bir avuç insan ve talebe cevap veren devletler" gibi zor üzerinde yapmaları, yer değiştirme talep ve zorunluluğunun giderek artan sürekliliğini göz ardı etmelerinden kaynaklanmaktadır. 2017 yılında 30.6 milyon olan göç rakamları 2018'de 40 milyona ulaşmış 2019 sonuna gelmeden bu sayının 50 milyonu geçtiği görülmektedir. 2050 yılına kadar artacak su seviyeleri, kuraklık gibi ekolojik krizler nedeniyle sadece bölgelerin değil devlerin bile tarih sahnesinden en azından coğrafik anlamda silineceği öngörülmektedir. Bu çalışma, söz konusu durumun yeni göç dalgalarına sebep olması bir yana gezegenin belirli yeri üzerindeki yaşarkalma baskısını arttıracağı ve bunun da kıtlık teorisi olarak tanımlanan çatışma sürecine yol açabileceği öngörüsüyle hazırlanmıştır. Çalışmada, kıtlık teorisine giden süreç tanımlanmakla beraber süreci hafifletebilecek ekolojik çözüm ve önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekokıyım, Ekolojik Mültecilik, Kıtlık Teorisi, 6.Kitlesel Yokoluş

İNSAN HAKLARI KENTLERİ: İNSAN HAKLARININ YERELLEŞTİRİLMESİNDE STANDART ARAYIŞI

Erdal BAYRAKTAR
Arş. Gör., Beykent Üniversitesi

ÖZET

İnsan haklarının yerelleştirilmesi, dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşadığı bir dönemde yerel politikalara yeni bir boyut kazandırmıştır. Buna karşın yerel düzeyde insan haklarına yönelik bütüncül bir politika uygulaması henüz hayata geçmemiştir. Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin 11. hedefi olan Sürdürülebilir Şehirler ve Yaşam Alanları ve Yeni Kentsel Gündem gibi uluslararası belgeler, yerel düzeyde insan hakları normlarına dayanan politikaları güçlendirmeyi hedeflese de yerel uygulamalara yönelik standartlar bulunmamaktadır. İnsan haklarının yerelleştirilmesine yönelik uluslararası yazında ve yerel uygulamalarda küresel gündeme paralel olarak insan hakları kentleri, yeni bir çalışma ve uygulama alanı ortaya çıkmıştır. İlk kez 1997 yılında Rosario Belediyesi (Arjantin) kendini insan hakları kenti olarak beyan etmiştir. Rosario'yu dünyanın farklı yerlerinde bulunan pek çok kent izlemiştir. İnsan hakları kentleri kavramı, toplumsal hayattan ve hakların kullanımından; toplumsal, kültürel, ekonomik ve fiziksel engellerle mahrum bırakılan kadınları, engellileri, çocukları, yaşlıları, sığınmacıları ve göçmenleri kırılgan gruplar olarak tanımlarken, bu grupların maruz kaldıkları hak ihlallerine karşın bütüncül iyileştirmeler yapılmasını gerektir. Bir kentin, insan hakları kenti olarak tanımlanması için başta kırılgan gruplar olmak üzere, kent sakinlerinin gündelik hayatlarında karşılaştıkları hak ihlallerinin (örneğin engellilere uygun mekânsal düzenlemelerin bulunmaması, çocuk oyun alanlarının yetersizliği) yerel politikalar aracılığıyla azaltılması ve ortadan kaldırılması gerekir. Bununla birlikte, insan hakları kentlerinin yalnızca beyana dayanması, bütüncül bir politikanın ve standartların olmaması, söz konusu beyanlar ve uygulamalar arasında ciddi farklılıklara neden olabilir. Dahası, insan hakları kenti iddiasında bulunan karar vericilerin insan haklarına yönelik kendi yorumları, sınırlı düzeyde faaliyetleri yeterli görmeleri veya insan haklarına dayanan politikalarını sadece bir veya birkaç kırılgan grup üzerinde uygulamaları, insan hakları ihlallerini ortaya çıkarma riski taşır. Bu çalışmada insan hakları kentleri için ortak ve standart bir profil çıkarılarak bu sorunların giderilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Hakları Kentleri, Kırılgan Gruplar, Kent Hakkı, Yerel Politika

TEMİZ HAVA HAKKI BAĞLAMINDA ERZİNCAN'DA HAVA KİRLİLİĞİ

Ahmet YAZAR
Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Duygu Yıldız KARAKOÇ
Arş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

ÖZET

İnsanların sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı vardır. Temel insan haklarından olan çevre hakkının temiz hava olmadan gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Hava kirliliği kentleşmenin hızlı ve düzensiz biçimde gelişmesi, motorlu taşıt sayısının artması, sanayileşme için uygun olmayan yer seçimleri ve atık gazlar için yeterli önlemlerin alınmaması, topografik ve meteorolojik şartlar gibi birçok nedenden dolayı ortaya çıkmaktadır. Temiz hava hakkı sağlık hakkıyla da doğrudan bağlantılıdır. Hava kirliliği doğrudan insan sağlığını tehdit etmekte, solunum yolu hastalıklarından kansere kadar birçok hastalığa neden olabilmektedir. Hava kirliliği sadece yerel ölçekte değil, daha geniş alanlara da yayılım gösterebilmekte, iklim değişikliği, ozon tabakasının incelmesi, asit yağmurları gibi küresel ölçekteki sorunlara yol açabilmektedir. Hava kirliliğini önlemek ve azaltmak için gerekli önlemler çeşitli politika belgelerinde tartışılmakta ve uygulamaya konmaya çalışılmaktadır. Hava kirliliğinin önlenmesi için hava kirliliğini izleme ve denetleme mekanizmalarının önemi büyüktür. Bu amaçla uluslararası alanda ortaya konan standartlar hava kirleticileri için eşik değerleri belirlemekte, bu denetim eşiklerin aşıldığı yerlerde önlemlerin alınmasını hızlandırmaktadır. Erzincan ilinin hava kirliliğine yönelik yapılan ölçümlerde özellikle hava kirliliğine neden olan PM10 (partikül madde) değerlerinde çoğunlukla sınırı aştığı görülmektedir. Doğalgaza geçerek hava kalitesinde bir iyileşme yakalasa da, çevresinin dağlarla çevrili olan bir ovada yerleşmesi, hava sirkülasyonun olmaması, düşük kaliteli yakıt kullanımına devam etmesi gibi nedenlerle, sanayileşmenin kayda değer olmadığı bir il olmasına rağmen, Erzincan hala Türkiye'de hava kirliliğinin en yüksek olduğu şehirlerden bir tanesidir. Bu bağlamda çalışma, çevre hakkı ve sağlık hakkıyla doğrudan bağlantılı olarak temiz hava hakkı kavramı üzerinden Erzincan özelinde hava kirliliğinin azaltılmasına yönelik politika araçlarını ve savunuculuk önerilerini gündeme getirmeyi ve tartışmayı amaçlamaktadır. Araştırma retrospektif türde olup 2010 yılı itibariyle kirlilik kaynakları ortaya konularak Erzincan'daki dış ortam hava kirliliği düzeyleri analiz edilmiştir. Kent genelinde evsel ısınma ve sanayi alanında mevcut emisyon kaynakları, mekânsal yayılışı ve kirletme düzeyleri değerlendirilmiştir. Ülke genelinde ve Erzincan özelinde tutulan hava kalite ölçüm istatistikleri ve çeşitli raporlar veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Hava kirliliğinin azaltılması ile ilişkili olarak yerel yönetimler ve taşra teşkilatınca uygulanan politika araçları uygulama örnekleri üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıca ülkemizde ve Avrupa Birliği nezdinde alınan mahkeme kararları temiz hava hakkı bağlamında incelenmiştir. Tüm bu göstergelerin sağladığı veriler ışığında hava kirliliği olgusunun Erzincan'ın coğrafi kaderi ve çöküntü mahallelerinin sebep olduğu katlanılması gereken bir vaka olmadığı, bu konunun Erzincan'da temiz hava hakkı kavramı üzerinden ele alınarak savunuculuk bağlamında değerlendirilmesinin, bunun politika araçlarına yansımasının ve bu araçların etkinliklerinin artırılmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Temiz Hava Hakkı, Hava Kirliliği, Hava Kalite Ölçümü, Erzincan.

KENTLİLEŞMEDEN KENTLEŞME VE KADINA ŞİDDETİN SOSYAL DİNAMİKLERİ; GÖÇ, VAROŞ KÜLTÜRÜ, İŞSİZLİK VE YOKSULLUK

Esmeray ALACADAĞLI
Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi,
Siyaset ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Ülkemizde kentlerde yaşayan birey sayısı her geçen yıl artarak günümüzde %97 düzeyine ulaşmıştır. Bunda yerel yönetimlerde yapılan mevzuat değişikliğinin büyük etkisi olmakla birlikte bu sonuç iç ve dış göçlerin yanı sıra pek çok etkene ve faktöre bağlı olarak gerçekleşen bir durumdur. Ancak kentsel alanların büyümesi, kent sayısının ve kentleşme oranlarının artması, kentleşmenin ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik açılardan gerçekleştiğini göstermemektedir. Gerekli altyapı ve istem oluşmadan hızla artan kentleşme genellikle; işsiz, gizli işsizi bol kentlerin oluşumuna ve kentleşen ama kentlileşemeyen yani kentle bütünleşemeyen bir toplumsal yapının ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Yaşanan bu sürece bağlı olarak, kent varoşlarında yerleşerek yaşamlarını sürdürmeye çalışan bu toplumsal yapı sağlıksız unsurlar boy göstermekte bu bağlamda bu yapı, büyük oranda, geçimini kentte, kente özgü işlerle sağlayamayan, her tür konuda kente özgü tavır ve davranış biçimleri ve değerleri benimseyemeyen kitlelerden oluşmaktadır. Bu kitleler o kentte ve kent kültürüne eklemlenme yerine göç ettiği yerlerin hakim değerleriyle ayakta kalmaya çalışırken kente kent değerlerine yabancılaşmakta, artan marjinalleşmeye bağlı olarak toplum dışı davranış ve şiddete eğilimler de artmaktadır.

Bu çalışmanın amacı insanlık tarihiyle birlikte seyreden ancak günümüzde giderek artarak gündelik yaşamımızı tehdit eden boyutlara ve kimliğimizi tanımlayan bir unsura dönüşen şiddetin, özellikle son günlerde toplumumuzda artan kadına yönelik şiddetin nedenlerini, göç ve yoksulluk olguları bağlamında inceleyerek çözüm önerileri oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Yoksulluk, Kültür, Kentlileşme, Cinsiyet Ayrımcılığı, Kadın

KARS YEREL KALKINMASINDA FAALİYET ALANLARININ İSTİHDAMA DAYALI DURUM ANALİZİ

Aslıhan Kübra MERT
Kırklareli Üniversitesi
SBE, ÇEEİ ABD Dr. Programı, Doktorant
Murat ÇİFTÇİ
Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, İİBF, ÇEEİ Bölümü

ÖZET

Kars, Doğu Anadolu Bölgesi'nde önemli bir bölgesel merkez olma özelliğindedir. Kars; Ağrı, Ardahan ve Iğdır'la birlikte oluşturulan TRA2 bölgesinin merkezi olarak kabul edilebilir. Nitekim TRA2 bölgesinde faaliyet gösteren Serhat Kalkınma Ajansı'nın da merkezi Kars'tadır. Dolayısıyla TRA2 bölgesindeki kalkınmada motor güç Kars'tan sağlanmaktadır. Bu sebeple il (İBBS 3) düzeyinde yerel kalkınmada Kars'ta sağlanacak ekonomik kalkınma, ilk etapta İBBS 2, ikinci olarak İBBS 1 ve nihayetinde de ülke ölçeğinde kalkınmayı destekleyecektir. Çalışmanın mekan kısıdının Kars olmaası, vilayetin bölgesel merkez konumunda oluşundan kaynaklanmaktadır. Avrupa Konseyi, çeşitli düzeylerde mekânsal kümelenmenin tespitinde üç yıldız analizini istihdam verilerine dayanarak hesaplamakta ve mekânsal rekabetçiliğin faaliyet alanlarına göre durumunun tespitini gerçekleştirmektedir. Üç yıldız analizi uzmanlaşma, büyüklük ve başatlık kriterlerine göre yapılmakta olup, belirli eşik değerlerin aşılması durumunda üç açıdan yıldız alıp-almamaya dayalı şekilde faaliyet alanının yerel birimdeki durumu üzerine tanımlama yapılmaktadır. Her üç standartta da eşik değerler aşıldıysa faaliyet alanı, üç yıldız alarak olgun kümeyi oluşturmaktadır. İki yıldız alınması potansiyel küme özelliğinde olunduğunu tanımlarken, tek yıldız alınması ise aday küme özelliğinde oluşu temsil etmektedir. Buna dayanarak da yerel kalkınma politikaları şekillendirilmektedir. Bu çalışmada da yöntem olarak Avrupa Konseyi'nin yerel rekabetçiliğin tespitinde kullandığı yarı resmi istatistik kümelenme yöntemi olan üç yıldız analizi tercih edilmiştir. Veri edinimi ise 89 faaliyet alanındaki formel bağımlı çalışan istihdamın hacimlerinin en son durumunu gösteren 2017 yılı için SGK yıllığından derlenmiştir. Üç yıldız analizi sonucunda 89 faaliyet alanı içerisinde sadece "iyileştirme vd atık hizmetleri yönetimi" faaliyet alanında olgun küme özelliğinin varlığı tespit edilmiştir. Potansiyel küme özelliğindeki faaliyet alanı sayısı ise 5 olup, üç kriterden sadece birisinde eşik değeri aşarak aday küme özelliğini gösterebilen 17 faaliyet alanı vardır. Buna karşılık 66 faaliyet alanında herhangi bir kümelenmenin olmadığı görülmektedir. Bu çalışmada durum tespiti dışında aynı zamanda olgun küme oluşumunun daha kolay sağlanabileceği faaliyet alanları da tespit edilerek yerel kalkınmada kamu kesimince desteklemenin yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Kalkınma, Sosyal Politika, Bölge Bilimi, İstihdam.

KADIN İSTİHDAMI ÜZERİNE BİR ANALİZ: AĞRI TEKSTİLKENT ÖRNEĞİ

Ceren AVCİL
Dr., Serhat Kalkınma Ajansı

ÖZET

Ekonomik ve sosyal kalkınmanın temel saç ayaklarından birisi kadınların istihdamda yer almasıdır. İstihdam, kadınlara fırsat eşitliği sağladığı gibi kadının sosyalleşmesi ve kendini gerçekleştirebilmesi için en önemli araçlar arasında yer almaktadır. Kalkınma çabalarında kadının aktif bir özne konumuna getirilmesi ile sosyal politikalar alanında yapılacak çalışmaların başarıya ulaşma şansı artmaktadır. Son dönemlerde bir yandan kadının işgücü piyasasında yer almasına yönelik çabalar artarken bir yandan da kadın istihdamının toplumu dönüştürücü etkisi daha fazla görünür hale gelmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında meydana gelen gelişmeler istihdamın niteliğinde de değiştirici etkiler oluşturmaktadır. Bu durum kuşkusuz yetenekleri doğrultusunda eğitilerek iş dünyasına katılan kadın işgücünde de çeşitli değişimlere yol açmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın temel koşullarından biri olan aktif istihdam politikalarında kadının konumunun güçlendirilmesi tüm dünyada bir zorunluluk haline de gelmiştir.

Bu çalışmanın amacı; sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması bakımından son sıralarda yer alan Ağrı Merkez'deki kadınların istihdamdaki konumlarına ilişkin analizi ortaya koymaktır. Söz konusu analizde literatür taramasının yanında saha çalışması ile yeni bir istihdam alanı oluşturan Tekstil kent örneği ele alınacaktır. Dünyada ve Türkiye'de istihdam göstergeleri karşılaştırmalı olarak ele alınarak Ağrı ilinin konumuna dair değerlendirme yapılacaktır. Türkiye'de yürürlükte olan ulusal istihdam stratejileri ve belgeleri incelenerek mevcut durum ortaya konulacaktır. Yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi ile kadınların Tekstilkent'te çalışma koşulları, memnuniyet durumları, beklentileri ve varsa mevcut sorunlara bakış açıları irdelenecektir. Özellikle kadınların istihdamdaki paylarının artırılması ve girişimcilik kültürlerinin geliştirilmesine yönelik kadınların beklentilerinin neler olduğuna odaklanılacak olup sahada kadınların istihdam öncesi ve sonrasındaki durumlarının karşılaştırmalı olarak ele alınacağı çalışmada, istihdamın önündeki engeller, istihdamın dönüştürücü etkisine dair görüşler ve sorunlara dair çözüm önerileri ele alınacaktır. Tekstilkent projesinin hayata geçirilmesinde rol oynayan yöneticiler ile yüz yüze görüşmeler yapılarak projenin etkilerine dair fikirler edinilecektir.

Anahtar Kelimeler: İşgücü, Kadın, İstihdam, Tekstilkent

İPEK YOLUNUN ANA TİCARET GÜZERGÂHI OLARAK YENİDEN DOĞUŞU VE TÜRKİYE'NİN KALKINMASINDAKİ ROLÜ

Sinan YAZICI
Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi
Adnan KARA
Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi

ÖZET

Geçmişte Çin'den Avrupa'ya kadar uzanan tarihi ipek yolu ilk ticaret yollarından birisidir. İpek yolu ticaret güzergahı 16. Yüzyıla kadar etkin bir ticari yol olma işlevini sürdürmüş ancak Coğrafi keşiflerle birlikte yeni ticaret yollarının bulunması sonucu deniz taşımacılığının gelişmesi, Anadolu'da yaşanan politik karışıklıklar, gibi nedenlerden dolayı, İpek yolu ticari önemini kaybetmiştir. Bunun neticesi olarak doğudan batıya uzanan ticaret yollarının güzergâhı da değişmiştir. Ancak 21. Yüzyılın başlarında Çin ve Hindistan gibi ülkelerin sanayileşme sürecine girmesi ile birlikte bu yol tekrar gündeme gelmiştir. Özellikle Çin'in başlattığı girişimlerle kara üzerinden ana ticaret güzergâhı olarak tarihi ipek yolu hayata geçirilmek istenmektedir.

Bu amaçla yapılan yatırımlardan birisi Çin'den gelen ve Türkiye'ye Kars üzerinden giriş yapan demiryolu projesidir. Yapılan demiryolu yatırımıyla gerçekleşen ilk seferde 12 günde 11 bin 483 km yol, 2 kıta 10 ülke ve 2 deniz aşılmıştır. Böylelikle demiryolu üzerinden Çin Avrupa'ya bağlanmıştır. Ayrıca modern ipek yolu olarak tarif edilen bu yatırımla Türkiye'ye hem politik hem de ekonomik getiriler sağlayacaktır. Ekonomik olarak ana ticaret güzergâhlarında önemli bir geçiş noktası olacak ve böylelikle ekonominin canlanması düşünülmektedir. Politik olarak ise, ipek yolu Türkiye'ye Türkistan ülkeleri ile ilişkilerini arttırmasına ve daha entegre olmasına yardımcı olabilecektir. Türkiye'nin bu demiryolu yatırımıyla dünyada daha tanınır olması ve bölgesinde bütünleşik ekonomik ve siyasi yapılar oluşturmasına yardımcı olabilecektir. Bu çalışmada bu güzergâh üzerindeki geçmiş tarihlerdeki ticaret yolları incelenecektir. Bu ticaret güzergâhının diğer alternatifleri ile karşılaştırılarak mukayesesinin yapılması ve üstün yönlerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Ayrıca politik açıdan bölgedeki entegrasyonu ve işbirliklerini arttıracaktır.

Anahtar Kelimeler: İpek Yolu, Coğrafi keşifler, Yeni İpek Yolu, Türkiye, Kars

GÖÇ VE ENTEGRASYON: TÜRKİYE'DE FARKLILIĞIN SİYASAL YÖNETİMİ

Hasan GÜLER
Dr. Öğr. Üyesi, Uşak Üniversitesi, Sosyoloji

ÖZET

Günümüzde artan insan hareketliliği bir taraftan ulus-devletlerin sınırlarının aşınmasına diğer taraftan sınırlara yeni duvarların örülmesine neden olmaktadır. Homojen bir etnik kimlik temelinde yapılanan ulus-devletler, göçmenlerin gelişleriyle toplumlar heterojen bir karakter kazanmaya başlamışlardır. Yeni gelenlerin ev sahibi toplumla kurduğu ilişkiler nasıl olması gerektiği son günlerin en çok tartışılan konularının başında gelmektedir. Göçmenlerin kamusal alanda görünürlüklerinin artması siyasetin alışılageldik kodlarını tahrip etmeye başlamıştır. Göçmenlere uygulanan bazı politikaların, özgürlüklerin kısıtlanmasından en temel insani değerlerin kullanılmasının askıya alınmasına kadar bir dizi sonuçlar doğurduğu söylenebilir. Bu noktada farklıkların siyasal yönetimi toplumların geleceği açısından önem kazanmaktadır. Yeni sağ olarak adlandırılan siyasetin göçmen karşıtlığı üzerinden kitleleri mobilize etmekteki gücü, göç olgusuna ciddiyetle yaklaşmayı gerektirmektedir. Göçmenlerin ev sahibi toplumla geliştirdiği siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkilerin karmaşıklığı yeni gelenlerin ev sahibi toplumla bütünleşmesi noktasında tek yönlü bir bakış açısını imkansız kılmaktadır. Göçmenlerin ev sahibi toplumla uyumunun muhtevasını çizen birlikte yaşama modelleri olarak tarif edilen asimilasyon, entegrasyon ve çok kültürlülük bu karmaşıklığı ifade etmektedir. Batının tarihsel deneyimine referansla tartışılan bu modellerin, özellikle Suriye savaşı sonrası Türkiye'de sayıları dört milyonu aşan "mültecilerin" geleceğine ilişkin uygulanacak siyaseti belirleme notasında bir model olup olamayacağı bu sunumda tartışılacaktır. Tartışmada, Türkiye'nin geçmişten günümüze uyguladığı göç politikalarına, göçmenler ve ev sahibi toplum arasındaki sosyo-politik ve ekonomik ilişkiler gibi konulara değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Türkiye, Entegrasyon, Göçmen, Mülteci

AB ÜYELİK SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE YASADIŞI GÖÇ POLİTİKALARI VE İDARİ YANSIMALARI

Tuğba AYDIN HALİSOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi

ÖZET

Yasadışı göç, Avrupa Birliği'ni olumsuz etkileyen politika alanlarından biridir. Etki alanı siyasi, ekonomik ve sosyal hayatın tümünü kapsamakla birlikte, Avrupa değerler sisteminin sorgulanmasına ve Avrupa içinde kimliksel ayrılıkların yaşanmasına kadar uzanan bir süreci de beraberinde getirmektedir. Dolayısı ile göç özelinde açıklanabilecek yasadışı göç politikaları, Avrupa Birliği'nin önem verdiği politika alanlarından biri olmaktadır. Üyelik sürecinde Türkiye, Avrupa Birliği ile çeşitli konularda müzakere etmekte ve müktesebatın uyumlaştırılmasına yönelik adımları belirlenen yol haritasına göre izlemektedir. Yasadışı göçe ilişkin düzenlemeler ise, Avrupa Birliği'nin dış sınırlar, adli işbirliği, polis işbirliği, vize politikası, uluslararası koruma, göç, örgütlü suçlarla mücadele alanlarındaki müktesebat ve politikalarını kapsayan *24. Fasıl-Adalet, Özgürlük ve Güvenlik* başlığı altında yürütülmektedir. GKRY tarafından siyasi blokajda bulunan fasıl, henüz müzakerelere açılmamıştır. Türkiye, ilgili fasıl başlığında çeşitli idari düzenlemeleri gerçekleştirme niyeti ile Ocak 2016-Aralık 2019 dönemini kapsayan *Avrupa Birliği'ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı*'nı açıklamıştır. Söz konusu belgede, birincil mevzuatta ve kurumsal yapılanmada izlenecek adımlara ilişkin yol haritası yer almaktadır. Buna göre, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli yasal ve idari yapılanmaların amacı ve mevcut durumu tanımlanmıştır. Bu çalışmanın amacı, 24.fasıl bağlamında Türkiye tarafından gerçekleştirilecek çalışmaları "yasadışı göç" özelinde tanımlamak, kamu yöntemine yansıyan kurumsal boyutunu incelemek ve idari gelişim çizgisine yansımalarını analiz etmektir.

***Anahtar Kelimeler*:** Avrupa Birliği, Yasadışı Göç, Kurumsallaşma, Müzakere, Müktesebat, Tam Üyelik, 24. Fasıl

FORMEL (BİRİNCİL) İŞ PİYASASINDA KADIN ÇALIŞAN UZMANLAŞMASINA DAYALI TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ ANALİZİ VE TRA2 BÖLGESİ

Murat ÇİFTÇİ
Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, İİBF, ÇEEİ Bölümü
Aslıhan Kübra MERT
Kırklareli Üniversitesi,
SBE, ÇEEİ ABD Dr. Programı, Doktorant
Ayşe Nur ÇİFTÇİ
Kırklareli Üniversitesi,
SBE, ÇEEİ ABD Dr. Programı, Doktorant

ÖZET

Birincil iş piyasasında istihdam formel iş ilişkisine dayalı olup, çalışanlar sigortalıdır. Modern ekonomik faaliyetlerin yürütüldüğü alanlarda ikincil (enformel) iş piyasasına göre yüksek gelir elde eden kesimi oluştururlar. Dolayısıyla birincil iş piyasasında istihdam edilenlerin sosyal hakları oldukça yüksektir. Türkiye'de birincil iş piyasasında istihdam edilenler, kapsandıkları primli sosyal güvenlik rejimine göre dört kategoriye ayrılır: 4-1/a kapsamındakiler, tarım dışındaki 4-1/b'liler, tarım sektöründeki 4-1/b'liler ve memurları oluşturan 4-1/c'lilerdir. Bu çalışmada veri seri olarak son SGK istatistik yıllığında yayınlanan dört kategorideki aktif sigortalı istihdamı esas alınmıştır. İstatistik yöntem olarak 1938'den bu yana istihdama dayalı bölgesel uzmanlaşma düzeyi tespitinde kullanılan lokasyon katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Dört kategorideki kadın istihdamının 81 ilin her birisindeki uzmanlaşma düzeyleri hesaplanmıştır. Ardından elde edilen katsayı değerleri küçükten büyüğe doğru sıralanarak, en düşük uzmanlaşmaya sahip ilden en yüksek uzmanlaşmaya sahip ***uzmanlaşamama sırası*** tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, TRA2 bölgesindeki 4-1/a'lı kadın çalışanların Ağrı'da 0,53'lük değerle en düşük 7. uzmanlaşmaya sahip olduğunu, Ardahan'ın 0,54'le 9. sırada bulunduğunu, 0,67'lik değerle Kars'ın 29. düşük sırada yer aldığını, Iğdır'ınsa 0,73'lük katsayı değeriyle 36. düşük sıradaki ili oluşturduğunu göstermektedir. Tarım dışındaki 4-1/b'li kadınlardaysa katsayı değerleri ve sırasıysa Ardahan'da 0,47'yle 8. sırada, Ağrı'da 0,51'le 11. sırada, Kars'ta 0,63'le 17. sırada, Iğdır'daysa 0,74'le 22. sırada olunduğunu göstermektedir. Tarımda bağımsız çalışanlardaysa Ağrı'da 0,70'le 17. sırada, Kars'ta 0,76'yla 19. sırada, 1,13'le 35. sırada ve Ardahan'daysa 1,47'yle 41. sırada bulunulduğu tespit edilmiştir. 4-1/c'li kadın çalışanlardaysa Ardahan'da 1,16'yla 32. sırada, Iğdır'da 1,49'la 75. sırada, Kars'ta 1,52'yle 77. sırada, Ağrı'daysa 1,53'le 78. sırada olunduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular, 4-1/a ve 4-/b kapsamındaki sigortalılarda, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin son derece şiddetli şekilde etkisini hissettirdiğini desteklemektedir. Kadınların formel istihdamının sınırlılığı, 0,70'lik uzmanlaşma başlangıç eşiğine dahi çoğunlukla ulaşılamadığını göstermektedir. 4-1/c'lilerdeki olumlu durumsa, yerel iş piyasasına dayanmayan merkezi atama eksenli kamu personeline dayalı iş piyasası yapısından kaynaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Politika, Bölge Bilimi, İstihdam.

ÖNLEYİCİ BİR ÇEVRE POLİTİKASI OLARAK SIFIR ATIK DÜŞÜNCESİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI

Murat DEMİREL
Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, İİBF

ÖZET

1972 yılında düzenlenen Stockholm Konferansı ile birlikte uluslararası toplum çevre sorunları ile ilgilenmeye başlamıştır. Stockholm ve ardı sıra devam eden çevre&kalkınma konferansları ile çevre sorunlarının üstesinden gelebilmek için gerekli çevre politikaları belirlenmeye çalışılmıştır. Çevre ile kalkınma arasındaki ilişkiyi doğru bir biçimde tanımlamaya çalışmış, kalkınma hedefleri uğruna çevreyi feda eden insanlık bu ilişkiyi yumuşatma adına "sürdürülebilir kalkınma" kavramını ortaya atmıştır.

Kalkınmanın ve çevrenin sürdürülebilirliğini sağlama amacına uygun olarak, geçmişte benimsenen çevre politikalarında da değişimler yaşanmıştır. Çevre sorunlarını ortaya çıktıktan sonra onarmayı hedefleyen onarıcı çevre politikaları yerini çevre sorunlarının ortaya çıkmasını önlemeyi hedefleyen önleyici çevre politikalarına bırakmıştır. Önleyici politikalar ile çevre sorunlarının ortaya çıkması önlenecek, böylece hem çevre sorunları azaltılacak hem de çevre sorunlarının onarımı için harcanan maliyetlerinden kaçınılmış olacaktır. Dolayısıyla önleyici çevre politikalarının kümülatif bir fayda sağlayacağını söylemek mümkündür.

Çalışmanın konusunu oluşturan "sıfır atık" düşüncesi de önleyici çevre politikaları kapsamında değerlendirilmektedir. Sıfır atık düşüncesi ile hedeflenen; en önemli çevre sorunlarından biri olan atıkların ortaya çıkışının mümkün olduğundan azaltılmasıdır. Atıkların ortaya çıktıktan sonra onarılması ile uğraşmaktan daha ussal ve daha az maliyetli olan bu düşünce aynı zamanda geri dönüşüm uygulamaları ile desteklenmektedir. Böylece hem ortaya çıkacak atık azaltılmakta hem de atıkların geri dönüşüm ile tekrar kullanımı sağlanmaktadır.

Çalışma, çevre politikalarını önleyici çevre politikaları üzerinden incelemeye çalışmaktadır. Sıfır atık düşüncesinin ortaya çıkış ve gelişim süreçlerine yanı sıra Türkiye'de son beş yılda yoğun bir biçimde karşılaşılan sıfır atık uygulamalarına örnekler verilerek değinilecektir. Ayrıca, çalışmada çevre politikalarının uygulanmasında tercih edilen politika yaklaşımları da ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Politikası, Çevre Politikası Yaklaşımı, Sürdürülebilir Kalkınma, Sıfır Atık, Geri Dönüşüm, Türkiye.

TÜRK KAMU PERSONEL YÖNETİMİNDE VERİMSİZLİK SORUNU VE MOTİVASYON

Abdulsemet YAMAN
Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

ÖZET

Türk Kamu Yönetimde verimsizlik sorunu son yıllarda karşımıza çıkan problemlerden birisidir. Kamu Yönetimi üzerine çalışmalar yapan kişiler arasında, personel verimliliğinin motivasyon üzerine nasıl etkiler bıraktığı ve bu çerçevede neler yapılması gerektiği sıkça tartışılan konular olmuştur. Özellikle 1980'lerin ortalarından itibaren gelişen Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile birlikte personel verimliliğinin motivasyon üzerine nasıl etkiler bıraktığı ve personelin bu konjonktürel çerçevede nasıl hareket ettiği görülmektedir.

Motivasyon hayatın her alanında karşımıza çıkan ve önemliliği tartışılmaz bir konudur. Çalışma hayatını etkileyen en önemli faktörlerden biri de motivasyondur. Motivasyon insanın içinde olan ve insanın olumsuz yada olumlu bazı eylemlerde bulunmasını ve belirli bireysel isteklerine ulaşmasını ve böylece tatmin olmasını sağlayan güçtür. Çalışma hayatı içerisinde en önemli değer insan değeridir. Bir çalışma sonucunda başarıya ulaşmak insan değerini verimli ve etkili kullanmaya bağlıdır. İnsanın verimli çalıştırmak ise onu en iyi şekilde motive etmekle mümkün olmaktadır. Motivasyon kavramı personel yönetimini ilgilendiren önemli konulardan biridir. Bu kavram personelin, kurumun kuruluş amaçları doğrultusunda harekete geçirilmesi ile ilgilidir ve bunu süreç olarak ele alacak olursak motivasyon, personelin çalışma potansiyelinin belirlenmiş hedeflere yöneltilmesi amacıyla kişisel ve yönetsel ihtiyaçların karşılanmasıdır.

Kamu yönetiminde motivasyonu etkileyen en önemli etkenlerden biride şüphesiz verimliliktir. Geleneksel kamu yönetiminden yeni kamu yönetimi anlayışına geçiş sürecide dahil günümüze kadar verimliliğin olumlu ve olumsuz yanları motivasyonu hep etkilemiştir.

Bu çalışmada, Türk Kamu Yönetiminde personelin verimliliğini etkileyen olumlu ve olumsuz faktörlere/ davranışlara açıklık getirilip daha sonra kamu yönetimde verimliliğin motivasyon üzerine etkilerinden bahsedilmiş ve bu konuda bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Personel, Verimsizlik, Motivasyon.

YENİ KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞI ÇERÇEVESİNDE ÜNİVERSİTELERİN İKTİSADİ FAALİYETE KATILMASI: TEKNOPARK ANONİM ŞİRKETİ

Efe DÜNDAR
Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

ÖZET

20. Yüzyılın son çeyreğinde tüm toplumsal yaşamı derinden etkilemeye başlayan küreselleşme ve bu paralelde olarak liberal ekonomik sistemin sosyalist bloğun çökmesiyle birlikte diğer ekonomik modeller karşısında zaferini ilan etmiş olması hiç kuşkusuz bütün dünya devletleri gibi Türkiye'yi de derinden etkilemiştir. Bu çerçevede 1982 Anayasası'nın 165. maddesi ile "*Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıklarının*" kurulabileceği belirtilmiş; bu dönemde çıkarılan 08/06/1982 Tarih ve 233 sayılı "Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile kamu idareleri tarafından ticaret, madencilik, tarım, bankacılık gibi çeşitli alanlarda ekonomik faaliyetler göstermek üzere, tamamen veya kısman kamu sermayesi ile kurulan ve iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet gösteren işletmelerin kurulabileceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan dönüşüm çerçevesinde, üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliği sağlanarak, ülke sanayiinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması maksadıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kararları da dikkate alınarak teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamak amacıyla 06.07.2001 Tarih ve 4691 sayılı "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu" yürürlüğe konulmuştur.

Bu çalışmada, üniversite - özel sektör işbirliği çerçevesinde, ar-ge faaliyetleriyle bilgi ve teknoloji üretilmesi ve üretilen bilgi ve teknolojinin ticarileştirilmesi amacıyla bir hizmet bakımından yerinden yönetim organı olan üniversitelerin yaşadığı değişim dönüşüm çerçevesinde Teknoparkların kurulmasına, amaç ve faaliyetlerine ilişkin önemli hususlar ele alıp incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Kamu İktisadi Teşekkülleri, Üniversite, Teknoloji Bölgesi, Teknopark.

VERİMLİLİK, ETKİNLİK VE TUTUMLULUK İLKELERİ BAĞLAMINDA SAYIŞTAY'IN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNDEKİ KURUMSAL PERFORMANS DENETİMİ

Asmin Kavas BİLGİÇ
Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

"Kaynaklarımızı amaçlarımız doğrultusunda nasıl harcarız?" sorusu bir devlet için ele alındığında basit gibi görünmekle birlikte arka planda devletin performansını, bütçe ile ilişkisi bağlamında tanımlamayı, izlemeyi ve değerlendirmeyi sağlayacak büyük bir zihniyet dönüşümü, kurumsal altyapı ve uygulama iradesi gerektirmektedir. Türkiye 2001 krizi sonrasında AB sürecinin de ivmesiyle kamu harcamalarının performans esaslı olarak yönetilebilmesi için gerekli yasal çerçeveyi oluşturan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nu 2003 yılında kabul etmiştir. Kanunda öngörülen kurum ve araçlar kanunu takip eden yıllar içinde parça parça devreye girmiştir. Son eksik halka olan performans denetimi Sayıştay Kanunu'nda 2010 yılında yapılan değişiklikle yasal zemine kavuşmuş, 2014 yılı itibariyle kurumlarda denetimler başlanmıştır. Bununla birlikte kamu mali yönetimi reformu sürecinin bir bütün olarak yönetilmemesi 5018 sayılı kanununda öngörülen araç ve kurumların birbirleriyle bağlantısını koparmış ve reformun amaç-kaynak ilişkine dayanan bir yönetim performansını öngören temel felsefesinden uzaklaşılmasına yol açmıştır.

Performans esaslı bütçelemeye dayanan yeni mali yönetim anlayışında, Sayıştay'ın başta belediyeler olmak üzere tüm kamu idarelerinin mali alandaki denetim kapsamındaki görev alanı da genişlemiştir. Kamu idarelerinin mali faaliyetleri, karar ve işlemlerini hesap verme sorumluluğu kapsamında "düzenlilik" denetiminden geçiren Sayıştay, 5018 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinin ardından geçen 11 yılın sonunda ancak 2014 yılı itibari ile idareler tarafından hazırlanan stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporlarının da değerlendirilmesi görevini içeren kurumsal performans denetimine başlayabilmiştir. Bu çalışma kapsamında 2014 yılı itibariyle Sayıştay tarafından gerçekleştirilen kurumsal performans denetiminin kavramsal analizi, bu denetimin diğer ülkeler tarafından nasıl ve hangi kriterler bağlamında ele alındığı ve Türkiye'ye bu uygulamanın nasıl yansıdığı, Sayıştay tarafından büyükşehir belediyeleri özelinde 2014-2019 yılları aralığında hazırlanan performans denetim raporlarındaki bulgular ve eksiklikler örnek gösterilerek, anlatılmaya çalışılacaktır. Çalışmanın temel amacı; Sayıştay tarafından gerçekleştirilen kurumsal performans denetimlerinin, verimlilik, etkinlik ve tutumluluk ilkeleri bağlamında tartışmak ve büyükşehir belediyeleri için "hesap verme, saydamlık, ve şeffaflık" sorumlulukları altında, bu denetimlerin önemini göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Performans Denetimi, Hesap Verme, Saydamlık, Şeffaflık

YEREL YÖNETİMLERİN KADIN DIŞLANMASI İLE MÜCADELEDEKİ ROLÜNDE BELEDİYE MESLEK EDİNDİRME KURSLARI: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ[2]

Asime Dilara ERDEM
Uzm., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Doktora Öğrencisi
Mustafa KARA
Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
BİİBF, Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Küreselleşme ile birlikte merkezi yönetimlerin yetkilerinin birçoğunun yerel yönetimlere geçmesi, yönetişim kavramıyla da yerel yönetimlerin halka en yakın birim olarak, halkın ihtiyaçlarını daha kolay belirleyip, eksiklikleri gidermesi önem kazanmıştır. Bu noktada kadınların kamusal alana katılmaları için yerel yönetimlerin bir takım politikaları vardır.

Çalışma kapsamında, yerel yönetimlerin kadınların kamusal hayata katılmalarını sağlamaya çalışan politikalarından belediye meslek edindirme kursları ele alınmıştır. Ekonomik kısıtlar ve zaman kısıtlılığı nedeni ile çalışma Ankara ilinde belirlenen meslek edindirme kursları ile yürütülmüştür. Çalışmada Ankara Büyükşehir Belediyesi Meslek Edindirme Kursu (BELMEK), Keçiören Belediyesi Meslek Edindirme Kursu (KEÇMEK), Yenimahalle Belediye Meslek Edindirme ve Hobi Kursları (YENİMEK) ve Etimesgut Belediyesi Sürekli Eğitim ve Uygulama Merkezi Mesleki Gelişim ve Beceri Edindirme Kursları (ETİSEM)'nın görüşülmesi uygun bulunan yerdeki ve gruplardaki kursiyerler kadınlarla yarı yapılandırılmış sekiz soruluk görüşme formları ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden örnek olay araştırması şeklinde tasarlanmıştır. Belirlenen sekiz tema ile toplanan veriler içerik analizine tabi tutularak anlamlı bilgiler haline getirilmiştir. Analizde MAXQDA Analytics Pro 18 programının tanıtım sürümü kullanılmıştır. Analizler sonucunda kurslara katılan kadınların iş kurma veya kredi çekme deneyimlerinin bulunmadığı saptanmıştır. Kadınların kurslara ve kamusal alana yoğun olarak katılması için belediyenin üzerine düşen görevler ve kadınların belediyelerinden beklentilerinin neler olduğu da belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Yerel Yönetimler, Meslek Edindirme, Toplumsal Cinsiyet, Ankara

[2] Bu makale Asime Dilara ERDEM'in "Yerel Yönetimlerin Kadın Dışlanması ile Mücadeledeki Rolü: Ankara İli Örneği" adlı yüksek lisans tezinden uyarlanmıştır.

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMUNUN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAĞLAMADAKİ ROLÜ: YILLIK RAPORLAR VE İDARİ FAALİYET RAPORLARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Hale BİRİCİKOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi

ÖZET

Doğuştan gelen ve biyolojik farklılıklara dayalı olan cinsiyet (sex) ile toplumsal hayattaki farklılıklara dayalı olarak ortaya çıkan toplumsal cinsiyet (gender) kavramı birbirinden farklıdır. Kadın ve erkek arasında ortaya çıkan eşitsizliklerin temelinde doğuştan gelen farklılıklar değil, toplumsal cinsiyetten kaynaklanan farklılıklar bulunmaktadır ve farklılıklar erkeklerin baskın olduğu bir sistem yaratmaktadır. Devletin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada nasıl bir rol üstlenmesi noktasında liberal teori, kamusal alan ve özel alanı birbirinden ayırarak devletin alanını kamusal alanla sınırlamış, özel alana yapacağı müdahaleyi bireysel özgürlüklere müdahale olarak görmüştür. Bu ayırımda özel alan kadının alanı olduğundan liberal teorinin, kadın erkek eşitsizliğini devam ettiren bir zemin hazırladığı söylenebilir. İkinci dalga feminist hareketle birlikte "devlet feminizmi" kavramı ortaya çıkmış ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında devletlerin temel aktörlerden biri olduğu ve bu eşitliği sağlamak için uygulamaları gereken politikalar gündeme gelmiştir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde bu konuda kullanılan araçlardan biri de cinsiyete dayalı ayrımcılıkla ilgili şikayetleri inceleyen özel bir ombudsmanın kurulması olmuştur.
Ülkemizde Ombudsman (Kamu Denetçiliği Kurumu) 2012 tarih ve 6328 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Türkiye'de özel nitelikli bir ombudsman bulunmamaktadır. Ancak 6328 sayılı Kanun'un 7. maddesinde başdenetçinin görevleri arasında "Birisi kadın ve çocuk hakları alanında görevlendirilmek üzere, denetçiler arasındaki iş bölümünü düzenlemek" görevi sayılmıştır. Çalışmanın amacı, Kamu Denetçiliği Kurumunun verdiği kararlardan yola çıkarak Kurumun toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına olan katkısını değerlendirmektir. Toplumsal cinsiyet perspektifinden kamu Denetçiliği Kurumunun incelenmesine yönelik çalışmaların yok denecek kadar az olduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak, Kamu Denetçiliği Kurumunun 2014-2018 tarihleri arasında yayınladığı yıllık raporlar ve idari faaliyet raporlarında kadın hakları ile ilgili bölümler incelenecektir. Çalışmanın üç bölümden oluşması planlanmaktadır. Öncelikli olarak toplumsal cinsiyet kavramı ve ikinci dalga feminist hareketle birlikte gündeme gelen "devlet feminizmi" kavramı tanımlanacak daha sonra Kamu Denetçiliği Kurumunun yapısından kısaca bahsedilip üçüncü bölümünde içerik analizi yöntemi kullanılarak elde edilen bulgular aktarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Ombudsman, Kamu Denetçiliği Kurumu, Kamu Yönetimi, Kadın

SAĞLIK BAKANLIĞI TEŞKİLAT YAPISINA İLİŞKİN CENTRALISATION - DECENTRALISATION – RECENTRALISATION DÜZENLEMELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

İhsan EKEN
Dr., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi,
Diyarbakır İl Sağlık Müdürlüğü

ÖZET

Bakanlıklar, Türkiye'de kamu politikalarının temel uygulayıcılarındandır. Bakanlıkların teşkilat yapıları küresel düzeydeki etken, aktör ve süreçler, ulusal ölçekte talep ve ihtiyaçlar ile sunulan hizmetlerin getirdiği gereklilikler çerçevesinde dönüşerek şekillenmektedir. Kuşkusuz bu değişim ve dönüşüm gayretlerindeki temel amaç hizmetlerin daha iyi düzeyde, kaliteli, verimli ve etkin sunulmasının sağlanması için iyi bir idari yapılanma oluşturmaktır. Bu yönetsel yapının centralize mi yoksa decentralize mi olması gerektiği konusu geçmişten günümüze tartışılagelmiş ve kendi konjonktürel gerçeklikleri çerçevesinde her iki görüş de uygulanma şansı bulmuştur. İlk bakanlıklardan olan T.C. Sağlık Bakanlığı, 3 Mayıs 1920 tarihinde 03 sayılı kanun ile kurulmuştur. Bakanlığın merkezi ve taşra teşkilat yapısına ilişkin olarak günümüze kadar 1936 tarih ve 3017 sayılı "Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu"; 1983 tarih ve 181 sayılı "Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"; 2011 tarih ve 663 sayılı "Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ; 2017 tarih ve 694 sayılı "Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ve son olarak 2018 tarih ve 01 sayılı "Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile bir takım temel düzenlemeler yapılmıştır.

Çalışmanın konusu, Sağlık Bakanlığı'nın kuruluşundan bu yana teşkilat yapısına ilişkin gerçekleştirilen temel yasal düzenlemelerin centralisation-decentralisation-recentralisation kavramları çerçevesinde incelenmesidir. Bu doğrultuda yapılan düzenlemelerin birbiri ile mukayesesi yapılarak, yaşanan organizasyon sorunu ve uygun teşkilat yapısı arayışının analizi amaçlanmıştır. Mevcut durumda, Bakanlığın kısmen geri dönüş yaşayarak teşkilat yapısı konusundaki yaşanan sorunları atlatmaya çalışmasına karşın henüz birçok kafa karışıklıklarının olduğu ve teşkilat yapısında ilerleyen dönemlerde yeni değişimlerin yaşanabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede elde edilen temel bulgular doğrultusunda önerilerde bulunulmaktadır. Çalışmada betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Bakanlığı Teşkilatı, Centralisation, Decentralisation, Recentralisation

KAMU ÖRGÜTLERİNDE İSTİSMARCI YÖNETİM: SİSTEMATİK LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Salih Börteçine AVCİ
Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi
Fatih UÇAN
Arş. Gör., Atatürk Üniversitesi

ÖZET

Yönetim kavramının bilimsel bir zeminde tartışılmasını 1900'lü yıllara dayandıran "bilimsel yönetim anlayışından" günümüze değin kamu yönetimi de çeşitli değişim ve dönüşümlere uğramıştır. Bu bağlamda son yıllarda ülkemizde kamu yönetimi anlayışında yaşanan değişimler, kamu kurumlarında görev yapan üst düzey yöneticilerin etki alanlarını arttırmaya başlamıştır. Etki alanlarının artması üst düzey yöneticilerin, örgüt içerisindeki liderlik uygulamalarında belirleyici faktörlerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Liderlik uygulamaları sonucu ortaya çıkan bu faktörler olumlu olabildiği gibi olumsuz nitelikteki sonuçları da gündeme getirmektedir. Olumsuz sonuçlar doğurduğu varsayılan yönetim tarzlarından biri olan ve insan kaynağı üzerinde olumsuz etkileri olduğu çeşitli ampirik çalışmalarla kanıtlanmış "istismarcı yönetim" çeşitli bilim dallarınca irdelenmiştir. Yöneticilerin, çalışanı görmezden gelmesi, kaba davranması, alay etmesi ve emeğini istismar etmesi gibi davranışları kapsayan istismarcı yönetim; verimsizlik, iş tatminsizliği, tükenmişlik, çatışma vb. olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Kamu-özel sektör ayrımı yapmaksızın tüm yönetim çalışmalarında insan kaynağının daha üretken ve verimli olabilmesi için liderin sahip olması gereken özelliklerin tanımlanmaya çalışıldığı günümüzde etik olmayan yönetim tarzlarından biri olan istismarcı yönetimin literatürde ne tarz çalışmalara konu edildiği önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı istismarcı yönetimin öncüllerinin ve sonuçlarının ele alındığı makaleleri değerlendirerek bu konuda yapılmış çalışmaların detaylı genel bir haritalandırmasını yapmaktır. Bu kapsamda Ulakbim, Scopus, Ebsco ve Google scholar çevrimiçi veri tabanlarında yayımlanan istismarcı yönetim ile ilgili Türkçe ve İngilizce makaleler taranarak sınıflandırılmış ve değerlendirmeye tabi tutulmuştur. İstismarcı yönetim ile ilgili söz konusu makaleler, literatüre dayalı olarak belirlenen kodlar yoluyla, Nvivo 12.0 paket programı yardımıyla nitel veri analizlerinden biri olan içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak istismarcı yönetim ile ilgili kamu yönetimi literatürüne katkı sağlanarak üst düzey yöneticilere önerilerde bulunulması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yönetim, İstismarcı Yönetim, Nitel Veri Analizi, İçerik Analizi

TÜRKİYE'NİN YENİ YÖNETİM SİSTEMİ SONRASI YEREL YÖNETİMLERİN DURUMU

Hayriye ŞENGÜN
Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, İ.İ.B.F.,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Mehmet KAPUSIZOĞLU
Öğr. Gör., Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO

ÖZET

Meşrutiyetin ilanı ile birlikte meşruti monarşik bir yapıya dönüşen siyasal sistem, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışından sonra Meclis üstünlüğüne dayalı bir yapıya bürünmüş ve 2018 yılına kadar parlamenter hükümet sistemi olarak varlığını sürdürmüştür.

Türk siyasal hayatı süresince hükümet sistemi, çeşitli eleştirilerle muhatap olmuş, kimi siyasal partiler sisteme yönelik eleştirilerini dile getirmişlerdir. Bu eleştirilere göz önünde bulundurularak siyasi çevrelerce başkanlık sistemi dile getirilmiştir.

16 Nisan 2017 Anayasa değişikliği referandumu ile yürürlükteki parlamenter hükümet sistemi değişikliğe uğramış, birçok hukuk normu değişmiş, yerine yeni hukuk normları getirilmiştir. Bu değişikliklerin sadece hükümet sisteminde değil aynı zamanda yönetim sisteminin unsurları üzerinde de etkisi olmaktadır.

Anayasa'nın 123. maddesi ile idarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esasına dayanacağı düzenlenmiştir. Anayasa'da idare, kuruluş ve görevleriyle bir bütün olarak kabul edilmiş ve işlev, örgütlenme ve diğer konuların kanunla düzenleneceği aynı maddede belirtilmiştir. Yapılan Anayasa değişikliğinde aynı kamu tüzelkişiliğinin kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulması şeklinde değiştirilmiş ve meclisin bu konudaki mutlak yetkisi kaldırmıştır.

2017 yılında yapılan Anayasa referandumu ile yapılan değişiklikler, merkezi idarenin yeniden biçimlenmesini gerektirmiştir. Kanunların anayasaya uygun olmak zorunluluğu sadece merkezi idarenin değil, aynı zamanda yerel yönetim kanunlarının da yeni duruma uyumlu hale getirilmesini gerektirmektedir. Yerelde halka en yakın hizmet üreten özerk birimler olarak yerel yönetimler yeni durumdan çeşitli şekilde etkilenmektedirler.

Bu çalışmada, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yürürlükteki yerel yönetim yasalarında ne tür düzenlemeleri gerektirdiği araştırılmaktadır. Literatür ve mevzuat araştırılarak yapılacak çalışma sonucunda yerel yönetimlerin yeni sistemde ne gibi değişikliklere yol açtığı ve nasıl etkileneceği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Yerel Yönetimler, Merkezi Yönetim, Anayasa.

BELEDİYELERİN GÖNÜLLÜ HİZMETLERİNE BİR ÖRNEK; KOCAELİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Uğur IŞIK
Kocaeli Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

ÖZET

Küreselleşme ile birlikte yerelleşme çalışmaları, Kocaeli'nin bir sanayi şehri olması nedeniyle hızlı nüfus artışı, birçok sosyo-ekonomik ve siyasal sorunlar yerel yönetimlerin yükünü artırmıştır. Yerel yönetimlerin görev alanlarında meydana gelen hizmet yükü artışı ile paralel olarak yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin hizmetlerini ifa etme sürecin de çeşitli aksamalara neden olmaktadır. 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı kanun ile il sınırında büyükşehir modeli İstanbul ve Kocaeli de uygulanmaya başlanmış ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin görev alanı 110 kat büyümüş, 32 km² 'den; 3505 km² 'ye çıkmıştır. Hizmet verilen kişi sayısı %800 artarak 202.000'den; 1.635.000 kişiye yükselmiştir. Bu noktada belediye hizmetlerine gönüllü katılım konusunun önemi daha iyi anlaşılmıştır. Bu çalışmanın amacı, Kocaeli'de vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımına ilişkin çalışmaların kapsamını araştırmaktır. Bu amaç kapsamında ulaşılmak istenen diğer alt amaçlar ise belediye hizmetlerine gönüllü katılımının belediyeler açısından ne tür sonuçlar doğurduğunu tespit etmek, belediyelerin gönüllü katılım uygulamalarını artıracak bazı öneriler sunmak ve yeni bir katılım modeli geliştirmektir. Çalışmanın kapsamını Kocaeli Büyükşehir Belediyesi hizmet alanına giren 12 ilçe oluşturmaktadır. Çalışma da birey olarak siyasal, yönetimsel ve ekonomik süreçlerin dışında kalmış, gücü olmayan vatandaşların yeni bir güç dağılımı yapılarak; onlarda bir aidiyet duygusunun geliştirilmesi için neler yapılabileceği, Kocaeli'de uygulanan gönüllü itfaiyecilik, gönüllü cankurtaran hizmeti gibi gönüllü hizmetlerine değinilmiş ve uygulanabilecek yeni bir gönüllü katılım modeli önerilmiştir.

***Anahtar Kelimeler*:** Belediye, Gönüllü, Kocaeli, Büyükşehir,

BELEDİYELERDE İÇ DENETİMİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Maksud Emre MÜLAZIMOĞLU
Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi

ÖZET

İç denetim; bir kurumun tüm işlem ve kontrollerine değer katmak ve geliştirmek üzere tarafsızlığı ve bağımsızlığı güvence altında olan danışmalık faaliyetidir. İç denetçiler tarafından düzenli ve bağımsız bir şekilde yerine getirilen denetim faaliyetinin öncelikli amacı denetlenen kuruma değer katmak ve onu geliştirmektir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu ile yönetim sistemimize dahil olan iç denetim, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idarelerden oluşan genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mali yönetim ve kontrolünü kapsamaktadır. Öyle ki kanunla birlikte kamu bütçelerinin hazırlanması, uygulanması, raporlanması ve mali kontrolün düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Nitekim ilgili kanun ve 5393 sayılı Belediye Kanunu, günümüzde görev, yetki ve sorumlulukları artan ve kaynakları etkili, verimli kullanması beklenen belediyelerde iç denetim yapılacağını hüküm altına almaktadır.

Bu bağlamda çalışma; belediyelerde iç denetim sisteminin etkinliğini ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak konuyla ilgili mevzuat, rapor ve yönetmelikler üzerinden doküman analizi gerçekleştirilmiştir. İç denetim sisteminin uygulamadaki etkinliğinin incelenmesi adına konuyla ilgili literatür ve mevzuat incelenerek oluşturulan açık uçlu soru formu ile Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ve İzmit Belediyesi'nde görev yapan iç denetçiler özelinde yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın kavramsal çerçevesi bağlamında, mülakat sonucu elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile yorumlanmıştır.

Çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; iç denetimin tanımı ve amacı belirtilmekte ikinci bölümde; genel anlamda belediyelerin denetimi ve iç denetim sistemi açıklanmaktadır. Üçüncü bölümde ise belediyelerde iç denetimin etkinliği, ilgili literatür bağlamında incelemekte olup son bölümde paylaşılan mülakat sonuçları doğrultusunda analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İç Denetim, Belediyelerin Denetimi, Etkinlik, İç Denetimin Etkinliği

ENGELLİ BİREYLERE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNDE VERİLEN HİZMETLERDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARINA YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Derya Fatma BİÇER
Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
İbrahim İŞCAN
Öğr. Gör., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

ÖZET

Engelliler; toplumsal sorumluluklarımızın olduğu ve eğitimlerinde özel hassasiyet ve çaba gösterilmesi gereken bireylerdir. Engelli bireylere özel eğitim kurumları olduğu gibi, son dönemlerde temel ve örgün eğitim kurumları da engellilere hizmet verebilecek durumdadır. Maliyeti ve engelli bireyleri toplumdan ayrıştırma boyutu dikkate alındığında, engelli bireylere hizmet verebilmek için açılan özel öğretim kurumları geri planda kalmaya başlamış ve engelsiz eğitim kurumları önem kazanmıştır. Bilhassa yükseköğretim kurumları bu hususta, olanaklarının da verdiği avantajı kullanarak, liderlik yapmaktadırlar. Bugün artık üniversiteler engelli personellerine ve öğrencilerine hayatlarını kolaylaştırıcı, görevlerini veya çalışmalarını daha rahat yapabilecekleri ortamları sağlayabilmektedirler. Günümüz yükseköğretim sisteminde önemli bir yaklaşım olan "Engelsiz Üniversite" kavramı; gerek Yükseköğretim Kurulu tarafından yapılan çalışmalarla gerekse de üniversitelerin kendi bünyelerindeki gayretleriyle ciddi yol alınmasını sağlamıştır. Bu çabaların en temel amacı, engelli bireylerin hem eğitim hem de yaşam kalitesini arttırarak toplumsal hayatta daha fazla yer alan ve fayda sağlayan aktörlere dönüşümlerinin tamamlanmasıdır. Üniversitelerin kalite arttırıcı uygulamaları engelli bireylerin eğitim hizmetlerine erişebilirliğini arttırırken eğitim haklarının da tam anlamıyla yerine getirilebilmesi için önemli adımlardır. Özellikle fiziksel ortamın iyileştirilmesi ve bu bağlamda kütüphanelerin istenilen düzeye getirilmesi, engelli bireylerin eğitim hayatlarında daha büyük başarılara ulaşmasına neden olmaktadır.

Toplam kalite anlayışının hemen hemen her alanda yerleşmeye başladığı günümüz dünyasında; üniversite kütüphanelerinin bu yaklaşımı benimsemeleri tüm paydaşlara yarar sağlayacağı gibi özellikle engelli paydaşlarına(personel ve öğrenci) faydası daha ciddi bir düzeyde olacaktır. Engellilik durumuna göre, toplam kalite yönetimi çerçevesinde, bireylerin beklentilerini karşılayıcı faaliyetlerin gerçekleştirilmesiyle engelli bireylerin kütüphane kaygısı aşılmakta ve kütüphane hizmetlerinden daha fazla istifade etmeleri sağlanmaktadır.

Bu çalışmada engelli bireylere yönelik üniversite kütüphanelerinde gerçekleştirilebilecek toplam kalite uygulamaları üzerine nitel bir yaklaşım geliştirilmek istenmektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi çeşitlerinden olan Fenomenoloji kullanılarak dikkat çekilmek istenmiş, veri toplama yöntemi olarak da mülakat tekniğine başvurulmuş ve yarı yapılandırılmış sorular hazırlanarak Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bünyesinde yer alan engelli personel ve öğrencilerine uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Engelli Bireyler, Kütüphane, Toplam Kalite Yönetimi, Üniversite.

KATILIMCI YÖNETİM ANLAYIŞININ ARACI OLARAK STRATEJİK PLANLAMA: BÜYÜKÇEKMECE BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Zeynep Damla KARANUH
Yerel Yönetimler Bilim Uzmanı
Nurcan PÜRE
Büyükçekmece Belediyesi B Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı

ÖZET

Yerel yönetimler (öznelinde belediyeler), halka en yakın hizmet birimleridir. Belediyelerin kıt kaynaklar, sonsuz ihtiyaçlar ekseninde kaynakların etkin ve verimli bir biçimde kullanımının önemi her geçen gün artmaktadır. Kaynakların etkin bir biçimde kullanılmasının en önemli araçlarından birini stratejik planlar oluşturmaktadır. Belediyelerde stratejik planlama, 5 yıllık süreçte hizmet ve projelerin, vatandaş istek ve beklentilerine uygun bir biçimde önceliklerin belirlenerek gerçekleştirilmesine olanak sunmaktadır. Öte yandan, 5393 sayılı Belediye Kanununun 41. Maddesine göre; nüfusu 50.000 ve üzeri olan tüm belediyeler stratejik plan yapmak zorundadır. Bilindiği üzere, belediyeler yeni dönem (2020-2024) stratejik planlarını, Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan "Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu" na göre hazırlamaları gerekmektedir. Yeni düzenlemeyle birlikte ayrıca stratejik plan-bütçe onayları Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yapılmaktadır. Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu, stratejik plan hazırlık sürecinde belediyelerin el kitabı haline gelmiş ve bu kılavuzda yer alan şekliyle stratejik planlama süreci tamamlanmıştır. Çalışma kapsamında yeni düzenlemenin getirdiği yenilik ve sorunlara da yer verilecektir. Ana hizmet alanı, hizmet alanı, hedef kartları vb. yeni stratejik plan sürecinin getirdiği yenilikleri oluştururken belirledikleri hedeflere yönelik bütçe tahminlerine plan dahilinde yer verme zorunluluklarının bulunması planın işlevselliği anlamında sorun oluşturacağı düşünülmektedir.

Yerel demokrasinin işlevsel hale geldiği temel kurumlardan biri olan belediyelerde stratejik planlama süreci, aynı zamanda katılımcı yönetim anlayışının temel aracını oluşturmaktadır. Çalışmanın evrenini oluşturan İstanbul ili Büyükçekmece Belediyesi stratejik planlama sürecinde; 253 iç paydaş (çalışan), 1625 dış paydaş, 57 resmi kurum anketi yapılmıştır. Büyükçekmece Belediyesi stratejik plan hazırlık sürecinde süreç yaklaşımını esas alması itibariyle çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Stratejik Plan, Belediyelerde Stratejik Planlama, 2020-2024 Stratejik Plan Dönemi, Büyükçekmece Belediyesi Stratejik Planı.

POLİTİKA OLUŞTURMA SÜRECİNİN BİR AKTÖRÜ OLARAK EKONOMİK VE SOSYAL KONSEY

Nahide Işıl ÇETİNKAYA İSTİKBAL
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Ersin KOPUZ
İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Türkiye'de Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde önem kazanan çok taraflı (ya da üçlü) sosyal diyalog mekanizmaları, belirli toplumsal grup temsilcilerinin bir araya gelerek ekonomik ve sosyal konularda politika oluşturma süreçlerine dahil olmalarını ifade etmektedir. Bu mekanizmalardan biri de danışma organı olarak faaliyet gösteren Ekonomik ve Sosyal Konsey'dir.

Ekonomik ve Sosyal Konsey, kamu politikası oluşturulması sürecinde sosyal diyalogu arttıran, işbirliği ve uzlaşmayı destekleyen önemli bir aktördür. 1995'den itibaren genelgelerle düzenlenen Konsey'in Türkiye'de hukuki bir statüye kavuşması 2001 yılında yürürlüğe giren 4641 sayılı "Ekonomik ve Sosyal Konseyin Kuruluşu, Çalışma Esas ve Yöntemleri Hakkında Kanun" ile olmuştur. 2010 yılına gelindiğinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti Anayasası'nın 166. maddesinde yapılan değişiklik ile anayasal bir kurum haline gelmiştir. En son 5 Şubat 2009'da toplanan Konsey'e ilişkin nihai değişiklik 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılarak, çalışma usul ve esaslarının belirlenmesi yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiştir. Günümüzde Konsey yasal olarak varlığını sürdürmekle birlikte, fiili olarak faaliyetleri durma noktasına gelmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda, çalışmanın ilk bölümünde kamu politikası oluşturma sürecindeki aktörler incelenerek, bir aktör olarak Ekonomik ve Sosyal Konsey'in yeri ortaya koyulacaktır. Sonraki bölümde Türk yönetsel yapısında Ekonomik ve Sosyal Konsey'in günümüze kadar geçirmiş olduğu tarihsel ve düşünsel gelişim üzerinde durulacaktır. Son olarak Avrupa Komisyonu ilerleme raporlarındaki değerlendirmeler doğrultusunda, işleyişe yönelik temel sorunlar incelenip, ileriye dönük çözüm yolları tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikası, Kamu Politikası Oluşturma, Sosyal Diyalog, Katılım, Ekonomik ve Sosyal Konsey

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA YÖNELİK KAMU POLTİKASI ANALİZİ

Yasemin MAMUR IŞIKÇI
Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Özge ÜSTÜN
Avukat, Giresun Üniversitesi,
SBE Çocuk Hakları ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de her geçen gün çok sayıda çocuk bir şekilde suça bulaşmaktadır. Bu çocuklar yakın bir döneme kadar "suçlu çocuklar" olarak görülmüş ve öyle de nitelendirilmiştir. Bu anlayışın bir sonucu olarak bu çocuklarla ilgili mücadele yakın bir zamana kadar yetişkinlere yönelik uygulamaların uzantısı şeklinde olmuştur. Ancak bu alandaki bilimsel literatürün gelişmesi, diğer yandan da insan hak ve hürriyetlerini temel alan bir trendin yükselişe geçmesi gibi nedenlerin etkisiyle bu çocuklara yönelik anlayış yerini günümüzde "suçlu çocuktan" "suça sürüklenen çocuk" anlayışına bırakmıştır. Suça sürüklenen çocuk kavramı, çocukların masum oldukları, dolayısıyla çocukların "suçlu" olarak damgalanmaması gerektiğini, eğer suça karışmışlarsa onları bu duruma getiren nedenler üzerinde durulmasının ve bu nedenlerin ortadan kaldırılmasının gerektiğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşım bu çocuklara yönelik uygulanan kamu politikalarında da bir dönüşüme yol açmıştır. Bu çalışmanın amacı da bu dönüşümü 2000 yılı sonrasında uygulanan politikalar açısından açıklayabilmektir. Bu bağlamda, bu çalışmada 2000 yılı sonrasında Türkiye'de suça sürüklenen çocuklara yönelik izlenen kamu politikalarının analizi yapılmaktadır. Analiz yapılırken Sabatier (2007)'in kullandığı süreç modeli esas alınmıştır. Süreç modeli, çeşitli aktörlerin etkileşimi ile farklı karar yöntemlerinin kullanılması sonucu ortaya çıkan kamu politikasının karmaşık yapısının anlaşılmasını kolaylaştırdığı için tercih edilmiştir. Yasalaşma sürecinde rol oynayan aktörleri açıklayabilmek için süreç modelinin yanına politika ağları yaklaşımı da katılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikası, Çocuk, Suça Sürüklenen Çocuk, Çocuk Hakları

TÜRKİYE'DE ÇOCUKLAR KALKINMA POLİTİKALARININ NERESİNDE? ÇOCUK HAKLARI AÇISINDAN BİR ANALİZ

Yasemin MAMUR IŞIKÇI
Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Sıla GÜLCAN
Giresun Üniversitesi,
SBE Çocuk Hakları ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Uzun bir süre kalkınma kavramı milli gelir artışı ve ekonomik büyüme şeklinde tanımlanmış ve ekonomik göstergeler üzerinden ölçülmüştür. Milli gelir artışı şeklindeki kalkınma anlayışı süreç içinde özellikle milli gelirin artması ile ortaya çıkan çıktının toplumun her katmanına eşit ve adil bir şekilde yansımaması sonucu ekonomik ve toplumsal krizlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Dolayısı ile 1970'li yıllardan itibaren ekonomik büyümeye hedefli geleneksel kalkınma anlayışının yetersizliği değişik çevrelerce dillendirilmeye başlanmıştır. Bu anlayışın yerine kalkınma literatüründe, insan merkezli yaklaşımlar önerilmeye başlanmıştır. Bu yeni yaklaşım, kalkınmada "insan" unsurunu öne çıkarmakta, bireylerin yaşam standartları ve kaliteleri ile yakından ilgilenmektedir. İnsani kalkınma diye adlandırabileceğimiz bu paradigmaya göre ekonomik büyüme insanların yaşam kalitesinde, yapabilirliklerinde ve özgürlüklerinde artışa yol açıyorsa gerçek bir kalkınmadan söz edilebilir. Peki toplumun önemli bir kesimi olarak "çocuklar" bu yeni yaklaşımın neresindedir? Günümüzde çocuk hakları alanında yaşanan bunca olumsuzluklara rağmen Çocuk hakları akımı, toplumları ve karar vericileri çocukları hak sahibi "bireyler" olarak kabul görmeye zorlamaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygın bir şekilde yaşanan çocuk hakları ihlallerinin önüne geçmenin yolu gerçekten çocukları "yetişkinlerle eşit haklara sahip olan bireyler olarak görecek" bir bakış açısının toplumsal ve politik düzlemde yerleşmesidir. Bu noktada toplumsal kesimlerin refah seviyesinin sosyal ve ekonomik olarak artırılmasının hedeflendiği yeni kalkınma politikalarında çocukların ne şekilde gözetildiği sorulması gereken bir soru olarak belirmektedir. Bu çalışmada bu sorunun cevabı Türkiye özelinde Türkiye'nin kalkınma politikaları üzerinden tartışılmıştır. Dolayısı ile bu çalışmanın amacı "Türkiye'nin kalkınma politikalarında "çocukların ne kadar gözetildiğinin" ortaya çıkarılmasıdır. Çalışmanın yürütülmesinde veriler nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile toplanmış ve içerik analizi ile yorumlanmıştır. Çalışma kalkınma literatüründe pek değinilmemiş olan kalkınma ve çocuk/çocuk hakları ilişkisini kurarak kalkınma politikalarını çocuk/çocuk hakları açısından sorgulaması açısından önem taşımaktadır. Çalışma sonucunda Türkiye'de kalkınma politikalarında çocuk/çocuk hakları konularının yeterince yer almadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma, Çocuk, Çocuk Hakları, Kalkınma Politikaları

TOPLUM 5.0 IŞIĞINDA KAMU HİZMETLERİNİN DİJİTALLEŞMESİ

Erdoğan KAYGIN
Prof. Dr. Kafkas Üniversitesi, İİBF
Ethem TOPÇUOĞLU
Kafkas Üniversitesi, SBE, Doktora Öğrencisi

ÖZET

İnsanlık tarihi için milyonlarca yıllardan bahsedilse de bugün ki modern insan olan Homo Sapiens'in 60 bin yıllık bir tarihi geçmişi bulunmaktadır. İlk insanlar doğada yer alan meyveleri toplayarak ve avlanarak elde ettikleri hayvanlar ile beslenmektedir. Besin bulmanın zorlaşması ve insanların sayısının artması ile beraber insanların bir araya gelmesi, görev bölümü yapması ve etkileşim içerisinde bulunması toplumları yaratmıştır. Zorunluluklar sonucu ortaya çıkan bu avcı ve toplayıcı insanlar topluluğu Toplum 1.0 olarak adlandırılmaktadır. Göçebelikten yerleşik hayata geçen hayvanları evcilleştiren ve toprağı işleyen insan topluluğu Toplum 2.0'ı yani tarım toplumunu oluşmuştur. Buhar gücünün keşfi ve sanayi devrimi ile beraber Toplum 3.0, sanayi toplumu oluşmuştur. Programlanabilir makineler, otomasyon, internet ile birlikte Toplum 4.0 ortaya çıkmıştır. Bu toplum Bilgi Toplumu olarak adlandırılmaktadır. Alman nüfusunun yaşlanması ve üretim gücünün uzak doğu ülkelerine kaymasının bir sonucu olarak robot ve robotik teknolojilerin kullanılmasını öngören Endüstri 4.0 kavramı ortaya çıkmıştır. Endüstri 4.0 ile beraber siber fiziksel sistemler, yapay zeka, nesnelerin interneti (IoT), büyük verinin işlenmesi, bulut teknolojileri, merkezi olmayan sistemler, blok zinciri gibi teknolojiler bir araya getirilerek düşünen, kendi başına üretim yapabilen fabrikalar oluşturulmaya başlanmıştır. Robotların ve sensörlerin etkin kullanıldığı Endüstri 4.0 kavramından etkilenen Japonya tarafından 2017 yılında Toplum 5.0 kavramı oluşturulmuştur. Bu kapsamda Japonya tarafından genel sağlık işlemlerinin robotlar ve sensörler aracılığıyla internet üzerinden gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Ayrıca yaşlanan nüfus için kamusal alanlar, bankacılık ve ulaştırma konularında yönetim sistemlerinin kurulması ön görülmektedir. Japonya'da öngörülen bu değişimlerin Türkiye için kamu hizmetleri özelinde uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi bu çalışmanın ana amacını oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmada belediye otobüsleri ve toplu taşıma araçlarının otonom olarak çalışması, kamu kurye hizmetlerinde insansız hava araçlarının kullanılması, sağlık hizmeti verebilecek robotların ve programların geliştirilmesi, kamu hizmetlerinin tamamen dijitalleşerek robotlar ve yapay zekâ sistemleri tarafından yürütülmesi incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Türkiye'de bu sistemlerin uygulanabilir olduğu ve bunun bir zorunluluk olduğu kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplum 5.0, Endüstri 4.0, Dijital Toplum, Dijital Kamu, Otonom Sistemler.

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE KAMU POLİTİKALARININ OLUŞTURULMASI VE İDARENİN İŞLEYİŞİ

Melih Ammar DEMİRCİ
Sinop Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi
Nazım KARTAL
Doç. Dr., Sinop Üniversitesi, Boyabat İİBF,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

ÖZET

Bu çalışma Türk Hükümet Sistemleri tarihsel olarak incelenerek yeni hükümet sisteminin karakterize edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yürütme alanına getirdiği yeniliklere ve kamu politikalarını oluşturan yeni aktörlere odaklanılmıştır. Türkiye tarihine bakıldığında hükümet sistemlerinin neredeyse hepsinin uygulandığı görülmektedir. Osmanlı döneminde monarşi ve meşruti monarşi tecrübesini yaşarken cumhuriyetin kuruluş yıllarında meclis hükümeti sistemi uygulanmış daha sonrasında ise uzun yıllar parlamenter sistem söz konusu olmuştur. Yıllar içinde parlamenter sistemden ödünler verilmeye başlanmış ve sistem başkanlık sistemine doğru kaymıştır. Cumhurbaşkanının halk tarafından seçildiği 2007 sonrasında ise artık sisteme parlamenter sistem denilemeyecek noktaya gelinmiştir.

Siyasi tarihimiz boyunca sistem tartışmaları daima gündemde olmuştur. 1980 sonrasında ise bu tartışmalar Başkanlık Sistemi üzerinde yoğunlaşmıştır. Başkanlık Sistemi ilk kez Necmettin Erbakan tarafından Milli Nizam Partisinin programında yer almış, sonrasında birçok isim tarafından dillendirilmiş, en son Recep Tayyip Erdoğan'ın isteğiyle hazırlanan anayasa değişikliği 16 Nisan 2017 referandumunda kabul edilmiş ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi adıyla meriyet kazanmıştır. Böylece güçlerin sert ayrılığına dayanan –bazı eleştiriler olsa da- başkanlık sistemine geçilmiştir. Bu sistemde "yürütme erki" sadece Cumhurbaşkanına verilmiştir. Yeni sistemle birlikte kamu politikası aktörlerinde de büyük değişiklikler olmuştur. Cumhurbaşkanına politika yapım sürecinde yardımcı olmak üzere tüzel kişilikleri haiz "Ofisler" oluşturulmuş ve bazı politika "Kurulları" ihdas edilmiştir. Politika yapım süreci, Cumhurbaşkanlığı ofislerinin talep, ön hazırlık ve araştırmalarıyla başlamakta, kurullarca geliştirilmekte ve bakanlıklar tarafından uygulamaktadırlar. Yeni sistemde politikaların çıktısı olarak kanun, tüzük (kaldırıldı), KHK (kaldırıldı) veya yönetmelikten daha çok yeni bir normatif düzenleme aracı olan Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerini görmek mümkün olacaktır. Çalışmada Türkiye'de kamu politikası yapım sürecinde en büyük engellerden birisi olan "bürokratik oligarşi"nin kurulan politika kurulları ve ofisler ile artık bir sorun olmayacağı savı üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu politikası, Hükümet Sistemleri, Başkanlık Sistemi, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

CUMHURİYET DÖNEMİ KÂĞIT PARALARDA YER ALAN GÖRSELLERİN SİYASAL VE İDEOLOJİK AÇIDAN ANALİZİ

Özgür AKTAŞ
Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi,
Dede Korkut Eğitim Fakültesi
Hasan ASLAN
Dr. Öğr., Üyesi Kafkas Üniversitesi,
Dede Korkut Eğitim Fakültesi

ÖZET

Tarih eğitiminde görseller önemli yere sahiptir. Görsellerde yer alan şekiller, semboller, grafikler önemli mesajlar vermektedir. Cumhuriyet döneminde basılan kâğıt paralarda da bu durum görülmektedir. Paralar üzerinde yer alan sembollerden dönemin siyasal, ekonomik ve sosyal anlayışı ortaya konulabilir. Atatürk dönemi paralara bakıldığında paralar üzerinde yer alan kurt sembolü önemlidir. Aynı dönemde tarih ders kitaplarında da benzer figürler görülmektedir. Bu durum İslamiyet öncesi Türk tarihinin önemsendiğine ilişkin en önemli bulgular arasındadır. Yine bu dönemdeki köylü resimleri de cumhuriyet idaresinin köy ve köylüye verdiği değere işarettir. İsmet İnönü devrinde ise paralarda İnönü'nün resimleri yer almaktadır. 1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti döneminde tekrar Atatürk resimleri paralarda yer almaya başlamıştır. Günümüzde ise Aydın Sayılı, Cahit Arf, Mimar Kemaleddin, Fatma Aliye Hanım gibi kendini uluslararası alanda da kanıtlamış bilim insanları yer verilmiştir. Kâğıt paralar üzerinde şekil ve sembollerin dönemin ideolojik ve siyasal şartlarına göre değiştiği açıktır.

Cumhuriyet tarihi boyunca basılan paralara bakıldığında görseller çeşitli kategorilere ayrılabilir.

Tarihi şahsiyetler: Mevlana, Mimar Sinan, Fatih Sultan Mehmet, Mehmet Akif Ersoy, Yunus Emre.

Mimari Yapılar: Sivas Çifte Minare, ilk meclis binası, Ankara Kalesi, Ankara Taşköprü, , İstanbul Rumeli Hisarı, Merkez Bankası Binası, Sultan Ahmet Çeşmesi, Edirne Meriç Köprüsü, Kız Kulesi, İstanbul Topkapı Sarayı Şadırvanı, İstanbul Üniversitesi, İzmir saat Kulesi, Sultanahmet Camii.

Köylü Figürleri: Tiftik keçileri, çift süren köylüler, koyunlar, üç köylü kadını, üzüm yiyen köylü kızı, fındık yiyen üç kız, fındıkçı kızlar.

Tabiat resimleri: Ağrı Dağı, Çanakkale Boğazı, İstanbul Boğazı, Antalya Manavgat Şelalesi

Anıtlar: Ulus Zafer Anıtı, Ankara Güven Anıtı, Silahlı Türk askeri anıtı, Anıtkabir, Mevlana Türbesi.

Öğrenci: Sanat Okulu ve öğrencileri, borazanlı izciler, Atatürk'e çiçek veren çocuklar.

Teknoloji: Afşin Elbistan Termik Santrali, Piri Reis'in Dünya Haritası, Atatürk Barajı, vadiden geçen demiryolu.

Anahtar Kelimeler: Tarih Eğitimi, Para, Siyasal Partiler, Görsel Beceri, İktidar.